

III. FEJEZET - A SZABADALOM MEGADÁSÁRA IRÁNYULÓ ELJÁRÁS AZ ÉRDEMI VIZSGÁLATTÓL A MEGADÁSIG

III.1 Az érdemi vizsgálat lefolytatásának általános szabályai.....	5
III.2 A szabadalmazható találmány	7
2.1. A szabadalmazható találmány fogalma	7
2.2. Szabadalmaztatható találmánynak nem minősülő alkotások	8
2.2.1. Felfedezések	9
2.2.2. Tudományos elméletek	10
2.2.3. Matematikai módszerek	10
2.2.4. Esztétikai alkotások.....	10
2.2.5. Szellemi tevékenységre, játékra, üzletvitelre vonatkozó tervek, szabályok és eljárások	10
2.2.6. Számítógépi programok	11
2.2.7. Az információk megjelenítése.....	11
2.3. Egyes műszaki területek speciális szabadalmazhatósági megfontolásai.....	13
2.3.1. A szabadalmazható biotechnológiai találmányok	13
2.3.2. A szabadalmazható számítógéppel megvalósított találmányok	14
III.3 Újdonság.....	16
3.1. Az újdonság fogalma.....	16
3.2. A technika állása	16
3.2.1. A technika állásának teljes kiterjesztésű értelmezése	16
3.2.2. A hozzáférhetővé válás körülményei	18
3.2.2.1. Írásbeli közlés.....	18
3.2.2.2. Szóbeli ismertetés.....	18
3.2.2.3. Gyakorlatbavétel	18
3.2.3. A technika állásának részeként figyelembe nem vehető nyilvánosságra jutás	22
3.2.4. Kiállítási nyilatkozat és igazolás	22
3.3. Az újdonság megítélése.....	23
3.3.1. "Egyetlen dokumentum"	24
3.3.2. "Közvetlen és egyértelmű" levezethetőség	24
3.3.3. Korábbi dokumentum „releváns” időpontja.....	25
3.3.4. Több elsőbbség igénylése.....	25
3.3.5. "Speciális és általános".....	25
3.3.6. Kiválasztási találmányok.....	26
3.3.7 Alkalmazási terület.....	27

3.3.8. Alkalmazási igény	28
III.4. Feltalálói tevékenység	29
4.1. A feltalálói tevékenység fogalma	29
4.2. Szakember	29
4.3. A feltalálói tevékenység megítélése	30
4.3.1. A feltalálói tevékenység megítélésének módszere	31
4.3.2. A feltalálói tevékenység megítélésének gyakorlati esetei	35
4.3.2.1. Úttörő jellegű találmány	36
4.3.2.2. Szakmai előítélet legyőzése.....	36
4.3.2.3. Kombináció	36
4.3.2.4. Addíció, aggregáció	37
4.3.2.5. Átvitel.....	38
4.3.2.6. Helyettesítés, anyaghelyettesítés	38
4.3.2.7. Ekvivalencia	39
4.3.2.8. Alak- és méretváltoztatás	39
4.3.2.9. Többszörözés.....	40
4.3.2.10. Kiválasztás	41
4.3.2.11. Optimalizálás.....	41
4.3.2.12. Feltalálói tevékenység megítélése nem működő vagy a céljukat nem teljesítő megoldások, örökmozgók esetében.....	42
III.5 Az ipari alkalmazhatóság	43
5.1. Az ipari alkalmazhatóság fogalma	43
5.2. Az ipari alkalmazhatóság megítélése	43
5.3. Gén szekvenciája vagy részszekvenciája	46
III.6 A szabadalomhoz való jog, kizárás a szabadalmi oltalomból	47
6.1. A szabadalomhoz való jog	47
6.2. Kizárások.....	47
6.2.1. Közrend, közérkölcse.....	47
6.2.1.1. Általános szabályok.....	47
6.2.1.2. Biotechnológiai találmányokra vonatkozó különös kizárási szabályok.....	48
6.2.2. Növény- és állatfajták.....	51
6.2.3. Lényegében biológiai eljárások.....	51
6.2.4. A gyógyászati, a sebészeti, illetve a diagnosztikai eljárások megítélése	54
6.2.4.1. Általános szabályok.....	54
6.2.4.2. A gyógyászati indikációs igénypontokra vonatkozó szabályok.....	54
6.2.4.3. Gyógyászati eljárások	55
6.2.4.4. Sebészeti eljárások	56

6.2.4.5. Diagnosztikai eljárások	56
6.2.4.6. A gyógyászati, a sebészeti, illetve a diagnosztikai kizárások közös szabályai	57
III.7 A találmány egysége	59
7.1. A találmány egységének fogalma	59
7.2. A találmány egységének vizsgálata.....	60
7.3. Az egység megítélésének gyakorlati esetei	61
7.3.1. Kémiai vegyületek.....	61
7.3.2. Sók, polimorf módosulatok, egyéb származékok.....	61
7.3.3. Kémiai eljárások és intermedierjeik	62
7.3.4. Gyógyászati alkalmazások	63
7.3.5. Biotechnológiai tárgyú találmányok	63
7.3.6. Mechanikai tárgyú találmányok	64
7.4. Intézkedések az egység hiányának megállapítása esetén	66
III.8 A találmány feltárása.....	67
8.1. A biotechnológiai tárgyú találmányok feltárása.....	69
8.2. Számítógéppel megvalósított találmányok feltárása	72
III.9 Az igénypont	75
9.1. Az igénypont rendeltetése	75
9.2. Az igénypont felépítése és tartalma	76
9.3. Az igénypont típusai.....	76
9.3.1. Termékre vonatkozó igénypont.....	77
9.3.2. Berendezésre vonatkozó igénypont.....	78
9.3.3. Eljárásra vonatkozó igénypont	78
9.3.4. Alkalmazásra vonatkozó igénypont	78
9.3.5. Alkalmazással jellemzett termékigénypont.....	79
9.4. Az igénypont egyértelműsége	79
9.4.1. Negatív jellemzők	80
9.4.2. Kizárások („disclaimer”-ek).....	80
9.4.3. Relatív kifejezések	82
9.4.4. Vagylagosság, „adott esetben”, „önmagában ismert” stb. kifejezések	83
9.4.5. „Tartalmaz” [comprising], „áll valamiből” [consisting of].....	83
9.4.6. Működés, hatás, célkitűzés az igénypontban	84
9.4.7. „Product by process” igénypontok.....	85
9.4.8. Reach-through igénypontok	85
9.4.9. Számítógéppel megvalósított találmányokra vonatkozó igénypontok.....	86
9.5. Az igénypont és a leírás összhangja	86
III.10 A szabadalmi bejelentés módosítása	88

10.1. Módosítás vizsgálata	88
III.11 Észrevétel	92
III.12 Döntések a szabadalom megadására irányuló eljárásban	93
12.1. Elutasítás	93
12.2. Lemondás, lemondottnak tekintés	93
12.3. A szabadalom megadása	93
12.3.1. A Hivatal megadással kapcsolatos intézkedései	93
12.3.2. A megadó határozat	94
12.3.3. A szabadalmi okirat	95
I. sz. melléklet	96
Szabadalmazható igénypont-típusok	96
Nem szabadalmazható igénypont típusok	100

III.1 Az érdemi vizsgálat lefolytatásának általános szabályai

- Szt. 74. § (1) A Hivatal a bejelentő külön kérelmére végzi el a közzétett szabadalmi bejelentés érdemi vizsgálatát.
- Szt. 75. § (1) Az érdemi vizsgálatot a szabadalmi bejelentés benyújtásával egyidejűleg, illetve azt követően legkésőbb az újdonságkutatás elvégzéséről közölt hatósági tájékoztatás (A1 vagy A3 publikáció) napjától számított hat hónap elteltéig lehet kérni. Erről a Hivatal az A1 vagy A3 típusú publikációról szóló értesítésen túl általában a határidő lejárta előtt körülbelül egy hónappal ismételten tájékoztatja a bejelentőt. Az érdemi vizsgálat kérésének elmaradását úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról. Az erre vonatkozó végzést haladéktalanul ki kell adni, mert előfordulhat, hogy a bejelentő csak ebből értesül arról, hogy az A1 vagy A3 publikáció már megtörtént, és még élhet igazolási kérelemmel az érdemi vizsgálatra irányuló kérelem benyújtásával kapcsolatban.
- Szt. 75. § (2) Az érdemi vizsgálatra irányuló kérelem visszavonásának nincs jogi hatálya.
- Szt. 75. § (3), (4) A kérelem benyújtásától számított két hónap elteltéig meg kell fizetni a vizsgálati díjat. Ha a kérelem benyújtásakor nem fizették meg a vizsgálati díjat, a Hivatal figyelmezteti a bejelentőt a határidőben (a kérelem benyújtásától számított két hónapon belül) történő hiánypótlásra, azaz a vizsgálati díj megfizetésére. Ennek elmaradását – attól függően, hogy a kérelmet a közzététel előtt vagy után nyújtották be – úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő visszavonta a szabadalmi bejelentést, illetve lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.
- Szt. 75. § (5) A vizsgálati díjat kérelemre vissza kell fizetni, ha a bejelentő az újdonságkutatás elvégzéséről közölt hatósági tájékoztatás napját megelőzően visszavonja a szabadalmi bejelentést, vagy lemond az ideiglenes szabadalmi oltalomról.
- Amennyiben az ügyben ezen feltételek egyike sem áll fenn, a Hivatal a szabadalmi bejelentés vizsgálati díjának visszafizetésére irányuló kérelmet elutasítja.
- Szt. 49. § (1), (2) Az érdemi vizsgálat iránti kérelem benyújtására és a díj megfizetésére megszabott határidők elmulasztása esetén a törvény nem zárja ki az igazolást.
- A Hivatal a bejelentőt értesíti az érdemi vizsgálat megkezdéséről. Amennyiben a bejelentő az érdemi vizsgálatra vonatkozó kérelmet a szabadalmi bejelentés közzétételét megelőzően nyújtja be, és megfizeti a vizsgálati díjat, a Hivatal tájékoztatja, hogy az érdemi vizsgálat

elvégzésére csak a szabadalmi bejelentés közzétételét és az újdonságkutatás elvégzését követően kerül majd sor.

Szt. 70. § (2) A bejelentő kérheti a 18 hónapnál korábbi közzétételt.

Szt. 74. § (2) Az érdemi vizsgálat arra terjed ki, hogy a találmány kielégíti-e az Szt. 1–5/A.§-aiban meghatározott követelményeket, és az Szt. 6. § (2)–(4), valamint (10) bekezdése szerint nincs-e kizárva a szabadalmi oltalomból, valamint a bejelentés megfelel-e a szabadalmi törvényben megszabott egyéb feltételeknek (pl. egység, módosítás kérdése, feltárás).

A Hivatal az érdemi vizsgálat keretében valamennyi követelmény és feltétel együttes meglétét értékeli, tehát azokat is, amelyeket az alaki vizsgálat körében már esetleg elbírált.

A Hivatal az érdemi vizsgálatot az újdonságkutatási jelentés, illetve – ha volt ilyen – az írásos véleménnyel kiegészített újdonságkutatási jelentés alapján végzi el, de a vizsgálat során tudomására jutott minden egyéb adatot is figyelembe vesz (például később publikált, kiterjesztett technika állásához tartozó szabadalmi dokumentumok, észrevételben hivatkozott tények, dokumentumok).

III.2 A szabadalmazható találmány

2.1. A szabadalmazható találmány fogalma

- Szt. 1. § (1) Szabadalmazható minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén.
- Szt. 1. § (2) A találmány fogalmára a törvény nem közöl jogi definíciót, csupán egy példálózó felsorolást ad a szabadalmaztatható találmánynak nem tekinthető szellemi alkotásokról. Eszerint nem minősül szabadalmaztatható találmánynak különösen
- a) a felfedezés, a tudományos elmélet és a matematikai módszer;
 - b) az esztétikai alkotás;
 - c) a szellemi tevékenységre, játékra, üzletvitelre vonatkozó terv, szabály vagy eljárás, valamint a számítógépi program;
 - d) az információk megjelenítése.
- Szt. 1. § (3) Az a)–d) pontokban felsoroltak szabadalmazhatósága csak annyiban kizárt, amennyiben a szabadalmat rájuk kizárólag e minőségükben igénylik.
- AR 5. §
Szt. 24. § (2) A szabadalmi rendszerek hagyományosan a műszaki szellemi alkotások jogvédelmét szolgálják. Hatályos szabadalmi törvényünkben a műszaki jelleg nem szerepel közvetlenül az oltalomképeség feltételei között, de indirekt módon kifejezésre jut, hogy a szabadalmi oltalom tárgya – a találmány – csak valamely feladat műszaki úton, műszaki eszközökkel történő megoldása lehet. Ez akkor teljesül, ha a feladat – ami egyébként az élet bármely területén felmerülhet – megoldásának emberi közrehatás eredményeként létrejövő fizikai, kémiai vagy biológiai struktúrákban (termék), illetve folyamatokban (eljárás) kell megnyilvánulnia. Ez az emberi közrehatás létrejöhét oly módon is, hogy egy nem műszaki közrehatás következtében fizikailag mérhető változás áll be. Erre lehet példa egy matematikai felismerés alkalmazása logisztikai rendszerben, nyersanyag igény csökkentésére.

A szabadalmi oltalom az olyan termékre vagy eljárásra terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul.

A szabadalmi igénypontokat a találmány műszaki jellemzőinek megadásával kell elkészíteni.

A „termék” fogalomkörbe tartoznak különösen az anyagok, anyagkeverékek, tárgyak, létesítmények, berendezések, kapcsolási elrendezések, valamint az élőlények, illetve izolált részeik. Az „eljárás” (amelynek fogalmába az alkalmazások is beleértendőek) meghatározott cél elérésére szolgáló, egymást követő és/vagy egyidejű intézkedések (lépések) sorozata, megfelelően megválasztott környezeti feltételek és közreható eszközök mellett. A gyakorlatban a termék fogalma alatt

általában az ipar és a mezőgazdaság által előállított, anyagi természetű javakat értjük. Az eljárás is legtöbbször anyagi természetű javak előállítására irányul, vagy ahhoz kapcsolódik. Ebbe a tág értelmezésbe „belefeér” például a mérési, az analitikai, az energiatermelési, a hírközlési vagy az állagmegóvási eljárások szabadalmazhatósága is. Az eljárásnak nem feltétlenül kell értékesíthető terméket eredményeznie. A szennyvíztisztítási eljárások terméke például lehet olyan víz, amit a termelésbe visszaforgatnak (tehát értékesül), de lehet olyan is, ami azáltal elégít ki társadalmi igényt, hogy veszélytelenül bocsátható egy élővízfolyásba.

2.2. Szabadalmazható találmánynak nem minősülő alkotások

- Szt. 1. § (2) Nem szabadalmazható találmány az olyan szellemi alkotás, amely
 Szt. 1. § (3) - a felsorolt kizárások valamelyikére vonatkozik, és
 - a szabadalmat kizárólag olyan minőségben igénylik rá.
- Szt. 1. § (2) Először azt kell megvizsgálni, hogy a szabadalmi igény olyan szellemi alkotásra vonatkozik-e, ami tárgyánál fogva nem minősül szabadalmazható találmánynak. A felsorolt kizárások vagy elvont dologra vonatkoznak (pl. felfedezések, tudományos elméletek), vagy nem műszaki tárgyúak (pl. esztétikai alkotás, információk megjelenítése, programozási modul). Ezekkel ellentétben, egy találmánynak konkrét, valós tárgyúnak és műszaki jellegűnek kell lennie.
- AR 5. § Annak megítéléséhez, hogy egy bejelentés tárgya szabadalmazható találmánynak minősül-e, figyelembe kell venni, hogy egy bejelentés tárgya csak akkor van kizárva a szabadalmazható találmányok köréből, ha a szabadalmat kizárólag a kizárásoknak megfelelő minőségében igénylik rá. A vizsgálatkor el kell vonatkoztatni a szabadalmi igény deklarált tárgyától és az igénypont teljes egészének a tartalmát kell tekinteni. Azt kell vizsgálni, hogy eredményez-e a megoldás műszaki értelemben vett változást az adott termékben, illetve eljárásban. Ha az eredményezett hozzájárulás műszaki jellegű, a megoldás nincs eleve kizárva a szabadalmazható találmányok köréből.

Műszaki értelemben vett változás csak műszaki intézkedések (műszaki jellemzők) eredményeként áll elő. Műszaki jellemzők azok, amelyek emberi közrehatással létrejövő fizikai, kémiai vagy biológiai folyamatokat, illetve struktúrákat határoznak meg, és amelyek fizikai, kémiai, biológiai hatásaikkal vesznek részt a kitűzött feladat megoldásában. Műszaki jellemzők általában a szerkezetre, kialakításra, elrendezésre vonatkozó jellemzők, az anyag- és állapotjellemzők, az ipari műveletek, környezeti feltételek, közreható eszközök jellemzői. Nem műszaki jellemzők általában a szellemi úton végrehajtható műveletek, valamint az olyan intézkedések, amelyek a megoldásban csak fizikailag nem mérhető értékváltozást hoznak létre, vagyis kizárólag az információtartalom vagy az esztétikai tartalom megváltozását eredményezik.

AR 5. §

Egyébként az a szabály, hogy a szabadalmi igénypontokat a találmány műszaki jellemzőinek megadásával kell elkészíteni, nem zárja ki azt, hogy az igénypontban nem műszaki jellemző is szerepeljen, ha az illető jellemző – a kitűzött feladattal összhangban – részét képezi a megoldásnak. Azonban kizárólag nem műszaki jellemzővel jellemzett találmány nem szabadalmaztatható.

Azt, hogy egy jellemző műszaki jellemző-e, nem lehet a jellemzők formális besorolása alapján eldönteni. A jellemzőket csak az egész megoldás keretében vizsgálva lehet minősíteni. A kialakítási, elrendezési jellemzőket általában műszaki jellemzőknek tekintjük, de az ipari termékek külső formáját meghatározó azon jellemzők, amelyek a kitűzött feladat megoldásában kizárólag esztétikai hatásukkal vesznek részt (azaz nem változtatják meg a termék anyagát, szerkezetét, működését), nem műszaki jellemzők. Egy számítógépi program – ami önmagában nem más, mint matematikai jellegű lépések (utasítások) sorozata – valamely termék vagy eljárás elemeként műszaki vagy nem műszaki jellemzőnek egyaránt minősülhet, hatásaitól függően. Egy információmegjelenítésre vonatkozó jellemző kialakítási, elrendezési jellemzőnek tűnhet, de önmagában nem műszaki jellemző, hiszen nem fizikai, kémiai, biológiai hatásai, hanem a megjelenített információ tartalma, minősége révén vesz részt a kitűzött feladat megoldásában (lásd III.2.2.7).

Nem tekinthető szabadalmaztatható találmánynak az a megoldás, amelynek egyik jellemzője sem tekinthető műszaki jellegűnek. Ezért az oltalmazhatóság vizsgálatakor meg kell vizsgálni minden jellemzőt, hogy önmagában vagy a megoldás tárgyával összhangban bír-e műszaki hatással. Amennyiben igen, úgy a megoldás találmánynak tekintendő.

2.2.1. Felfedezések

A felfedezés valamely létező, ható, de (a tudomány előtt) nem ismert dolog, jelenség, elv stb. megtalálása, felismerése, megállapítása.

A természetben megtalálható, változtatás nélkül felhasználásra kerülő anyagokat, képződményeket nem lehet „termék”-nek, ugyanígy az emberi beavatkozás nélkül végbemenő természeti folyamatokat nem lehet „eljárás”-nak tekinteni.

Felfedezésnek számít, és nem szabadalmazható az sem, ha valaki egy ismert anyag új tulajdonságát ismeri fel. A felismert tulajdonság gyakorlati felhasználása azonban szabadalmazható lehet. Például annak a felfedezése, hogy egy ismert anyag jól ellenáll a dinamikus erőhatásoknak, nem szabadalmazható, viszont az ugyanabból az anyagból készült vasúti talpfa már szabadalmazható találmány lehet (számítógéppel megvalósított találmányok és biotechnológiai találmányok specialitásait lásd III.2.3.).

Nem felfedezésnek, hanem a felismert tulajdonság gyakorlati felhasználásának számít az, ha ismert anyagot egy (vagy további) gyógyászati, sebészeti vagy diagnosztikai eljárásban való alkalmazásra javasolnak (lásd III.5.3.)

2.2.2. Tudományos elméletek

A tudományos elmélet olyan szellemi eredmény, ami nem tárgyasult, tehát nem feltételezi a termékben vagy eljárásban való megjelenést. Így például a félvezetés fizikai elmélete nem szabadalmazható, viszont a félvezetők és az előállításukra szolgáló eljárások szabadalmazható találmányok lehetnek.

2.2.3. Matematikai módszerek

A matematikai módszerek önmagukban nem műszaki megoldások. A kitűzött feladatot ugyanis tisztán szellemi úton oldják meg, nem nyilvánulnak meg bennük az emberi közrehatás eredményeként létrejövő fizikai, kémiai vagy biológiai folyamatok. Így például egy mátrix művelet nem szabadalmaztatható, de annak alkalmazása egy titkosítási megoldásban már igen.

2.2.4. Esztétikai alkotások

Az esztétikai alkotások – műszaki jelleg híján – nem találmányok. Esetükben ugyanis „a feladat megoldását” nem a létrejövő struktúrák (pl. szobor, festmény, virágkötészeti alkotás) fizikai, kémiai vagy biológiai jellemzői jelentik, hanem kizárólag az általuk hordozott esztétikum, vagyis az emberi szellemre, az emberi érzelmekre gyakorolt szubjektív hatás. Bár az esztétikai alkotás – mint „megoldás” – nem szabadalmazható, annak nincs akadálya, hogy a találmány feladata valamilyen esztétikai hatás keltése legyen. Szabadalmazható lehet például egy olyan textília, amelynek szerkezete az anyagnak különleges megjelenést kölcsönöz azáltal, hogy eltérő szálfínomságú és szálelrendezésű rétegekből van kialakítva. Ugyanez vonatkozik arra a festményre is, amelyet vászna vagy festéke jellemez. Ha azonban egy terméket kizárólag az esztétikai hatást keltő intézkedések (jellemzők) jellemeznek, és ezek az intézkedések nem határozzák meg a termék anyagát, szerkezetét, működését, akkor a szabadalmi igényt az esztétikai alkotásra, mint olyanra vonatkozóan kell tekinteni, ami nem minősül szabadalmaztatható találmánynak. Példa lehet erre egy olyan felület, amelyen nem valódi, hanem festett ablakok és ajtók vannak.

2.2.5. Szellemi tevékenységekre, játéokra, üzletvitelre vonatkozó tervek, szabályok és eljárások

Nem minősülnek szabadalmaztatható találmánynak a címbeli tevékenységekre irányuló tervek, szabályok és eljárások, amelyek nem műszaki megoldásai a kitűzött feladatoknak.

Ide tartoznak különösen az oktatási (pl. zeneoktatási, nyelvoktatási) módszerek, a tanulási módszerek (pl. gyorsolvasás), az írásrendszerek (gyorsírás, titkosírás stb.), a sport- és játékszabályok, valamint az üzleti életben alkalmazott tervezési, szervezési, irányítási, döntési, ellenőrzési módszerek (pl. a munkatársak kiválasztásának módszere, vagy egy üzletlánc szervezési elvei), könyvviteli, számviteli rendszerek.

2.2.6. Számítógépi programok

A számítógépi programok nem minősülnek szabadalmaztatható találmánynak, ha a szabadalmat kizárólag magára a programra igénylik. A számítógépi programok ugyanis önmagukban nem jelentenek műszaki megoldást, a kitűzött feladatot, a matematikai módszerekhez hasonlóan, tisztán szellemi úton oldják meg. A számítógéppel megvalósított találmányok viszont nincsenek eleve kizárva a szabadalmazható találmányok köréből (lásd III.2.3.2.).

2.2.7. Az információk megjelenítése

Az információ megjelenítése tárgyiasulatlan effektusként (pl. figyelmeztető hangjelzés, vetített reklám) nyilvánvalóan nem szabadalmaztatható találmány, de az információ termékben vagy eljárásban tárgyiasulva sem szabadalmazható. Az információ tartalmának megváltozása ugyanis csak szellemileg elsajátítható értékváltozást jelent a termékben vagy eljárásban, és nem idéz elő struktúrát, illetve folyamatot érintő fizikai, kémiai vagy biológiai változást. Az a termék vagy eljárás tehát, amelyet kizárólag a jellemzők információtartalma határoz meg nem tekinthető szabadalmaztatható találmánynak.

Nem szabadalmazhatók például az olyan közlekedési vagy reklámtáblák, amelyeket nem szerkezeti kialakításuk, hanem csak az általuk megjelenített információ jellemez.

Ugyancsak nem szabadalmazhatók az olyan eszközök (logikai játékok), amelyeket kizárólag az információtartalmuk (skálák, adatok, a jelölések milyensége) azonosít.

Nem minősülnek találmánynak az olyan kártyajátékok és táblás társasjátékok sem, amelyeknél a készlethez tartozó játékeszközök kialakításának jellemzői kizárólag a kártyalapokra, játéktáblákra, játékfigurákra felvitt (a játékszabályokkal értelmezett) információk. Találmánynak tekinthető azonban egy új kártya gyártási eljárás, amely kopásállóbb vagy jobban nyomtatható kártyát eredményez, függetlenül attól, hogy milyen játékban és mintával használják.

Az információ megjelenítésére, mint olyanra irányul a szabadalmi igény, ha a terméket vagy eljárást csak az információ logikai elrendezése jellemzi (pl. információ elrendezése belépőjegyeken a kényelmes leolvashatóság vagy a jobb ellenőrizhetőség érdekében).

Akkor is csupán információ megjelenítéséről, mint olyanról van szó, ha a megkülönböztető információ csak technikai eszköz útján adható vissza (pl. hanglemez, a rá felvett szöveggel jellemezve), illetve értelmezhető (pl. vonalkóddal ellátott termék).

Az információ bemutatását (is) szolgáló termék akkor lehet szabadalmazható, ha legalább egy olyan jellemzője van, ami az információhordozó anyagát, szerkezetét, az információt megjelenítő berendezés felépítését, működését jellemzi. Az információ megjelenítésére (is) irányuló eljárásnak szintén kell, hogy legyen legalább egy olyan jellemzője, ami fizikai, kémiai, biológiai értelemben vett változást eredményez.

Egyébként az információmegjelenítéssel kapcsolatos jellemzők szerepeltetése az igénypontban ugyanolyan feltételek mellett történhet, mint más nem műszaki jellemzőké. Egy logikai játék például elképzelhetetlen úgy, hogy azonos elemeit jelölésekkel meg ne különböztetnék.

2.3. Egyes műszaki területek speciális szabadalmazhatósági megfontolásai

2.3.1. A szabadalmazható biotechnológiai találmányok

Szt. 5/A.§ (1) Szabadalmi törvényünk külön rendelkezéseket tartalmaz a biotechnológiai találmányokkal kapcsolatban, amelyek az Európai parlament és a Tanács által 1998. július 6-án elfogadott Biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról szóló 98/44/EK irányelvnek megfelelően kerültek megfogalmazásra. A rendelkezések értelmezésénél az Irányelv, így annak bevezető része (Preambulum) is alkalmazandó (továbbiakban: 98/44/ EK Irányelv, preamb.).

Biotechnológiai találmányok közé azok a találmányok tartoznak, amelyek biológiai anyagból álló vagy azt tartalmazó termékre, vagy olyan eljárásra vonatkoznak, amelynek révén biológiai anyagot állítanak elő, dolgoznak fel vagy alkalmaznak. Biológiai anyagnak minősül bármely olyan - genetikai információt tartalmazó - anyag, amely önmagában képes a szaporodásra vagy biológiai rendszerben szaporítható.

A fogalom a teljesség igénye nélkül magában foglalja az egysejtű és többsejtű szervezeteket, a baktériumoktól a magasabb rendű növényekig és állatokig, valamint a sejtszint alatti szerveződésű vírusokat, plazmidokat, DNS- és RNS-szekvenciákat is. Ide sorolhatók a növényi magvak és állati embriók, valamint a mesterségesen fenntartott sejtvonalak, szövet- és szervtenyészetek is.

A biotechnológiai találmányok, a többi ipari találmányhoz hasonlóan szabadalmazhatóak, ha kielégítik az 1-5/A.§-okban meghatározott követelményeket, és nincsenek kizárva a szabadalmi oltalomból (lásd III.6.).

Azoknak a biológiai anyagoknak a kapcsán, amelyek a természetben is előfordulnak, hosszú ideig felvetődött az a kérdés, hogy az ezekre vonatkozó találmányok nem csupán egy létező anyag felfedezései-e. A biológiai anyag vonatkozásában a felfedezések és találmányok pontos elkülönítésére, összhangban a szabadalmi jog egyik jellemző szabadalmazhatósági kritériumával, amely szerint a pusztta felfedezés nem szabadalmazható, a törvény a következőket mondja:

Szt. 5/A.§ (2) Találmánynak minősülhet a természetes környezetéből izolált vagy egyéb műszaki eljárással előállított biológiai anyag akkor is, ha a természetben korábban már előfordult.

Tehát egy biológiai anyag, annak ellenére, hogy a természetben megtalálható, szabadalmazható lehet. Egy természetben előforduló anyag megtalálása pusztta felfedezés, ezért nem lehet szabadalom tárgya. Ha egy ilyen anyagot a természetes környezetéből izolálni kell,

az így előállított anyag szabadalmazható lehet, feltéve, hogy az egyéb szabadalmazhatósági feltételeknek eleget tesz.

Szabadalmazható természetesen az az izolált anyag is, amely a szerkezetével, az előállítására irányuló eljárással vagy más paraméterekkel megfelelően jellemezhető és abszolút értelemben új, azaz létezését korábban nem ismerték.

Szt. 5/A.§ (3) A fentiek alapján az emberi test bármely részének pusztá felfedezése, ideértve valamely gén szekvenciájának vagy részszekvenciájának a felfedezését is, nem lehet szabadalmazható találmány tárgya.

Szt. 5/A.§ (4) Viszont az emberi testből izolált vagy valamely műszaki eljárással más módon előállított rész, ideértve a gén szekvenciáját vagy részszekvenciáját is, szabadalmazható találmány tárgya lehet akkor is, ha az ilyen rész szerkezete megegyezik valamely természetben előforduló rész szerkezetével.

(Megjegyzendő, hogy a szabadalmi törvényben a gén szekvenciája és részszekvenciája kifejezés alatt a sorrendjével jellemzett nukleinsav-molekulát értjük).

98/44/EK
Irányelv,
preamb.
pont (21) Tehát az emberi testből izolált vagy valamely más módon előállított részek nincsenek kizárva a szabadalmazásból. Ilyen más előállítási módok lehetnek például az adott rész emberi testen kívüli azonosítására, tisztítására és osztályozására, valamint reprodukálásra alkalmazott műszaki eljárások. Ezek olyan műszaki eljárások, amelyeket csak emberek tudnak a gyakorlatban megvalósítani és a természetben lejátszódó folyamatként önmagukban nem jelennek meg.

Szt. 5/A.§ (3) A (3) bekezdés a felfedezések és a találmányok pontos elkülönítése mellett egy, az emberi méltóságot és sérthetetlenségét védő alapelveket tekintetbe vevő fontos értelmező kizárást is tartalmaz: Kialakulásának és fejlődésének semelyik szakaszában sem lehet szabadalmazható találmány tárgya az emberi test.

98/44/
Irányelv,
preamb.
pont EK (16) Ez a kizárás nemcsak a természetes környezetében lévő emberi testre vonatkozik, hanem magában foglalja a csírasejteket is, valamint bármely fejlődési szakaszában lévő és bármilyen módon létrejött, így a mesterségesen előállított vagy genetikailag módosított ember kizárását is (lásd III.6.2.1.2.).

2.3.2. A szabadalmazható számítógéppel megvalósított találmányok

Szt. 1. § (2)
Szt. 1. § (3)
AR. 5. § Egyes számítógéppel megvalósított találmányok, amelyek számítógépet, számítógépek hálózatát vagy egyéb programozható berendezést tartalmaznak, a műszaki hatást számítógépen futatott program vagy programok segítségével valósítják meg. A számítógéppel megvalósított találmányok vonatkozhatnak eljárásra, az eljárást megvalósító

berendezésre, valamint magára a programra is. A vizsgálat szempontjából nem teszünk különbséget a találmány által kitűzött cél alapján, lehet a bejelentés tárgya akár üzleti, vagy szórakoztatási célú számítógéppel megvalósított találmány, amíg a találmány alkalmazása műszaki hatással jár.

Szt. 1. § (2)
Szt. 1. § (3)

A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazásának feltételei ugyanazok, mint az egyéb tárgyú találmányoké. A számítógépi programok ugyan szerepelnek a találmánynak nem minősülő megoldások listáján, ha a szabadalmat rájuk kizárólag ebben a minőségükben igénylik, azonban, ha az igényelt oltalmi kör műszaki hatást eredményez, úgy nincsen kizárva a szabadalmazható találmányok köréből. Például, egy képfeldolgozási eljárást megvalósító számítógépi program, amelynek eredményeként kisebb adatfelhasználás mellett nagyobb felbontású kép hozható létre, vagy egy olyan program, amely segítségével csökkenthető egy számítógépes rendszer energiafelhasználása azonos számítási teljesítmény mellett, szabadalmazható lehet. Ellenben egy számviteli nyilvántartást elősegítő számítógépi program nem bír műszaki hatással, így nem szabadalmazható.

Szt. 1. § (2)
Szt. 1. § (3)

A számítógépi programokra vonatkozó igénypontok esetén elkülönül két eset, ha az oltalmat magára a programra vagy az azzal megvalósuló eljárásra igénylik, és ha a program egy adathordozón van eltárolva vagy egy berendezésen fut. Az első esetben az igénypontnak tartalmaznia kell a műszaki hatást, vagy arra való direkt utalást, míg a második esetben a fizikai berendezések már elegendők az oltalmazhatósági kizárás leküzdéséhez.

A vizsgálat során a műszaki jelleg megállapításához azt is elegendőnek tekintjük, ha műszaki megfontolások szükségesek a találmány megvalósításához. Az ilyen műszaki megfontolásoknak az igényelt oltalmi körben is tükröződniük kell.

Egy számítógéppel megvalósított találmány szabadalmazhatóságát az igényelt oltalmi körnek, mint teljes egésznek, és nem a jellemzőknek egyénként való vizsgálatával lehet megítélni. Például, ha a találmányi célkitűzés nem műszaki jellegű, vagy ha a találmány tisztán nem műszaki jellegű adatok feldolgozására vonatkozik, akkor nem tekintjük automatikusan szabadalmazhatónak a találmányt csupán egy műszaki jellegű lépés alkalmazása miatt. Másrészt, egy megfelelően programozott számítógépes rendszerre vonatkozó találmány még akkor is szabadalmazható lehet, ha a találmány célja pusztán üzleti jellegű, de a megoldás műszaki jellegű intézkedések alkalmazásával is jár.

III.3 Újdonság

3.1. Az újdonság fogalma

Szt. 2. § (1) Új a találmány, ha nem tartozik a technika állásához. A technika állásának ismerete szükséges tehát a találmány újdonságának megítéléséhez.

3.2. A technika állása

Szt. 2. § (2)
Szt. 61. §. A technika állásához tartozik mindaz, ami az elsőbbség időpontja előtt írásbeli közlés, szóbeli ismertetés, gyakorlatba vétel útján, vagy bármilyen más módon bárki számára hozzáférhetővé vált.

A technika állásának meghatározásához tehát figyelembe kell venni azokat a vizsgált megoldáshoz közelálló megoldásokat, amelyek az elsőbbség időpontja előtt bármilyen módon bárki számára hozzáférhetővé váltak. A hozzáférhetővé válásnak, azaz a nyilvánosságra jutásnak nincsenek térbeli és időbeli korlátjai, nincs jelentősége annak, hogy a technika állását képező – esetleg a találmány újdonságát kizáró – nyilvánosságra jutás belföldön vagy külföldön történt-e. Nincs akadálya, tehát akár egy ötven vagy száz évvel korábban nyilvánosságra került anterioritás figyelembevételének sem a technika állásának meghatározásakor, de ugyanígy figyelembe kell venni egy, az elsőbbség napjánál akár csak egyetlen nappal korábban nyilvánosságra került dokumentumot is. Nem tartozik viszont a technika állásához az a közlés, amely az elsőbbség napján, vagy azt követően került nyilvánosságra.

Közömbös továbbá az is, hogy a nyilvánosságra jutás milyen formában következett be, annak ugyanis csak a legjellemzőbb eseteit sorolja fel példálózva a törvény.

Az is lényegtelen, hogy a technika állását képező anyagot ténylegesen megismerték-e. Ha kellőképpen valószínűsíthető, hogy a közléshez bárki hozzáférhetett, akkor nem kell vizsgálni, hogy valójában megismerte-e azt valaki. Akkor is igaz ez, ha a közlés eredeti formájában már nem hozzáférhető, azonban annak az elsőbbség napját megelőző hozzáférhetősége tartalmával együtt bizonyítható. Nem tekinthető nyilvánosságra jutásnak például egy gyártási tervdokumentáció vagy egy megoldás titoktartási kötelezettség melletti ismertetése, mert az információ csak a személyek egy meghatározott köre és ezáltal nem bárki számára vált hozzáférhetővé.

3.2.1. A technika állásának teljes kiterjesztésű értelmezése

Szt. 2. § (3) A technika állásához tartozónak kell tekinteni az olyan korábbi elsőbbségű – belföldi vagy azzal azonos hatályú – szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi bejelentés tartalmát is, amelyet a bejelentési

eljárásban az elsőbbségi időpontot követően közzétettek, illetve meghirdettek (az újdonságkutatásban megjelölt „E” típusú irat), ennek célja a kettős szabadalmazás kizárása, azaz annak elkerülése, hogy azonos vagy átfedő oltalmi körrel rendelkező két különböző bejelentés oltalmat kaphasson.

A törvény tehát egy fikciót állít fel, amelynek értelmében az olyan korábbi elsőbbségű szabadalmi bejelentések teljes tartalmát is a technika állásához tartozónak kell tekinteni, amelyek csak a vizsgált bejelentés elsőbbségi időpontja után kerültek nyilvánosságra, amikor bejelentési eljárásban a Hivatal azokat közzétette. Hasonlóan a korábbi elsőbbségű használatiminta-oltalmat is a kiterjesztett technika állásának részének kell tekinteni a megadás meghirdetését követően. Az ilyen, a teljes kiterjesztésű technika állásához tartozó dokumentumok csak az újdonság megítélésénél vehetők figyelembe, a feltalálói tevékenység megítélésénél nem.

Szt. 84/D. § (2) A Magyarországot megjelölő európai szabadalmi bejelentés tartalmát is a kiterjesztett technika állásához tartozónak kell tekinteni, ha azt az Európai Szabadalmi Hivatal előtti eljárásban közzétették. A teljes kiterjesztésű technika állásához való tartozás szempontjából az európai szabadalmi bejelentésnek az Európai Szabadalmi Hivatal előtti eljárásban történő közzétételét helyettesítheti az a közzététel, amely az Európai Szabadalmi Egyezmény alapján azzal egyenértékűnek tekintendő.

Szt. 84/T. § (2) A nemzetközi szabadalmi bejelentés tartalmát csak akkor kell a kiterjesztett technika állásához tartozónak tekinteni, ha a nemzetközi szabadalmi bejelentés elsőbbségi napjától számított harmincegy hónapon belül a bejelentő benyújtja a bejelentés magyar nyelvű fordítását (a feltaláló nevének és címének közlésével), és megfizeti az előírt nemzeti díjat. Ebben az esetben a teljes kiterjesztésű technika állásához való tartozás szempontjából egyenértékűnek kell tekinteni a nemzetközi szabadalmi bejelentés közzétételét a SZTNH előtti eljárásban való közzététellel.

A bejelentés tartalma alatt értendő mindaz, amit a bejelentés napján a leírás, az igénypontok és a rajz feltár.

Szt. 60. § (4) Azonban a kivonat a kiterjesztett technika állásának vizsgálatakor nem tartozik a bejelentés tartalmához, az kizárólag a műszaki tájékoztatás céljára szolgál. Ugyanúgy nem tartozik a bejelentés tartalmához az esetleges elsőbbségi irat sem, mivel az csak az elsőbbségi igény alátámasztására használható, kivéve, ha a bejelentés napját az elsőbbségi iratra való utalással alapozták meg.

Ha egy bejelentést visszavontak, de a technikai előkészületek időigényessége miatt a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítőben a közzétételről szóló hatósági tájékoztatás már megjelent (és csak utólagos hatálytalanításra volt mód), ebben az esetben a bejelentés nem tartozik a

teljes kiterjesztésű technika állásához.

3.2.2. *A hozzáférhetővé válás körülményei*

Szt. 2. § (2) A törvény példálózó felsorolása szerint a bárki számára hozzáférhetővé válás, azaz a nyilvánosságra jutás történhet írásbeli közlés, szóbeli ismertetés, gyakorlatba vétel útján vagy bármilyen más módon.

3.2.2.1. Írásbeli közlés

A technika állását képező anterioritások túlnyomó része írásos formájú. Az írásos megjelenítési formák a legkülönbözőbbek lehetnek: könyv, folyóirat, rajz, szabadalmi leírás, katalógus, prospektus, elektronikus adathordozók, internetes forrás (film, videó is) stb.

Releváns irat nemcsak nyomtatvány, hanem egyéb sokszorosítás, sőt kézírásos szöveg, továbbá különleges írással, pl. gyorsírással rögzített szöveg is lehet.

Bármely idegen nyelvű írás is lehet releváns. Közömbös az is, hogy a dokumentum külföldön vagy belföldön került-e kiadásra, mert a törvény nem tartalmaz területi korlátozást.

Az írásos anyag akkor képezheti részét a technika állásának, ha elvileg bárki számára hozzáférhetővé vált. Ebből következik, hogy a bizalmasan kezelt irat, például titkosan kezelt dokumentáció, műszaki leírás nem része a technika állásának. Ha azonban az anyag a bizalmas kezelési utasítás ellenére, például titoksértés következtében bárki számára hozzáférhetővé válik, részét képezi a technika állásának (lásd III.3.2.3).

Az írásos anyag példányszáma is közömbös. Egyetlen példány is elegendő, ha úgy van elhelyezve, hogy ahhoz elvileg bárki hozzáférhet, például egy közkönyvtárban. Viszont több példány sem tartozik a technika állásához akkor, ha mindegyik példány csak személyek eleve meghatározott köre számára hozzáférhető.

3.2.2.2. Szóbeli ismertetés

A szóbeli ismertetés – megfelelő bizonyítás esetén – szintén a technika állásához tartozik. A szóbeli ismertetés történhet nyilvános előadáson, rádió, televízió vagy internetes megosztás útján. A szóbeli ismertetés csak akkor minősíthető a technika állásához tartozónak, ha annak alapján a megoldás bárki számára megismerhető. Például, ha egy prezentáció nyilvános előadáson hangzik el, a technika állását képezi, azonban, ha egy zártkörű, meghívottaknak tartott előadáson, akkor nem.

3.2.2.3. Gyakorlatbavétel

A nyilvánosságra jutás egyik ritkább esete a gyakorlatbavétel, ami alatt nemcsak a találmány megvalósítását, azaz a találmány előállítását kell

érteni, hanem a találmány rendeltetésének megfelelő bármiféle használatát is. A gyakorlatbavétel egyik leggyakoribb formája a találmány szerint előállított termék forgalomba hozatala, de idetartozik a kiállítás (kivéve a Szt. 3. § b) pontjában foglaltak, ld. III.3.2.3), a bemutatás vagy a hasznosítás bármilyen formája. A törvény a technika állásához tartozás szempontjából a gyakorlatbavétel rendszerességét (pl. a találmány tárgyának iparszerű előállítását) nem kívánja meg. Ebből következik, hogy akár egyetlen példányban előállított szerkezet eladása vagy tudományos, illetve üzleti célból történt nyilvános bemutatása elegendő ahhoz, hogy a megoldás a technika állása részének számítsa.

Ennek azonban az a feltétele, hogy a gyakorlatbavétel nyilvános legyen. Nyilvános a gyakorlatbavétel, ha annak következtében a megoldás bárki számára hozzáférhetővé vált. Az anterioritássá váláshoz a hozzáférésnek, a megismerésnek a lehetősége is elegendő, nem kell tehát azt vizsgálni, hogy a megismerés tényleg megtörtént-e. Az ilyen esetekben nem abból kell kiindulni, hogy ténylegesen valaki hozzáfért-e a kérdéses szerkezethez, hanem abból, hogy a gyakorlatbavétel olyan jellegű volt-e, hogy a megoldás egyáltalán hozzáférhetővé válhatott-e bárki számára. Nem lehet nyilvánosnak tekinteni a gyakorlatbavételt, ha a találmányt zárt üzemben belül használják, ugyanis az üzemben belül alkalmazott megoldásokat nem tekintheti meg bárki, az üzemben belül dolgozókat pedig titoktartási kötelezettség terheli. Ha azonban az üzem olyan jellegű, hogy az ott alkalmazott megoldást bárki, minden megkötöttség nélkül megtekintheti, illetőleg megismerheti, az ott történő gyakorlatbavételt nyilvánosnak, tehát a megoldást adott esetben a technika állásához tartozónak kell tekinteni.

Nem nyilvános a gyakorlatbavétel, ha az a személyek meghatározott köre jelenlétében, titoktartási kötelezettség mellett történik. A gyakorlatbavétel helye a nyilvánosságra jutás szempontjából közömbös, tehát egy megoldásnak a világ bármely részén történt gyakorlatbavétele azt eredményezheti, hogy a megoldás a technika állásának részévé válik.

A kiállítás és a bemutatás lényegében nem más, mint a nyilvános gyakorlatbavétel egyik módja; a nyilvánosság pedig a kiállításnak fogalmi kelléke. Ennek ellenére a kiállításon való bemutatás nem tekinthető nyilvánosságra jutásnak akkor, ha például kapcsolási elrendezéseket vagy finommechanikai szerkezeteket zárt dobozú műszerben mutatnak be, és így a konkrét megoldás megtekintés útján nem ismerhető meg. Ugyanígy nem válik részévé a technika állásának a megoldás a nyilvános bemutatás (kiállítás, kereskedelmi forgalomba hozatal) ellenére sem, ha a találmányt a késztermék alapján nem lehet reprodukálni (analizálhatatlan a termék).

Amennyiben a korábbi gyakorlatbavétel tárgya egy eljárás, úgy az eljárás nyilvánosságra jutását nem feltétlenül bizonyítja az eljárás eredményeképpen kapható, vagy ahhoz rendkívüli módon hasonló termék létezése, mivel sok esetben magából a termékből az előállítására

szolgáló pontos eljárás nem vezethető le egyértelműen és minden kétséget kizáróan.

Az elsőbbség napja előtt végzett vizsgálatok vagy tesztek

A korábbi gyakorlatbavétel akkor is nyilvánosnak tekintendő, amennyiben az adott terméket nem az adott szakterületen jártas személy számára értékesítették vagy adták át például piackutatási, vagy egyéb vizsgálatok céljából.

A korábbi gyakorlatbavétel újdonságrontó hatásának elemzése során az alábbiakat vizsgálja a Hivatal:

1.) A használat (gyakorlatbavétel) a szóban forgó szabadalom bejelentési vagy elsőbbségi napját megelőzően történt-e, tehát pontosan mikor történt az esemény, és ténylegesen megvalósult-e a gyakorlatbavétel?

2.) A használat (gyakorlatbavétel) tárgya megegyezik-e a szóban forgó szabadalom tárgyával, azaz mit használtak? Ennek során vizsgálandó a használt tárgy/termék/eljárás lényegi elemeinek azonossága a megtámadott szabadalom tárgyával.

3.) A használat (gyakorlatbavétel) körülményei olyanok-e, hogy a használt tárgy/termék/eljárás hozzáférhetővé vált-e bárki számára, és így nyilvánossá vált-e? Ennek során vizsgálandó, hogyan, hol és ki által valósult meg az elsőbbség napját megelőző használat, vagyis annak természete és körülményei.

Amennyiben a nyilvános gyakorlatbavétel az elsőbbség napját megelőzően elvégzett vizsgálatok, tesztek, felmérések következtében valószínűsíthető, akkor a fentieken túlmenően minden esetben meg kell azt is vizsgálni, hogy feltételezhető-e a tesztszemélyeknek a körülményekből fakadó titoktartási kötelezettsége, illetve, hogy maguknak a tesztszemélyeknek érdekükben állt-e a titoktartás.

Vagyis vizsgálandó, hogy

- a.) létezik-e egy kifejezett vagy hallgatólagos titoktartási megállapodás, és
- b.) senki sem sértette-e azt meg.

Fentiekből levezethetően tehát egy adott információ akkor tekinthető bárki számára hozzáférhetőnek és nyilvánosságra jutottnak, ha bárki, akár csak egyetlen személy is hozzáférhetett és megismerhette azt, valamint, ha az illetőt nem terhelte semmiféle titoktartási kötelezettség.

Amennyiben a tesztszemély titoktartási szerződést írt alá, úgy a számára átadott információk vagy ismeretek nem tekinthetők bárki számára

hozzáférhetőnek és ezen az a tény sem változtat, hogy a titoktartásra megszabott időtartam lejárt.

Ennél kevésbé egyértelműek azok az esetek, amelyekben csak hallgatólágos titoktartásról van szó, illetve amelyekben a titoktartás ténye a körülményekből adódik. Olyan esetekben, ahol a teszt vagy pl. piackutatási vizsgálat idejére a tesztszemélyek hazavihetik a terméket, és kifejezett titoktartási megállapodást nem írtak alá, valamint az is kizárható, hogy a teszt alá vont termékkel kapcsolatos információ titokban tartása az érdekükben állt volna (pl. szakmai vagy gazdasági indokok miatt), úgy feltételezhető, hogy a teszt periódus alatt, amíg a termék a tesztszemélyek rendelkezésére állt kipróbálás céljából, a termék a személyek relatíve széles köre (pl. maga a tesztszemély, annak családtagjai, esetleges látogatók) számára a használat révén hozzáférhetővé vált.

Gyógyászati tárgyú találmányok

Egy termék kémiai összetétele a technika állásának a részét képezi, ha maga a termék bárki számára hozzáférhető és szakember által analizálható és reprodukálható, függetlenül attól, hogy létezik-e valamilyen különös ok az összetétel azonosítására. Természetesen ugyanezen elv érvényes bármely más termékre is. A Szt. 2. § (1) bekezdése értelmében új a találmány, ha nem tartozik a technika állásához, a (2) bekezdés értelmében pedig a technika állása mindent magába foglal, ami bárki számára hozzáférhetővé vált. Az a tény tehát, hogy lehetőség van bizonyos információkhoz való közvetlen és egyértelmű hozzáférésre, magát az információt bárki számára hozzáférhetővé teszi, függetlenül attól, hogy bárkinek volt-e oka az adott információt keresni.

Amikor az ilyen kitanítás egy, a piacra vitt termékből fakad, a szakembernek a maga általános műszaki ismereteire kell hagyatkoznia annak érdekében, hogy minden olyan információt összegyűjtsön, ami abba a helyzetbe hozza őt, hogy a kérdéses terméket reprodukálhassa. Ha a szakterületen jártas személynek lehetősége van arra, hogy túl nagy erőfeszítés nélkül feltárja a termék összetételét vagy belső struktúráját és reprodukálja azt, akkor mind a termék, mind annak összetétele vagy belső struktúrája a technika állásának a részét képezi.

Fentiekből következően ezekben az esetekben is döntő szerepet játszik annak vizsgálata, hogy a szóban forgó terméknek - legyen az gyógyszerhatóanyag vagy gyógyászati eszköz - az elsőbbség napját megelőző gyakorlatbavételéhez fűződik-e kifejezett vagy hallgatólágos titoktartási megállapodás/kötelezettség. Egy olyan gyógyászati eszköz például, amely még kutatási fázisban van és egy kórház jól elhatárolt, illetéktelenek által nem látogatható részlegében, illetve egy sebész orvos által szigorúan felügyelt módon kerül egy beteg szervezetébe beültetésre, prototípusnak számít és mint ilyet - a körülményekből adódóan - titok övez mindaddig, amíg az eszközt hivatalosan nem

engedélyezik és/vagy értékesítik. Ez a hallgatólagos titoktartási kötelezettség kiterjed az operációt végző személyzet egészére, tehát nem jut az eszköz nyilvánosságra azáltal, hogy a kórházi személyzet egy része a műtét előtt, illetve közben lát(hat)ja azt, mivel joggal feltételezhető, hogy a műtőbe senki más nem juthat be a műtétet végző személyzeten kívül. Továbbá, az egészségügyi szakterületen létezik egy alapvető feltételezés, miszerint egy adott gyógyászati folyamatba bevont személyt vagy személyek körét titoktartási kötelezettség terhel, legyen az a beteg jogaira vonatkozó vagy a prototípus fejlesztésére és tesztelésére vonatkozó titoktartási kötelezettség. Fentiekén túl, amennyiben az eszközt részben vagy teljesen a páciens bőre alá implantálják, az harmadik személyek által nem látható, így az eszköz nem analizálható és/vagy reprodukálható a szakember számára, ideértve magát a beteget is.

Az ilyen eseteket azonban egyértelműen meg kell különböztetni azoktól a klinikai kísérletektől, amelyekben a betegek bizonyos körének egy olyan gyógyszerkészítményt bocsátanak rendelkezésére, amelyet hazavihetnek és hosszabb ideig szedniük kell. Ilyenkor kifejezett titoktartási szerződés aláírásának hiányában úgy kell tekinteni, hogy maga a készítmény, valamint az annak összetételére vonatkozó információk bárki számára hozzáférhetővé váltak, mivel a gyógyszer kikerült a szabadalmas kontrollja alól - még akkor is, ha a tesztszemélyek korábban aláírásukkal kötelezték magukat arra, hogy a rájuk bízott gyógyszert beszedik, illetve a fel nem használt gyógyszereket, valamint a gyógyszerek csomagolását visszaszolgáltatják a kísérletet végző cég részére.

3.2.3. A technika állásának részeként figyelembe nem vehető nyilvánosságra jutás

- Szt. 3. § A technika állásának részeként nem vehető figyelembe a találmánynak az elsőbbség napját legfeljebb hat hónappal megelőző nyilvánosságra jutása, ha az
- a) a bejelentővel vagy jogelődjével szemben elkövetett jogsértés következménye, vagy
 - b) annak eredménye, hogy a bejelentő vagy jogelődje a találmányt a Hivatal elnökének a Magyar Közlönyben közzétett közleményében megjelölt kiállításon bemutatta.

A törvény az ismertetett esetekben hat hónap türelmi időt állapít meg. Ennek megfelelően a találmány nyilvánosságra jutásának ezekben az esetekben nincs újdonságrontó hatása, ha a nyilvánosságra jutástól számított hat hónapon belül megteszik a szabadalmi bejelentést és igazolják a jogsértés megtörténtét vagy a b) pont szerinti kiállításon való bemutatást (lásd III.3.2.4).

3.2.4. Kiállítási nyilatkozat és igazolás

- Szt. 64. § (1) A bejelentő csak akkor tarthat igényt arra, hogy találmányának kiállításon (lásd III.3.2.3) történő bemutatását hagyja figyelmen kívül a

Hivatal a technika állásának meghatározásakor, ha ennek érdekében kiállítási nyilatkozatot tesz, és benyújtja a kiállítási igazolást.

A bejelentőnek a szabadalmi bejelentés bejelentési napjától számított két hónapon belül kell megtennie nyilatkozatát, és négy hónapon belül kell benyújtania a kiállítás igazgatóságának igazolását a kiállítás tényéről és napjáról.

Szt. 64. § (2) A kiállítási igazoláshoz, amelyen az igazgatóság a bemutatott találmánnyal való azonosságot igazolja, csatolni kell a kiállított megoldásra vonatkozó leírást és szükség esetén a rajzot.

Szt. 64. § (3) A kiállítási igazolást a kiállítás időtartama alatt és csak addig lehet kiadni, amíg a találmány vagy annak ismertetése a kiállításon megtekinthető.

Ha a bejelentő kiállítási nyilatkozatot tesz, de nem nyújtja be a kiállítási igazolást, a Hivatal nem hívja fel a bejelentőt ennek pótlására, de a négyhónapos határidő elmulasztása igazolható.

3.3. Az újdonság megítélése

A szabadalmazhatóság egyik érdemi feltétele, hogy új legyen a találmány. Az újdonság megítélésére az érdemi vizsgálat folyamán kerül sor, de szempontjait már az újdonságkutatás (lásd II.9.) során is figyelembe kell venni.

Az újdonság megítéléséhez az elbíráló összehasonlítja a vizsgált találmány jellemzőinek összességét a technika állását képező megoldásokkal, és megállapítja, hogy van-e olyan anterioritás, amely megkérdőjelezheti a vizsgált találmány újdonságát.

Az elbírálónak továbbá figyelembe kell vennie a vizsgálat során bármi módon tudomására jutott újdonságrontó információt is. Fontos megjegyezni, hogy az elbíráló az érdemi vizsgálat során bármikor végezhet további újdonságkutatást és/vagy hozhat fel újabb relevánsnak ítélt anterioritásokat.

Ezen kívül a közzétett szabadalmi bejelentéssel kapcsolatban bárki észrevételt tehet (lásd még III.11.). Ha az észrevételt tevő a bejelentés tárgyát illetően újdonságrontó adatot tárt fel, az újdonság megítélése során azt az ügy elbírálójának figyelembe kell vennie, és az újdonságkutatási jelentés kiegészítéseként kell kezelnie.

Az újdonság megítélésénél a következő általános szempontokat kell figyelembe venni:

- az összehasonlítást az igénypontok alapján kell elvégezni;
- először a főigénypont tárgyára nézve kell a vizsgálatot lefolytatni (ha több főigénypont van, mindegyikre külön-külön);

- ha a főigénypont által meghatározott megoldás nem új, akkor az aligénypontok bevonásával kell az összehasonlító vizsgálatot folytatni;
- az aligénypontnak azzal az igényponttal (igénypontokkal) kell együttesen új megoldást definiálnia, amelyre közvetve vagy közvetlenül hivatkozik;
- amennyiben a megoldás újdonsága a főigényponti jellemzők vizsgálata alapján nem vitatható, az aligénypontok újdonságának további vizsgálatára nincs szükség;
- ha az igénypontoknak eltérő elsőbbségük van, ezt figyelembe kell venni az egyes anterioritások érvényesíthetősége tekintetében.

Ha az elbíráló az újdonság vizsgálata során az újdonság hiányát állapította meg, a bejelentőt nyilatkozattételre kell felhívnia. A felhívásban az újdonságrontónak tartott dokumentum konkrét releváns részeire való hivatkozással kell rámutatni arra, hogy a technika állásához tartozó dokumentum a vizsgált megoldás valamennyi jellemzőjét magában foglalja.

Amennyiben egy anteriorításban olyan kiviteli példát találunk, amely beleesik a bejelentés egyik főigénypontjának oltalmi körébe, a bejelentés nem tesz eleget az újdonság követelményének.

3.3.1. "Egyetlen dokumentum"

Az újdonság megítélésénél – ellentétben a feltalálói tevékenység vizsgálatával – nem engedhető meg, hogy a technika állásához tartozó különálló megoldásokat egymással kombináljuk. Csak akkor áll fenn az újdonság hiánya az igényelt megoldás vonatkozásában, ha a feltárt anterioritások valamelyikéből a vizsgált igénypont valamennyi jellemzője megismerhető.

3.3.2. "Közvetlen és egyértelmű" levezethetőség

Egy dokumentum megkérdőjelezi az újdonságát valamely igényelt megoldásnak, ha az közvetlenül és egyértelműen levezethető a dokumentumból, beleértve azokat az ismérveket is, amelyek bár nincsenek kifejezetten megnevezve, de a szakember számára magától értetődőek. Például, ha két szerkezeti elemet egy rugalmas elem köt össze, akkor az azonos szerkezeti elemeket összekötő, gumibakot tartalmazó közlésből „közvetlenül és egyértelműen levezethető” a rugalmas elem használata. Fontos a „közvetlenül és egyértelműen levezethető” korlátozás. Nem megengedett ezért az újdonság vizsgálatakor egy dokumentum kitanítását a közismert ekvivalensekre is kiterjeszteni, ha azok nem szerepelnek a dokumentumban, ez a feltalálói tevékenység vizsgálatának tárgyát képezi.

3.3.3. Korábbi dokumentum „releváns” időpontja

Az újdonság vizsgálatakor a korábbi dokumentumot úgy kell olvasni, mintha azt a szakember a dokumentum releváns időpontjában olvasná. A korábbi dokumentum releváns időpontja a publikálás, nyilvánosságra kerülés időpontja, a teljes kiterjesztésű technika állásához tartozó, későbbi közzétett iratnál pedig az elsőbbség napja.

Például egy tranzisztor feltalálása előtti irat, amelyben szerepel egy blokkvázlatos kapcsolási elrendezés, amely tartalmaz egy erősítőt, amely a szöveg szerint tetszőleges felépítésű lehet, nem lesz újdonságrontó arra a találmányra, amelynek főigénypontja ugyanezt a kapcsolási elrendezést tartalmazza, de szerepel benne, hogy az erősítő tranzisztorokkal van felépítve, mivel a közlés releváns időpontjában a szakember a tranzisztoros erősítőt nem olvashatta ki a szövegből.

Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy egy kémiai vegyület, amelynek a nevét vagy képletét egy dokumentumban megemlítették, nem minősül ismertnek, kivéve, ha a dokumentumban szereplő információ – szükség esetén a dokumentum releváns időpontjában hozzáférhető általános ismeretekkel együtt – lehetővé teszi annak előállítását és elválasztását, vagy például a természetben előforduló anyagoknak csak az elválasztását.

3.3.4. Több elsőbbség igénylése

Egy bejelentésen belül a különböző igénypontoknak vagy egy igénypontba foglalt különböző alternatíváknak eltérő elsőbbsége lehet (bejelentési elsőbbség és az igényelt uniós vagy belső elsőbbség). Ilyenkor az újdonság megítélésénél figyelembe kell venni, hogy az egyes igénypontok oltalmi körére vagy azoknak az egyes alternatívákra vonatkozó részeire a technika állása eltérő lehet. Így például egy köztes dokumentum („P”) a későbbi elsőbbséggel rendelkező igénypontok oltalmi köre vagy azok részei esetén a technika állásához tartozhat, míg azok esetén, amelyeket megillet a korábbi elsőbbség, ugyanez a dokumentum már nem vehető figyelembe.

Például vegyük azt az esetet, amikor a bejelentés után valaki rájön, hogy az egyik jellemző helyettesíthető más jellemzőkkel, ezért tesz egy újabb bejelentést belső elsőbbséggel, amelyben az oltalmat kiterjeszti ezekre a változatokra is. Egy feltárt köztes irat („P”) az oltalmi körnek a kibővített részére lehet újdonságrontó, az elsőbbségi iratban meghatározott oltalmi körrel azonos részére azonban nem.

Fontos megjegyezni, hogy ha az elsőbbség valamiért nem fogadható el, akkor a köztes dokumentum („P”) a teljes oltalmi körre újdonságrontó lesz.

3.3.5. "Speciális és általános"

Az újdonság megítélésénél fontos szabály, hogy egy speciális kiviteli példa újdonságrontó az általános megfogalmazású igénypontra, az általános alak közlése viszont általában nem újdonságrontó a speciális kiviteli alakra. Például egy korábbi dokumentumban, egy adott összefüggésben közölt alumínium újdonságrontó lesz arra az igénypontra, amely ugyanebben a szövegösszefüggésben az általánosabb fém kifejezést tartalmazza. Nem lesz viszont újdonságrontó az egyéb konkrét fémekre, pl. rézre, vásra stb. Ugyanígy egy szegecs korábbi közlése újdonságrontó lesz a kötőelem általános fogalomra, de nem lesz újdonságrontó a szegecstől eltérő egyéb kötőelemekre. Hasonlóképpen az általános és speciális alakok viszonyának analógiájára, egy igényelt tartomány, például egy hőmérséklet-tartomány vagy nyomástartomány nem új, ha a korábbi közlésben olyan példák találhatók, amelyek az adott tartományba esnek.

3.3.6. Kiválasztási találmányok

Kiválasztási találmányokról akkor beszélünk, ha egy korábban ismertté vált tartományból vagy elemek csoportjából olyan résztartományok vagy elemek kerülnek kiválasztásra, melyek az ismert tartományon vagy csoporton belül nincsenek kifejezetten megemlítve. Ilyen esetek többnyire a kémia területén fordulnak elő, ahol a technika állásából megismerhető megoldás például nagyszámú, egyetlen általános képletbe foglalt vegyület vagy különböző összetétel lehet.

A kiválasztási találmányok újdonságának a megítélésénél arról kell dönteni, hogy a kiválasztott elem a technika állásában konkrétan feltárássra került-e. Amennyiben egyetlen felsorolásból, konkrétan ismertetett elemek közül történik a kiválasztás, az nem eredményez új találmányt. Ugyanakkor, ha a kiválasztás két vagy több, hosszabb konkrét elemeket tartalmazó felsorolásból történt a jellemzők specifikus kombinálásának céljából, akkor a kapott kombináció, ha a technika állásában nincs kifejezetten megemlítve, új találmányt eredményez.

Amennyiben egy vagy több általánosan megnevezett csoportból történik a kiválasztása, akkor a kapott kombináció, ha a technika állásában nincs kifejezetten megemlítve, szintén új találmányt eredményez (lásd III.3.3.5).

Ismert tartományból történő kiválasztás esetén a kiválasztott szűkebb résztartomány akkor felel meg az újdonság követelményének, ha a kiválasztott résztartományba nem esik bele a technika állásából ismert egyetlen nevesített érték vagy szűkebb tartomány sem (lásd III.3.3.5).

Példák az újnak tekinthető kiválasztására:

a) egy, a technika állásából ismert általános képlet szerinti, konkrétan meg nem nevezett molekula kiválasztása;

b) keverék vagy ötvözet, amelynek alkotóelemei több felsorolásból lettek kiválasztva;

c) kötési megoldások csoportjából konkrét, a technika állásában meg nem nevezett kötőelem kiválasztása;

d) eljárás esetében egy korábban meg nem nevezett konkrét hőmérséklet résztartomány kiválasztása.

A kémia területén a kiválasztási találmányok egyik speciális, újnak minősülő esete a technika állásából már ismert molekula tiszta izomerjeinek előállítása. Ennek egyik aloslata, amikor egy már ismert racemát egyik enantiomerjét optikailag tiszta formában állítják elő.

Ugyanakkor egy ismert vegyület tisztasági fokának javítása (ideértve az optikai tisztaságot is) nem tekinthető a technika állásához képest újnak.

Átfedő tartományok

Az átfedő tartományok újdonságát a kiválasztási találmányok szempontjainak megfelelően kell megítélni. Átfedő tartományok esetén újdonságrontónak kell tekinteni, ha a technika állásában a tartomány legszélso vagy az átfedő tartományrész egy közbelső értéke kifejezetten meg van említve, vagy van egy kiviteli példa az átfedő tartományrészből, illetve, ha ezek közvetlenül és egyértelműen levezethetők.

Például a találmány szerinti mágneses adathordozón a mágneses réteg vastagsága 30 nm - 100 nm. A technika állását reprezentáló dokumentumból ismert egy olyan mágneses adathordozó, melynél a mágneses réteg vastagsága 10 nm – 50 nm. A dokumentumban a kiviteli példák 10 nm – 25 nm rétegvastagságot mutatnak be. A fentiek szerint a 30 nm - 50 nm közötti átfedő tartomány újnak tekinthető a technika állásának tükrében.

3.3.7 Alkalmazási terület

Termék vagy berendezés igénypontok újdonságának vizsgálatánál az alkalmazási területre vonatkozó, nem megkülönböztető jellemzőket általában figyelmen kívül kell hagyni. Például egy porszívó szerkezetére vonatkozó igénypont esetén lényegtelen, hogy az adott porszívót lakásban vagy gépjárműben alkalmazzák.

A megjelölt alkalmazási terület azonban – rejtett megkülönböztető jellemzőként – kizárhatja az újdonságrontást. Például a „horog emelődaruhoz” megnevezés feltételez egy bizonyos méretet, teherbírás

és egyéb műszaki jellemzőket. A „horog kis halak fogására” megjelölés egészen más műszaki jellegzetességekre utal. Hiába lenne tehát azonos az alakjuk, általában mégsem tekinthető az egyik újdonságrontónak a másikkra.

3.3.8. Alkalmazási igény

Egy ismert megoldás sajátos (nem gyógyászati) célra való alkalmazására vonatkozó igénypont esetén, ahol az alkalmazás műszaki hatáson alapul, az alkalmazást úgy kell tekinteni, mint egy funkcionális jellemzőt, és ennek megfelelően újdonság szempontjából nem emelhető kifogás ellene, feltéve, hogy ez az alkalmazás még nem lett eddig nyilvánosságra hozva. (Második, illetve további gyógyászati alkalmazásra vonatkozó igénypontokat lásd a III. 6.2.3.2 alatt.)

Szt. 2. § (4) Az Szt. 2. § (1)–(3) bekezdésének rendelkezései nem zárják ki a technika állásához tartozó ismert anyag (vegyület vagy keverék) szabadalmaztatását emberi vagy állati test kezelésére szolgáló gyógyászati vagy sebészeti eljárásban, illetve emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai eljárásban történő alkalmazásra, ha az ilyen eljárásban való alkalmazás nem tartozik a technika állásához (első gyógyászati indikáció).

Szt. 2. § (5) Szintén nincs kizárva egy a technika állásához tartozó anyag (vegyület vagy keverék) szabadalmazása emberi vagy állati test kezelésére szolgáló gyógyászati vagy sebészeti eljárásban, illetve emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai eljárásban [Szt. 6. § (10)] történő meghatározott alkalmazására, ha az adott alkalmazás nem tartozik a technika állásához (második gyógyászati indikáció).

III.4. Feltalálói tevékenység

4.1. A feltalálói tevékenység fogalma

- Szt. 4. § (1) Feltalálói tevékenységen alapul a találmány, ha a technika állásához képest szakember számára nem nyilvánvaló.
- Szt. 4. § (2) A feltalálói tevékenység vizsgálata szempontjából a teljes kiterjesztésű technika állását figyelmen kívül kell hagyni.
- Szt. 2. § (3)

A feltalálói tevékenység kiindulópontja a technika állása, ugyanúgy, mint az újdonságé. Azonban míg az újdonság egyszerűen azt jelenti, hogy a találmány más, mint a technika állásához tartozó megoldások, addig a feltalálói tevékenység a találmányt létrehozó alkotói teljesítménnyel szemben támaszt követelményt. A kizárólagos jogok biztosításáért ugyanis elvárható a találmánytól, hogy ne csupán formálisan térjen el a technika állásától, hanem érdemben gazdagítsa azt. A feltalálói tevékenység mércéjeként a törvény egy elméleti viszonyítási alapot állít, a szakterületenként eltérő szakembert, az ő szemszögéből kell megítélni a találmány nyilvánvalóságát.

4.2. Szakember

A szabadalmi jog szakembere elképzelt személy – bizonyos műszaki szakterületeken emberek csoportja –, aki átlagos tudással és képességekkel van felruházva de a teljes technika állásához hozzáfér. Más szakterületek ismerete olyan mértékben várható el tőle, amilyen mértékben ennek szükségességét maga a technika állása is tükrözi a találmány tárgykörébe eső megoldásokkal kapcsolatban. Ismernie kell továbbá az alapvető - köteleles tudáshoz tartozó - műszaki ismeretek körébe tartozó megoldásokat akkor is, ha azok kívül esnek a szakterületén. Általában a szakember köteleles tudásán a tankönyvekből, szakkönyvekből megismerhető tudásanyagot, illetve a technológiai fejlődés során gyakorlatba vett és a műszaki fejlődéshez kapcsolható, bárki számára megismerhető gyakorlati szaktudást kell érteni. Speciális esetekben a köteleles tudás része lehet a tudományos cikkek, összefoglalók és akár a szabadalmi dokumentumok tartalma is. A képzeletbeli szakembernek csupán átlagos kombináló és feladatmegoldó képességet tulajdonítunk.

Feltételezzük, hogy rendelkezik a szakmai munkához szükséges eszközökkel és képességekkel, beleértve a szokásos kísérletek elvégzését, és az ismeretek rutinjellegű kombinálását is, a képzelőereje azonban korlátozott. Nem képes az ismeretek alkotó szintézisére, vagyis a feltalálásra.

Ismeri azokat a szükségleteket, amelyek kielégítését az ő szakterületétől várja a társadalom, de ha már magának a feladatnak a megfogalmazása is alkotó felismerést igényelne, arra nem képes.

A szabadalmi jog szakembere tehát képes bizonyos műszaki fejlesztést eredményező megoldásokat létrehozni. Tevékenysége azonban csak szokványos műszaki megoldást eredményezhet, kiszámítható (nem meglepő) hatásokkal. Az ilyen rutin jellegű konstrukciós tevékenységgel lényegében egy tervezőtől elvárható megoldások hozhatók létre, de találmány nem.

Ha a szakterület technikai szintje fejlettebb, akkor a szakember tudásszintje is magasabb. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nagyobb (vagy éppen kisebb) kombináló és feladatmegoldó képességet kellene feltételeznünk róla, mint egy másik szakterület szakemberéről.

4.3. A feltalálói tevékenység megítélése

A feltalálói tevékenység vizsgálatának általános szempontjai a következők:

Azt, hogy feltalálói tevékenységen alapul-e a találmány, olyan módon kell az elbírálónak megállapítania, hogy elemző összevetést végez a találmány és az ahhoz közel álló, a technika állásában feltárt megoldások között.

Feltárt megoldások alatt elsősorban azokat kell érteni, amelyek a kutatási jelentésben felhozott dokumentumokban szerepelnek, de olyan anterioritások is bevonhatók a feltalálói tevékenység vizsgálatába, amelyek csak később, kiegészítő kutatás eredményeként, észrevétel keretében vagy más módon jutottak a Hivatal tudomására. Az elemző összevetést az igénypontok alapján kell elvégezni. Meg kell állapítani, hogy az egyes jellemzők melyik feltárt megoldásból ismerhetők meg. Ennek során mindig szem előtt kell tartani, hogy a találmányt a jellemzők egymással való kapcsolatukban határozzák meg. Ezért az egyes jellemzők megismerhetőségét illetően azt is vizsgálni kell, hogy ha megtalálhatók az anterioritásban, akkor ott milyen összefüggésben szerepelnek.

Ha az igénypontnak több elsőbbsége van, ezt figyelembe kell venni az egyes anterioritások érvényesíthetősége tekintetében.

Először a főigénypontra kell a vizsgálatot lefolytatni, ha több főigénypont van, mindegyikre külön-külön.

Amennyiben a főigénypontra elvégzett elemző összevetés alapján a találmány feltalálói tevékenységen alapul, akkor a feltalálói tevékenység az aligénypontokra is elismerhető.

Abban az esetben, ha egy termékigénypont feltalálói tevékenységen alapul, akkor a szabadalmi bejelentés olyan eljárási igénypontjára, ami ennek és csakis ennek a terméknek az előállítására irányul, úgyszintén ezen termék alkalmazási igénypontjára nézve a feltalálói tevékenység elismerhető.

Ha a főigénypont által meghatározott találmány nem elégíti ki a feltalálói tevékenység követelményét, akkor az aligénypontok bevonásával kell a vizsgálatot folytatni. Az aligénypontnak azzal a főigényponttal és/vagy aligénypontokkal kell együttesen feltalálói tevékenységen alapuló találmányt definiálnia, amely(ek)re hivatkozik.

Ha az elbíráló a vizsgálat eredményeként a főigényponttal meghatározott oltalmi körre a feltalálói tevékenység hiányát állapította meg, a bejelentőt nyilatkozattételre kell felhívni.

A megfelelő anterioritás(ok) szövegrészeire és ábráira való hivatkozással és adott esetben a szakember köteles tudásának bemutatásával rá kell mutatni, hogy a technika állása miatt, és milyen mértékben (mely igénypontokra kiterjedően) gátolja a szabadalmazhatóságot. A felhívásnak egyértelmű és kellően részletes megállapításokat kell tartalmaznia.

A bejelentői nyilatkozat alapján ismételt vizsgálatot kell lefolytatni. Amennyiben szükséges, kiegészítő kutatásra és/vagy újabb felhívásra is sor kerülhet.

Ha az elbíráló a bejelentői nyilatkozat ellenére úgy találja, hogy a szabadalmi igény tárgya nem elégíti ki a feltalálói tevékenység követelményét, akkor a szabadalmi bejelentést el kell utasítani. Az elutasító határozatban csak olyan anteriorításra és olyan tényekre lehet hivatkozni, amelyre a felhívás is hivatkozott a feltalálói tevékenység hiányával kapcsolatban. Amennyiben a bejelentő nyilatkozott, az érveit és azok cáfolatát is tartalmaznia kell az elutasító határozatnak.

4.3.1. A feltalálói tevékenység megítélésének módszere

A főigénypontnak a feladat megoldásához elengedhetetlenül szükséges összes jellemzőt tartalmaznia kell, a feltalálói tevékenységnek pedig – a főigénypont definíciójának megfelelően – ezek összessége tekintetében kell fennállnia.

Amennyiben a főigénypont szerinti találmány nem alapul feltalálói tevékenységen, akkor a főigénypontokra hivatkozó aligénypontok vizsgálata következik.

A találmánynak a vizsgált igénypontokban megfogalmazott műszaki megoldások elsőbbségi napját(ait) megelőzően kell feltalálói tevékenységen alapulnia, ennél fogva a találmány nyilvánvalóságát is

csak annak a tudásnak az alapján lehet megállapítani, ami a szakembernek az elsőbbség napját megelőzően rendelkezésére állt.

A technika állását úgy kell értelmezni, hogy ahhoz nemcsak az elsőbbség napját megelőzően hozzáférhetővé vált megoldások „mint olyanok” tartoznak hozzá, hanem minden olyan (szakterületi) ismeret is, ami az elsőbbség napját megelőzően segíthette vagy gátolhatta a szakembert abban, hogy megalkosson egy, a vizsgált igénypont oltalmi körébe tartozó megoldást. A feltalálói tevékenység tekintetében az elbírálónak nem úgy kell az egyes anterioritásokat értelmeznie, mintha a szakember a hozzáférhetővé válásuk időpontjában olvasná azokat, hanem úgy, mintha az elsőbbség napját megelőző napon értelmezné őket. A technika állásához tartozó olyan ismereteket, amelyek gátolták volna a szakembert a feladatnak a találmány szerinti megoldásában, abban az estében lehet figyelembe venni, amennyiben azok az adott szakterületen az elsőbbség napját megelőzően ténylegesen szakmai előítéletet képviseltek.

Az elbíráló természetesen a saját tudására támaszkodva vizsgálja a feltalálói tevékenységet, de a találmány kézenfekvőségét a fiktív szakember szemszögéből kell megítélnie. Először is meg kell állapítania, hogy a vizsgált igénypont szerinti találmány mely jellemzői tekintetében tér el a technika állásától. Az eltérések meghatározása a hivatali eljárás során feltárt megoldások alapján történik. (Ebben az összefüggésben irreleváns, hogy a bejelentés igénypontja és/vagy leírása melyik jellemzőt tünteti fel újnak.)

Ezt követően kell megítélni azt, hogy adhatott-e a technika állása (a kimutatott eltérésekre vonatkozóan is) kellő és elégséges kitanítást a szakembernek a vizsgált igénypont szerinti találmány megvalósításához.

A fentiek alapján a legközelebbi technika állásának meghatározása során az alapvető szempont olyan dokumentum felszínre hozása, amelyben a műszaki probléma azonossága, az azonos cél vagy hatás fellelhető.

Általában azt a módszert lehet követni, hogy az azonos célú vagy hatású feltárt megoldások közül kiválasztjuk azt, amelyből a szakember a legtöbb ismeretet szerezhette a találmány megvalósításához, azután pedig megvizsgáljuk, hogy a szakember ebből a megoldásból kiindulva hogyan juthatott el, és eljuthatott-e egyáltalán – feltalálói tevékenység nélkül – egy, a vizsgált igénypont oltalmi körébe tartozó megoldás létrehozásához.

Legközelebbi technika állásaként azt a dokumentumot kell megjelölni, amely céljában, alkalmasságában a találmány által megkívánt használatra a legközelebb áll az igényelt találmányhoz, nem pedig azt, amely a már kidolgozott megoldáshoz valamiféle felszínes szerkezeti hasonlóságot mutat. Az olyan szempontok, mint a találmány tárgyának

a rendeltetése, az eredeti feladat megszövegezése, a tervezett felhasználás és az elérhető hatások nagyobb súllyal esnek latba, mint az azonos műszaki jellemzők maximális száma (mint például a kompozíciók hasonlósága).

A fentieknek nem ellentmondva, amennyiben egy tetszőleges dokumentumból kiindulva egyértelműen levezethető a feltalálói tevékenység hiánya, úgy ez az érvelés nem támadható pusztán azon az alapon, hogy formailag felhozható lenne a kiindulásnál közelebbi dokumentum is.

A feltalálói tevékenység vizsgálata során (ellentétben az újdonság vizsgálatával) megengedhető két vagy több dokumentumnak, dokumentumrészletnek, ugyanazon dokumentum különböző részeinek vagy a technika állása más területeire vonatkozó dokumentumoknak a kombinálása, de csak abban az esetben, ha az ilyen kombinációk a vizsgált igénypont elsőbbségi napját megelőzően a szakember számára nyilvánvalók voltak. Annak a megítéléséhez, hogy két vagy több dokumentum kombinációja nyilvánvaló-e, a következő megfontolások adhatnak segítséget.

Ugyanazon dokumentum két vagy több részének kombinálása nyilvánvalónak tekinthető, ha azt valamilyen ok ki nem zárja (pl. az elsőbbség napján is fennálló szakmai előítélet).

Szintén nyilvánvalónak tekinthető két dokumentum kombinálása, ha az egyikben közvetlen hivatkozás van a másik dokumentumra.

Ha nincs közvetlen hivatkozás, akkor azt kell vizsgálni, hogy van-e a dokumentumban olyan utalás, mely szerint a találmány elé kitűzött feladat megoldható, ha ennek a dokumentumnak az ismeretanyagát más, nem pontosan (hanem pl. tárgyával) megjelölt dokumentum ismeretanyagával kombinálják.

A távoli műszaki területre vonatkozó dokumentumok kombinálása kevésbé nyilvánvaló, mint az azonos vagy szomszédos műszaki területre eső dokumentumoké. Minél nagyobb a társított dokumentumok száma, annál kevésbé nyilvánvaló a kombinálásuk.

A dokumentumok kombinálásának nyilvánvalósága csupán annak a nyilvánvalóságát jelenti, hogy a szakember a nevezett két vagy több dokumentumban keresse a feladat megoldását. Valójában azonban nem a dokumentumokat, hanem a belőlük nyerhető ismereteket kell kombinálni, és a megoldás megtalálása (azaz a találmány) akkor sem mindig nyilvánvaló, ha feltételezzük, hogy a szakembernek rendelkezésére áll a két vagy több dokumentum, és „késztetése van” azok együtt olvasására.

Az egyik ismert megoldásból általában jellemzőket kell elhagyni, a másiktól pedig jellemzőket kell kiragadni ahhoz, hogy létrejöjjön a

kombinációs találmány. Márpedig a találmányt egységes egésznek kell tekinteni, amit a jellemzők egymással való kapcsolatukban határoznak meg (kivéve, amikor a jellemzők között nincs működésbeli kapcsolat, de ekkor nem is beszélhetünk valódi kombinációról). Ezért a kombináció nyilvánvalóságát azon keresztül kell megítélni, hogy nyilvánvaló volt-e a szakember számára a kitűzött feladat olyan megoldása, hogy egy ismert megoldás struktúráját (eljárás esetében folyamatát) megbontsa, és a máshonnan kiragadott jellemzők felhasználásával hozza létre az új, találmány szerinti struktúrát vagy folyamatot.

Támpont lehet az is, hogy a kiragadott jellemzők milyen feladatot milyen hatással töltöttek be a maguk helyén a második vagy további dokumentumban.

Egy találmány, amit első látásra nyilvánvalónak vélnénk, feltalálói tevékenységen alapulhat. Legtöbbször ugyanis csak a találmány ismeretében tűnik úgy, hogy a feladat megoldása egyszerűen és logikusan adódott a technika állásából. Ezért (is) lényeges, hogy a nyilvánvalóságot az elsőbbség időpontja előtti szakember szemszögéből vizsgáljuk.

Bár önmagában nem bizonyítja, de erősítheti a feltalálói tevékenység meglétét, ha a találmány egy régóta fennálló műszaki probléma megoldását adja, illetve egy régóta teljesíthetetlen szükségletet elégít ki. A kereskedelmi siker és általában a találmány kedvező fogadtatása is csak az előbbiekhöz kapcsolódva jelenthet érvet a nem nyilvánvalóság megállapításához.

A feltalálói tevékenység megítélésének további szempontját jelenti, hogy a feltalálói tevékenység alapja a találmány műszaki hozzájárulása a technika állásához. Ezért az oltalomképeség ezen kritériumának vizsgálata során az egyes igényponti jellemzők megkülönböztetendők az alapján, hogy önmagukban műszaki jellegűnek tekinthetők-e (a műszaki jellemzők meghatározását lásd a III.2.2 fejezetben) avagy sem.

Az igénypont azon jellemzői, amelyek nem bírnak műszaki hatással a formális újdonság megalapozására alkalmasak lehetnek, azonban definíció szerint nyilvánvalónak tekintendők a szakember számára a feltalálói tevékenység vizsgálata során.

Ilyen - nem műszaki - jellemző lehet például egy esztétikai kialakítás (pl.: „a ceruza oldalán a cég logója található”) vagy információ megjelenítés (pl.: „az adott táblázat a cég számlakivonatainak dátumait és végösszegeit tartalmazza”) típusú jellemző is.

Ugyanakkor egy általános matematikai képlet önmagában szintén nem tekinthető műszaki jellemzőnek, de egy adott matematikai függvény alkalmazása repülőgép szárny tervezésénél, amely üzemanyag

felhasználás csökkenést eredményez, alkalmas lehet oltalom szerzésére, mivel közvetetten műszaki hatással rendelkezik.

A feltalálói tevékenység megítélésére az Európai Szabadalmi Hivatalnál az úgynevezett „Problem and Solution Approach” (PSA) módszert alkalmazzák, amely lényegében a találmány tárgyának a technika állásából lépésről lépésre történő levezetésén alapul. E módszer használata a Hivatalra nézve nem kötelező érvényű, de eredménye azonos az előzőekben leírt módszerrel.

4.3.2. A feltalálói tevékenység megítélésének gyakorlati esetei

A feltalálói tevékenység megítélése során meg kell állapítani, hogy egy szakember a technika állásának az ismeretében milyen tevékenység elvégzésével juthatott el a vizsgált megoldáshoz. A lehetséges tevékenységek számos típusáról az idők során konszenzus alakult ki arra nézve, hogy egy szakembertől elvárható (az eredmény nyilvánvaló) vagy feltalálói tevékenységnek tekinthető (a megoldás nem nyilvánvaló). Egy műszaki megoldás megalkotása során több ilyen típusú tevékenység végrehajtására is sor kerülhet. Amennyiben ezek között van olyan, ami nem elvárható egy szakembertől, akkor a megoldás megalkotása feltalálói tevékenységen alapul.

A következő típusok nem fedik le az összes lehetséges tevékenységet, és a megfeleltetés tartalmazhat egyedi megfontolásokat, ezt mindig szem előtt kell tartani a következő példák alkalmazásakor.

A feltalálói tevékenység megítélésekor – különösen az újdonságkutatás és az írásos vélemény készítésekor – nem minden esetben áll rendelkezésre a találmány lényegét meghatározó igénypont. Ilyen esetben, mivel nincs meghatározva az oltalmi kör, illetve az igénypont nem tükrözi a találmány lényegét, nem lehet kijelentéseket tenni a feltalálói tevékenységre vonatkozóan. Másrészről viszont nagyon hasznos lehet, ha az igénypont átdolgozása előtt megismeri a bejelentő a hivatalnak a releváns iratokra vonatkozó nézeteit, mert így a bejelentő már az első átdolgozás alkalmával el tudja határolni a megoldásához tartozó oltalmi kört a feltárt iratok fényében nyilvánvaló megoldásoktól. Ezekben a ritka esetben célszerű megjegyezni az írásos véleményben vagy az érdemi felhívásban, hogy a feltalálói tevékenységre vonatkozó megállapítások nem a benyújtott igénypontokra vonatkoznak, hanem azoknak a leírást alapul vevő hivatal szerinti értelmezésére, amelyet az írásos véleményben vagy az érdemi felhívásban pontosan meg is határoz az elbíráló.

Előfordulhat, hogy az igényponti jellemzők nem egyértelműek, mert pl. határozatlan fogalmakkal, célkitűzéssel vagy elérni kívánt hatással jellemzik a megoldást. Ilyenkor a leírásban ismertetett kiviteli példa alapján célszerű a fentiek figyelembevételével a feltalálói tevékenységet megítélni.

4.3.2.1. Úttörő jellegű találmány

Az úttörő jellegű találmányok olyan feladatot oldanak meg, amelyet korábban egyáltalán nem sikerült megoldani, így létrehozásukra a technika állása semmilyen útmutatást nem tartalmazott. Ilyen volt például az első röntgenkészülék vagy belsőégésű motor. Úttörő jellegű találmány esetén a feltalálói tevékenység kétségbevonhatatlan.

A legtöbb találmány nem úttörő jellegű, hanem valamely ismert megoldás javítására, tökéletesítésére vonatkozik.

4.3.2.2. Szakmai előítélet legyőzése

Feltalálói tevékenységen alapulónak kell tekinteni azt a találmányt, amelynél a technika állásától megkülönböztető intézkedések valamilyen, az elsőbbség napján ténylegesen fennálló szakmai előítélet legyőzését eredményezik.

Szakmai előítélet legyőzését jelenti, ha a szakirodalom által az adott célra egyöntetűen rossznak tartott anyagokat, méreteket, kialakításokat, környezeti feltételeket alkalmaznak a megoldásban. Nem jelenti szakmai előítélet legyőzését, ha az intézkedés „jósa” csupán vitatott.

Ha például a belsőégésű motorok égésterével foglalkozó szakirodalom a szakembernek azt az útmutatást adja, hogy az égéster legnagyobb átmérőjének és a dugattyú átmérőjének arányát 0,6 értéknél nagyobbra ne válassza, mert nagyobb érték esetén tökéletes égés nem jöhet létre, a találmány viszont 0,8 értéket javasol, és ezen aránynál az égés az eddig ismerteknél tökéletesebben folyik le, akkor a találmány feltalálói tevékenységen alapul. Ebben az esetben ugyanis a szakirodalomból – ami a technika állásának olyan részét képezi, ami a szakember gondolkodását szükségszerűen befolyásolja – nemcsak útmutatást nem kaphatott a szakember a találmány megvalósításához, hanem még helytelen irányba is terelte a figyelmét.

4.3.2.3. Kombináció

Szabadalomjogi értelemben kombináción önmagukban ismert elemeknek egy feladat megoldására irányuló csoportosítását értjük, amely túlmutat az addíción, mivel az egyes elemek egymással kölcsönhatásban vannak. Ez a kölcsönhatás megalapozhatja a feltalálói tevékenységet, amennyiben szakember számára nem nyilvánvaló. A gyakorlatban legtöbbször ilyen jellegű műszaki megoldások szabadalmazhatóságát kell elbírálni. A feltalálói tevékenység meglétét vagy hiányát a megoldásból származó hatás vizsgálata alapján lehet eldönteni.

A kombináció – és ezáltal maga a találmány – nem nyilvánvaló, ha a kombinációban résztvevő elemek (igényponti jellemzők, illetve jellemzőcsoportok) egymásra hatása folytán az egyes elemek önálló (a technika állásából kikövetkeztethető) hatásától eltérő, a szakember számára meglepő, új hatás jön létre.

Nem nyilvánvaló kombináció például az a találmány, amely egy kopásállóságot növelő anyag és egy ridegséget előidéző anyag ötvöze, és az ötvözetnek a kopásállóságon és a ridegségen túlmenően előre nem várt módon a mágneses tulajdonságai is változnak.

Jellemző eset a nem nyilvánvaló kombinációkra a szinergikus keverékek előállítása. Szinergikus hatás akkor lép fel, ha a több komponensből álló keverék nem csupán az egyes összetevők hatásának összegét mutatja, hanem előre nem várt módon többlethatás lép fel. Példa lehet erre egy olyan gyógyszerkeverék, amelynél két ismert fájdalomcsillapító kombinációja erősebb fájdalomcsillapító hatást mutat, mint az egyes komponensek önálló hatásának összege. Ezt a hatáserősség növekedést nem lehetett volna előre megállapítani a hatóanyagok ismert tulajdonságai alapján.

4.3.2.4. Addíció, aggregáció

Amennyiben a kombinációval ellentétben a részmegoldások egyszerű összegzéséről van szó, akkor addícióról beszélünk, ami nem alapozza meg a feltalálói tevékenységet. Az ilyen találmányok csupán a társított elemeknek térben vagy időben egymás mellé vagy egymás után helyezését jelentik, az elemek között kölcsönhatás nincs.

A nem nyilvánvaló kombináció példaként említett ötvözet addíciónak minősülne, ha a kiváltott együttes hatás nem haladná meg az ötvöző komponensek eredeti kopásálló és rideg hatását, és egyéb (többlet)hatás nem lenne.

Nem alapul feltalálói tevékenységen például az a megoldás sem, amely a kenőrendszerek biztonsági berendezéseinél javasolja az önmagában ismert olajnyomás- és olajhőmérséklet-jelző együttes alkalmazását. A két kijelzőt külön-külön már használták a kenőrendszerek biztonsági berendezéseinél, együttes alkalmazásukból pedig nem származik új hatás.

Az utóbbi példához hasonló eseteket, amikor tehát ismert, önmagukban is működőképes egységeket úgy rendelnek egymáshoz, hogy azok egymásra nem hatnak, és továbbra is csak eredeti funkciójukat teljesítik, aggregációnak nevezi a szakirodalom.

Sok esetben előfordul, hogy az addíció során bizonyos feladatokat ellátó egységek két megoldásban használhatók, ezért csak egyre van szükség belőlük. Például amikor egy kanál szárának szabad végére egy késpengét szerelnek, hogy az eszközt késnek is lehessen használni. Az

ilyen egyszerűsítések nyilvánvalók, ezért az ezzel járó előnyök nem tesznek egy addíciót feltalálói tevékenységen alapulóvá.

4.3.2.5. Átvitel

Átvitelről beszélünk azoknál a találmányoknál, ahol egy bizonyos területen önmagában ismert műszaki intézkedést egy másik területen azonos vagy eltérő feladat megoldására alkalmaznak. Ilyen esetben a feltalálói tevékenység meglétét vagy hiányát az dönti el, hogy a más területen való alkalmazás lehetőségének felismerése a szakembertől elvárható volt-e, kapott-e erre nézve iránymutatást a technika állásából. Azonos műszaki megoldásoknak azonos feladatok megoldására történő alkalmazása – még az alkalmazási területek különbözősége esetén is – a szakember köteles tudásához tartozik, egyszerű átvitelnek tekintendő.

Ismeretes zongorák, zsúrkocsik stb. görgőkkel való ellátása és ezzel gördíthetővé tétele. Görgők alkalmazása olajkályhán egyszerű átvitelnek minősül. A görgők e helyen való alkalmazásából csak a görgő tulajdonságaiból származó ismert hatás, a szerkezet gördíthetősége következik, így a megoldás szakember számára nyilvánvaló.

Abban az esetben viszont, ha az átvitelhez a szakember a technika állásából útmutatást nem kapott, és a megoldás szakember számára nem várt, új hatást eredményezett, a találmányt nem nyilvánvalónak kell minősíteni.

4.3.2.6. Helyettesítés, anyaghelyettesítés

Helyettesítésről akkor beszélünk, ha ismert megoldás egyik elemét egy másik hasonló, ugyancsak ismert elemre cserélik ki. A helyettesítés az átvittel rokon kategória. A helyettesítés egyik leggyakoribb esete az anyaghelyettesítés.

Anyaghelyettesítésről akkor beszélünk, ha ismert megoldásban ismert anyagot egy másik, ugyancsak ismert anyaggal helyettesítenek. Az anyaghelyettesítés akkor alapul feltalálói tevékenységen, ha a technika állása nem tartalmaz olyan útmutatást, amelynek alapján a szakembertől elvárható lenne a helyettesítésnek, mint megoldásnak a felismerése. Nem lehet szó viszont feltalálói tevékenységen alapuló találmányról, ha a helyettesítő anyag alkalmazása nem idéz elő más hatást, mint amit annak már ismert tulajdonságai alapján a szakember elvárhatott.

A nem szabadalmazható anyaghelyettesítésnek tipikus esete a különböző ismert műanyagok felhasználása természetes anyagok helyett. Ablakkeretnek fa helyett műanyagból való készítése nyilvánvaló a szakember számára. A megoldás ugyan számos előnnyel jár (könnyű, alaktartó, méretpontos szerkezet stb.), de ezek csak az

anyagoknak az egyéb műanyag szerkezetekből ismert tulajdonságaiból következnek, jelen alkalmazásukhoz más (vagy többlet) hatás nem fűződik.

Feltalálói tevékenységen alapuló anyaghelyettesítés volt viszont nemesfém helyett egy bizonyos acélötvözet felhasználása fogkoronák készítésére. Az acélötvözet már korábban ismert volt, egyes, a fogkoronák esetében is szükséges tulajdonságaival együtt (szilárdság, alakíthatóság, vegyi ellenállóképesség), de azt a tulajdonságát, hogy nem toxikus, az ízlelőidegekre közömbös, a száj baktériumflórájára hatástalan, korábban nem ismerték, így a szakemberben fel sem merülhetett a nemesfém kiváltása ezzel az ötvözzel a fogászati alkalmazásban.

Hasonló megfontolásokkal kell élni berendezések vagy eljárások egyes elemeinek vagy eljárási lépéseinek a helyettesítésekor.

4.3.2.7. Ekvivalencia

Ekvivalenciáról beszélünk, ha egy ismert megoldás ismert elemét más, olyan, ugyancsak ismert elemmel helyettesítik, amely lényegében azonos feladatot, lényegében azonos módon és eredménnyel lát el.

Az ekvivalens megoldás nem minősül feltalálói tevékenységen alapuló találmánynak. A szakember számára ugyanis nyilvánvaló, hogy az azonos rendeltetésű elemeket az igényeknek és a körülményeknek megfelelően helyettesíteni lehet.

Szakember számára nyilvánvaló lehet egy olyan megoldás, amely csak annyiban különbözik egy másik, ismert megoldástól, hogy az ott alkalmazott elektromos motorral hajtott szivattyú helyett hidraulikus motorral hajtott szivattyút alkalmaznak.

Figyelemmel kell lenni azonban arra, hogy a valamely szakterületen általában ekvivalensnek tekintett elemek nem minden funkciójukban ekvivalensek.

Egy fémszerkezetű folyadéktartálynál például az elemeket egymáshoz rögzítő csavarokat nagy szilárdságú feszítőcsavarokkal helyettesítették. Ez első látásra ekvivalenciának tűnik. A felismeréshez azonban az is hozzátartozik, hogy a feszítőcsavarok nemcsak rögzítik egymáshoz az elemeket, hanem feszítőerejük révén folyadékszűrővé is teszik a tartályt, külön szigetelés nélkül. Ez a hatás nem volt előre látható, tehát nincs szó ekvivalens helyettesítésről.

4.3.2.8. Alak- és méretváltoztatás

Az alak- vagy méretváltoztatás, ha a mértékével arányos a műszaki hatás, nyilvánvaló intézkedés a szakember számára. Ezt a tevékenységet nevezik méretezésnek

Szakember számára nyilvánvaló például az a megoldás, amely egy önmagában ismert berendezéshez nagyobb teljesítményigény esetén az erőleadó tengely átmérőjének növelését javasolja. A gépipar szakemberének köteles tudásához tartozik ugyanis annak az ismerete, hogy a nagyobb keresztmetszetű tengely nagyobb nyomatékot – így teljesítményt – tud átvinni.

Feltalálói tevékenységen alapulónak minősülhet viszont belső égésű motoroknál a szívócsatorna méretének és csatlakozási szögének megváltoztatása, ha emiatt megváltozik az égési folyamat és ennek eredményeként nem várt hatásfok-növekedés, egyenletes járás és a dinamikus igénybevétel csökkenése következik be.

4.3.2.9. Többszörözés

Többszörözésről akkor beszélünk, amikor ugyanazon ismert intézkedést, elemet ugyanazon megoldás keretében egymás mellett vagy egymást követően ismételten (többszörösen) alkalmaznak. Az ilyen jellegű megoldások általában nyilvánvalóak a szakember számára, mivel a többszörözés eredményeként létrejövő hatás a többszörözés számával általában arányosan változik, azaz kiszámítható. Ez a tevékenység is a méretezés egy fajtájának tekinthető. Nem alapul feltalálói tevékenységen például az a melegítő készülék, ami egy ismert megoldástól csak abban különbözik, hogy a fűtőcsövek számát megnövelték, és ennek következtében a hőhatás a többszörözés mértékének megfelelően fokozódott.

4.3.2.10. Kiválasztás

Egy korábban ismertté vált egységből/tartományból/csoportból részegységek, rész-tartományok vagy elemek kiválasztása akkor alapul feltalálói tevékenységen, ha a kiválasztott megoldás a visszamaradó megoldásokhoz képest szakember számára meglepő, előre nem várt hatással rendelkezik és nem kapott erre a kiválasztásra ösztönzést a technika állásából. A feltalálói tevékenység meglétének feltétele, hogy a nem várt hatás az egész kiválasztott részegységre, rész-tartományra vagy elemre fennálljon.

Ennek egyik esete a kémia területén fordul elő, amikor a technika állásából megismerhető megoldás nagyszámú, egyetlen általános képletbe foglalt vegyületet ölel fel. Ha ezen általános képletbe tartozó, de ténylegesen le nem írt és elő nem állított egy vagy több vegyületnek olyan előnyösebb hatását ismerik fel, amivel az általános képlet alá tartozó többi vegyület vagy nem, vagy kisebb mértékben rendelkezik, akkor a kiválasztáson alapuló megoldás szakember számára nem nyilvánvaló.

Gyógyszer hatóanyagok esetében például egy vegyületnek ismert körből történő kiválasztása akkor alapul feltalálói tevékenységen, ha alkalmazása az ismerthez képest lényegesen előnyösebb vagy eltérő terápiás hatással jár.

Példaként említhető, ha egy általános képletbe foglalt vegyületcsalád véralvadásgátló hatása ismert volt, azonban a példaszerűen fel nem tárt vegyületek egy csoportja a szakember számára meglepően előnyösebb, fokozott véralvadásgátló hatást mutat. Ez a kiválasztás feltalálói tevékenységen alapul, mert nem volt előrelátható.

Példa nem feltalálói tevékenységen alapuló kiválasztásra: a találmány olyan épületszerkezetre vonatkozik, amely alumíniumból készült. Egy korábbi dokumentum ugyanilyen épületszerkezetet tár fel, és közli, hogy az anyaga könnyűfém, viszont az alumíniumot kifejezetten nem említi. Az alumínium kiválasztása a szakember számára nyilvánvaló, hiszen a könnyűfémek közül az alumínium választása, mint egyik lehetőség, a szakemberben azonnal és természetesen felmerül.

4.3.2.11. Optimalizálás

Szakember számára nyilvánvaló az olyan megoldás, amely egy ismert megoldásból azt leíró függvény optimumkeresésével származtatható. Ha ugyanis a megoldás érintett jellemzője egy intervallumon belül változhat, és a változást leíró függvény ismert, akkor a szakember köteles tudásához tartozik a függvény szélső értékének a meghatározása.

Nyilvánvaló optimumkeresés például szerszámgépeknél az optimális forgácsolási adatok megadása.

Más a helyzet abban az esetben, ha a kérdéses intervallumon belül a függvénynek nem várt szakadása van, vagy a jelenséget leíró függvény nem is ismert. Tehát az a találmány, amelynél empirikusan határozzák meg az optimális értéket, és a megoldáshoz szakember számára meglepő, új hatás fűződik, feltalálói tevékenységen alapul.

Például egy olyan eljárásnál, amelynek során A anyagot és B anyagot magas hőmérsékleten C anyaggá alakítanak át, korábban az volt ismert, hogy C anyag hozama a hőmérséklet növekedésével 50°C és 130°C között folyamatosan nő. A feltaláló viszont felismerte, hogy 63°C és 65°C között lényegesen nagyobb a C anyag hozama, mint amire számítani lehetett. Jelen esetben tehát az optimum empirikus meghatározása szakember számára meglepő többfélehatással járt.

4.3.2.12. Feltalálói tevékenység megítélése nem működő vagy a céljukat nem teljesítő megoldások, örökmozgók esetében

A nem működő, a céljukat nem teljesítő megoldások vagy örökmozgók nem alkalmasak arra a célra, amelyre szánták őket, ezért nem lehet sikeres feltalálói tevékenységről beszélni az esetükben, attól függetlenül, hogy hogyan jutott a megoldásra a feltaláló. Általában az ilyen bejelentések az ipari alkalmazhatóság és/vagy a megvalósíthatóság követelményének sem felelnek meg, és az elutasításnak vélhetőleg ez lesz a legfőbb oka. Azonban az újdonságkutatásban és a hozzá készített írásos véleményben, illetve az érdemi vizsgálat során állást kell foglalni a feltalálói tevékenységről is. A feltalálói tevékenység hiányát ezekben az esetekben olyan dokumentumok alapozzák meg, melyek fényében a vizsgált megoldás egy egyszerű alternatívának tekinthető, vagy amelyek valószínűsítik annak működésképtelenségét. Az ilyen oltalmazni kívánt megoldás, vagyis „meg nem oldás” nem tekinthető alkotói tevékenység eredményének, nem gazdagítja érdemben a technika állását, így annak létrehozása nem alapul feltalálói tevékenységen.

III.5 Az ipari alkalmazhatóság

Szt. 5. § (1) Iparilag alkalmazható a találmány, ha az ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágában előállítható, illetve használható.

Az ipari alkalmazhatóság utal egyrészt arra, hogy a megoldásnak ismételten megvalósíthatónak, reprodukálhatónak, ipari felhasználásra alkalmasnak kell lennie. Ezen az alapon nem részesülhetnek oltalomban – egyebek mellett – a természeti törvényekkel ellentétben álló megoldások (pl. az örökmozgók).

Az ipari alkalmazhatóság követelménye másrészt kifejezi azt, hogy a szóban forgó találmánynak a termelés vagy szolgáltatás – az ipar és a mezőgazdaság – területére kell esnie. Az ipari alkalmazhatóság szempontjából az ipari jelleget a lehető legtágabban kell érteni.

5.1. Az ipari alkalmazhatóság fogalma

PUE 1. cikk (3) A Párizsi Unió Egyezmény 1. cikk (3) bekezdése az ipari tulajdonnal kapcsolatban a következőket mondja:

„Az ipari tulajdont a legtágabban kell érteni, és az nem csupán a szorosan vett iparra és kereskedelemre vonatkozik, hanem egyaránt kiterjed a mezőgazdaságra és a nyersanyagtermelésre, és minden előállított vagy természetes termékre, például borokra, magvakra, dohánylevelekre, gyümölcsökre, háziállatokra, ásványokra, ásványvizekre, sörökre, virágokra, lisztfajtákra is.”

Jogi értelemben tehát az ipar fogalomköre szélesebb, mint a szó közhasználatú értelme. Az ipari alkalmazhatóság vizsgálata során iparnak tekintünk minden olyan emberi tevékenységet (termelést vagy szolgáltatást), amelynek célja a természet erőforrásainak alakítása és hasznosítása.

5.2. Az ipari alkalmazhatóság megítélése

Az ipari alkalmazhatóság megítélése során annak mindkét elemét (ipar és alkalmazhatóság) vizsgálni szükséges.

A találmánytól megkövetelt ipari alkalmazhatóság nem jelenti azt, hogy a feladatnak is az ipar vagy a mezőgazdaság területére kell esnie. Más szóval nemcsak a termeléssel összefüggő technikai problémáknak, hanem az élet bármely területén jelentkező feladatnak lehet iparilag alkalmazható megoldása. Így szabadalomban részesülhetnek pl. orvosi műszerek, sporteszközök vagy játékszerek is. Az alaki rendelet értelmében a szabadalmi leírásnak tartalmaznia kell a találmány tárgyának és alkalmazási területének rövid megjelölését. Ebből, illetve általában a leírásból ki kell tűnnie legalább egy olyan

alkalmazási területnek, ami a találmány előállítását, illetve használatát az ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágához köti. Amennyiben a találmány jellegéből vagy ismertetéséből nem következik, akkor – szintén az alaki szabályok értelmében – a leírásnak tartalmaznia kell a találmány ipari alkalmazhatóságának módjára vonatkozó kifejtést. Az igénypontoknak nem kell a konkrét ipari vagy mezőgazdasági használatokra szorítkozniuk, de az oltalmi kör természetesen nem terjedhet ki olyan megoldásokra, amelyek iparilag nem alkalmazhatók.

Az ipari alkalmazhatóság törvényi meghatározásának másik eleme („az ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágában” mellett) az, hogy a találmánynak előállíthatónak, illetve használhatónak kell lennie, mégpedig reprodukálható módon, vagyis ismételten és azonos eredménnyel.

Nem tesz eleget az ipari alkalmazhatóság követelményének az az oltalmazni kívánt találmány, amely egyáltalán nem valósítható meg a kitűzött célnak megfelelően, mert azt valamilyen fizikai, kémiai vagy biológiai ok eleve kizárja. Legismertebb példa az örökmozgó, amelynél az elvárt eredmény bekövetkezése természeti törvény értelmében lehetetlen, de hasonló a helyzet bármilyen berendezésnél, ami bizonyíthatóan működésképtelen. Egy szerkezet, berendezés ipari alkalmazhatósága vitatható például olyan esetekben is, ha valamely felhasználni kívánt fizikai jelenséget (pl. robbanás, magas hőmérséklet) a megvalósítás során figyelmen kívül hagynak, mivel ekkor nem érhető el a kívánt cél.

Ugyancsak nem minősül iparilag alkalmazhatónak az a találmány, amelyik nem reprodukálható, azaz nem valósítható meg ismételten, azonos eredménnyel.

Ide tartoznak az egyedi (egyszeri) megoldások, tehát az olyan találmányok, amelyeknek a megvalósítása megismételhetetlen környezeti feltételekhez kötődik (pl. olyan híd, amelynek a pillérei csak egyetlen földrajzi helyen fellelhető sziklaalakzatok, vagy egy meghatározott építményhez tervezett, csak ott használható egyedi felvonó). Ugyanitt említendők azok a találmányok, amelyeknek a célkitűzés szerinti megvalósulása teljes mértékben megbízhatatlan, vagyis a véletlenül múlik. Nem értendő viszont ide az olyan találmányok, amelyeknek az azonos eredménnyel történő, ismételt megvalósítása valamilyen hibaszázalékkal ugyan, de biztosra vehető (pl. mikrocipek gyártása).

Sajátos kapcsolat van az ipari alkalmazhatóságnak az előállíthatóságra, illetve használhatóságra vonatkozó követelménye, valamint a találmány feltárásának követelménye között.

Szt. 60. § (1) Ha a találmány eleve nem valósítható meg ismételten, azonos eredménnyel, akkor (az egyedi, egyszeri megoldásokat kivéve) leírni sem lehet a találmányt úgy, hogy azt szakember (a célkitűzésnek megfelelő eredménnyel) meg tudja valósítani. Nem szabad azonban a két szabadalmazhatósági feltételt összekeverni. Az ipari alkalmazhatóság a találmánnyal, a kellő feltárás pedig a leírással szembeni követelmény, és az elbírálónak mindkét feltétel tekintetében állást kell foglalnia az érdemi vizsgálat során.

Az ipari alkalmazhatóságot – a valószínűsítés megléte esetén - nem lehet azon az alapon kétségbe vonni, hogy a bejelentő a leírásban „nem bizonyította” azt.

Bizonyítania a Hivatalnak kell, amennyiben valóban bizonyítható, hogy a találmány szakember általi megvalósíthatóságának nemcsak a feltárás elégtelensége az akadálya, hanem az is, hogy a találmányt eleve nem lehet (az ipar vagy a mezőgazdaság valamely ágában) ismételten, azonos eredménnyel előállítani, illetve használni, azaz hiányzik az ipari alkalmazhatóság. Ha ennek bizonyítása nem lehetséges, akkor a találmányt iparilag alkalmazhatónak kell tekinteni, és a megvalósíthatóságot illető kifogást csak a feltárás vonatkozásában lehet megtenni.

Például szolgálhat az ipari alkalmazhatóság hiányára egy nem létező fém anyagból készült gyermekjáték, amelynek egyszerre kellene a várható igénybevétel miatt nagyon szilárdnak, de nagyon könnyűnek is lennie, amely továbbá elektromosan vezető tulajdonságú és rozsdamentes. Ha bizonyítható, hogy ilyen tulajdonságú fémet eleve nem lehet készíteni, és/vagy, hogy ilyen játékeszközt akkor sem lehetne előállítani, pl. megvalósíthatatlan öntési technológia miatt, ha a különleges fém már létezne, úgy az ipari alkalmazhatóságot is és a találmány megfelelő módon és részletességgel történő feltárását is hiányolni kell. Ellenkező esetben – jóllehet a technika jelenlegi állása nem teszi lehetővé a találmány megvalósítását – vélelmezni kell annak ipari alkalmazhatóságát, és azon az alapon kell kifogást emelni, hogy a feltárás nem kielégítő, hiszen a leírás nem adott kitanítást a szakembernek a szükséges fém előállításához.

5.3. Gén szekvenciája vagy részszekvenciája

- Szt.60. § (1) A biotechnológiai tárgyú találmányoknál, különösen a szekvenciájukkal jellemzett gének, fehérjék esetében gyakran magából a szekvenciából nem következtethető ki nyilvánvalóan, hogy azok a gyakorlatban mire alkalmazhatóak.
- 98/44/EK Irányelv, preamb. pont (23) A gén szekvenciájának vagy részszekvenciájának konkrét ipari alkalmazhatóságát fel kell tárni a szabadalmi bejelentésben.
- 98/44/EK Irányelv, preamb. pont (24) Egy nukleinsav-szekvencia önmagában, hasznosítható funkció megjelölése nélkül nem szabadalmazható.
- Azokban az esetekben, amikor egy gén szekvenciáját vagy részszekvenciáját egy fehérje vagy a fehérje egy részének előállítására használják, az akkor felel meg az ipari alkalmazhatóság követelményének, ha pontosan megjelölik, hogy ezt mely fehérje vagy fehérjerész előállítására alkalmazzák, és annak mi a gyakorlatban is hasznosítható funkciója. Amikor egy nukleotid-szekvenciát nem fehérje vagy fehérjerész előállítására alkalmazzák, a szekvencia egyéb funkcióját (pl. adott célra használható transzkripció promóter) kell megjelölni (lásd III.8.1.).

III.6 A szabadalomhoz való jog, kizárás a szabadalmi oltalomból

6.1. A szabadalomhoz való jog

Szt. 6. § (1); A találmányra szabadalmat kell adni, ha a találmány kielégíti az Szt.
Szt. 1–5/A. §, 1–5/A. §-aiban meghatározott követelményeket, nincs kizárva a
6. § (2)-(4), (10) szabadalmi oltalomból az Szt.6. § (2)-(4) bekezdései vagy a (10)
bekezdés alapján, és a bejelentés megfelel az Szt.-ben megszabott
egyéb feltételeknek.

Ebből következik, hogy a Hivatalnak nincs diszkrecionális (azaz saját belátása szerinti mérlegelési) jogköre a szabadalmak engedélyezését illetően. Az Szt.-ben meghatározott feltételek a szabadalmazhatóság szükséges és egyben elégséges feltételeit definiálják. Bármelyikük hiánya kellő jogalapot szolgáltat ahhoz, hogy a találmány ne részesülhessen szabadalmi oltalomban. Együttes meglétük alapján viszont a találmányra, más, az Szt.-ben nem szereplő (vagy abban nem hivatkozott) szempontok mérlegelése nélkül szabadalmat kell adni.

6.2. Kizárások

6.2.1. Közrend, közerkölcs

6.2.1.1. Általános szabályok

Szt. 6. § (2), A közrendbe vagy a közerkölcsbe ütköző találmányok szabadalmi
ESZE, oltalomból való kizárása a szabadalmi jog egyik alapelve, amit több
TRIPS nemzetközi egyezmény is előír.

A találmány nem részesülhet szabadalmi oltalomban, ha gazdasági tevékenység körében történő hasznosítása a közrendbe vagy a közerkölcsbe ütközne; a hasznosítás nem tekinthető a közrendbe ütközőnek pusztán azért, mert valamely jogszabállyal ellentétben áll.

A fentiek kapcsán fontos kiemelni, hogy az Szt. annak korábbi szabályozásaival szemben a bejelentés közzététele közrendre vagy közerkölcsre gyakorolt hatásának vizsgálatát nem írja elő, hanem e tekintetben csupán a hasznosítások gazdasági tevékenység körében megvalósuló módozatainak hatásait rendeli vizsgálni.

Az Szt. tehát a szabadalmi oltalomból kizárt találmányok körét a lehető legszűkebben vonja meg, és a jogalkotói szándékkal összhangban a gyakorlatban is csak kivételes esetekben alkalmazandó a rendelkezés.

A közrend fogalma jogrendszerünk alapvető – társadalmi-jogi berendezkedésünk meghatározó értékrendjét kifejezésre juttató – intézményeit és elveit foglalja magában.

A közerkölcs fogalma úgy határozható meg, mint egy adott kultúrán alapuló helyes és helytelen viselkedési módok összessége. Általában egy társadalomnak a tág értelemben vett „magatartással” kapcsolatosan hagyományosan elfogadott normáival összhangban nem lévő találmányok zárandók ki a szabadalmazható találmányok köréből.

A kizárás elsődleges célja, hogy az oltalom alól azok a találmányok legyenek kizárva, amelyek a hazánkban a bejelentés napján érvényesnek tekintett közerkölcs alapján vizsgálva például zavargásokra, nyilvános rendbontásra buzdítanak, illetve bűncselekményhez, támadó magatartáshoz vezetnek, faji, nemi, vallási vagy bármely egyéb diszkriminációra, az emberi méltóságot sértő vagy obszcén tartalomra vonatkoznak, de idetartoznak az általános társadalmi felfogást (így például a demokratikus államberendezkedést, vagy a közbizalmat), valamint az emberi tisztességérzetet bántó találmányok is (például betörőszerszámok, kizárólag hamisítás céljait szolgáló berendezések, eljárások).

Nem tartoznak ebbe a kategóriába azok a megoldások, amelyeknek eredeti, a bejelentésben nevesített rendeltetése nem közrendbe, illetve közerkölcsbe ütköző, még abban az esetben sem, ha egyúttal visszaélésszerűen, nem rendeltetésszerű használat során antiszociális célokra is felhasználhatóak (például fegyverek).

Más esetekben lehet egy találmánynak közrendbe, illetve közerkölcsbe ütköző és nem ütköző jellegű, a bejelentés valamely részében **nevesített** alkalmazása is. Például a bejelentésben ismertetésre kerül, hogy bezárt széfek kódjának megfejtésével kapcsolatos találmányt a betörő támadó jelleggel használja fel, a lakatos viszont nem támadó céllal, vészhelyzetben használja. Az ilyen esetekben törölni kell a bejelentésből (annak összes részéből) a közrendbe, illetve közerkölcsbe ütköző hasznosításra vonatkozó utalást.

6.2.1.2. Biotechnológiai találmányokra vonatkozó különös kizárási szabályok

Szt. 6. § (3),
98/44/EK
irányelv

A biotechnológiai műszaki területhez kapcsolódó találmányok (biotechnológiai találmányok) vonatkozásában, a téma aktualitása, és társadalmilag érzékeny megítélése miatt kifejezett hangsúlyt kap a közrendbe és közerkölcsbe való ütközés tilalma, ezért az Szt. külön nevesíti az erre a speciális területre tartozó kizárások legfontosabb eseteit.

Ennek megfelelően szabadalmi oltalomban nem részesülhetnek az az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról szóló 98/44/EK irányelvvel összhangban különösen:

a) az ember klónozására szolgáló eljárások

Az ember klónozására szolgáló eljárások közé tartozik bármely olyan eljárás, beleértve az embrió kettőzéssel járó (embryo-splitting) technikákat is, amely egy másik élő vagy holt emberével azonos, sejtmagban hordozott genetikai információval bíró ember megalkotását szolgálja.

b) az ember csíravonalának genetikai azonosságát módosító eljárások

Ezek az eljárások az emberi ivarsejtek genetikai állományát változtatják meg, öröklődő változást okozva a belőle kifejlődő szervezet összes sejtjében.

EUB C-34/10 és C 364/13 c) az emberi embrió alkalmazása ipari vagy kereskedelmi célra

Az Európai Bíróság az EK irányelvet értelmező határozatai alapján az „emberi embrió” fogalmát tágan kell értelmezni, így emberi embriónak tekintendő - amennyiben így képessé válik az emberi egyedde fejlődés folyamatának beindítására - minden emberi petesejt a megtermékenyítést követően, továbbá azok a megtermékenyítetlen emberi petesejtek, amelyekbe egy érett (tetszőleges szöveti eredetű) emberi sejtől származó sejtmagot ültettek át, valamint ideértendők mindazon szintén mesterséges úton módosított sejtek, melyek a technika új eredményei révén szintén képesek emberi egyedde fejlődni.

EK irányelv preambulum (42) pont Az „ipari vagy kereskedelmi célra” történő utalás a tudományos kutatás céljára történő alkalmazásra is vonatkozik, ez alól egyedül az emberi embrió alkalmazott, és annak javát szolgáló gyógyászati vagy diagnosztikai célú találmányok jelentenek kivételt.

Ha a találmány megvalósítása emberi embriók elpusztítását követeli meg, a találmány a fenti kizárás szerinti alkalmazásnak tekintendő, még ha az igénypontokban nevesítetten nem is szerepel az emberi embriók alkalmazása.

Ebből a szempontból irreleváns, hogy az embrió elpusztítása a találmány megvalósítása előtt jóval korábban történhetett meg. Példa erre az embrionális őssejteknek őssejtvonalból történő előállítása, ahol az embrió elpusztítására a találmánytól függetlenül, az embrionális őssejtvonal előállítása során került sor, ennek dacára ez a cselekmény figyelembe veendő a kizárás megítélése szempontjából.

Tehát az emberi embriókkal, így a humán embrionális őssejtekkel kapcsolatos találmányoknál is, a kizárás alkalmazásánál a bejelentés teljes műszaki kitanítását kell figyelembe venni, és nem csupán az igénypontok explicit tartalmát. Ha a találmányt a bejelentés napján kizárólag emberi embrió elpusztítását magában foglaló eljárással lehetett megvalósítani, az nem szabadalmazható. Azok a találmányok

sem szabadalmazhatók, amelyekben olyan humán embrionális sejt vonalakat alkalmaznak, melyek előállítására korábban emberi embrió elpusztítását követelte meg.

Annak eldöntésére, hogy a találmány megvalósíthatóságához a bejelentés napján szükség volt-e egy humán embrió elpusztítására, a leírás kitanítását és a bejelentés napja szerinti technika állását kell figyelembe venni. Amennyiben a bejelentés egyértelműen humán pluripotens őssejtekre (ideértve az embrionális őssejteket), ezek alkalmazására, vagy ezekből származtatható termékekre vonatkozik, de explicit módon nem utal embriók elpusztítására, úgy a fentiek megítélése során az alábbi kétféle teszt alkalmazandó:

1. a vizsgált ügy elsőbbségi (bejelentési) napja 2003.06.04-nél későbbi-e;
2. a találmány megvalósítható-e szűznemzéssel aktivált petesejtekből származtatott embrionális őssejtek alkalmazásával.

Amennyiben mindkét fenti feltételnek megfelel a bejelentés, úgy a találmány nem esik a tárgyalt kizárás hatálya alá, mivel a fenti időpontban vált publikussá a szűznemzéssel aktivált petesejtekből való kiindulással embrionális őssejtek létrehozására vonatkozó első eljárás (a WO2003/046141 A2 közzététellel). Hasonlóan, amennyiben a bejelentő bizonyítani tudja, hogy valamilyen más alternatív technológiai megoldásból kifolyólag a találmányhoz elvi síkon sem szükségszerűen kapcsolható embriók elpusztítása, úgy a bejelentés szintén nem esik a tárgyalt kizárás hatálya alá.

A posztembrionális, magzati sejtek alapértelmezés szerint oltalomképesek lehetnek.

d) az állatok genetikai azonosságát módosító eljárások, ha azok szenvedést okozhatnak az állatoknak anélkül, hogy bármilyen jelentős gyógyászati előnyt nyújtanának az emberek vagy az állatok számára

és

e) a fentiek szerinti, az állatok genetikai azonosságát módosító eljárások eredményeként létrejött állatok

Az állatok genetikai azonosságát módosító eljárások, és az azok révén létrejött állatokra vonatkozó bejelentések esetében mindig az a mérlegelés tárgya, hogy az állatnak okozott esetleges szenvedést erkölcsileg igazolhatóvá teszi-e a várható/elvárt gyógyászati előny. A jelentős gyógyászati előny megjelenhet a kutatás, megelőzés, diagnosztika vagy gyógyászat területén az emberek vagy akár az állatok számára.

A fenti kizárásokon túl megemlítendő, hogy természetesen kialakulásának és fejlődésének semelyik szakaszában sem lehet szabadalmazható találmány tárgya az emberi test, ide nem sorolva a szűznemzéssel létrehozott sejtet, tekintettel arra, hogy a tudomány jelen állása szerint az ilyen sejtekből nem fejlődhet ki emberi lény (lásd III.2.3.1.).

A fenti példálózó felsorolás nyilvánvalóan nem kimerítő, célja csupán az, hogy iránymutatást adjon az Szt. közrendre vagy közerkölcsre való utalásának értelmezésére egyes jellemző esetek kiemelésével.

6.2.2. Növény- és állatfajták

Szt. 6. § (4) a) Nem részesülhetnek szabadalmi oltalomban a növényfajták (ideértve a makroszkopikus termőtesttel rendelkező gombákat is; törvényi meghatározását lásd az Szt. 105. § a) pontjában) és az állatfajták.

Szt. 6. § (6) A növényfajták az Szt. külön fejezetében foglalt rendelkezések szerint Szt. XIII. fejezet „**növényfajta-oltalomban**” részesülhetnek, az állatfajták szabadalmi Szt. 6. § (5) oltalmazhatóságát lehetővé tévő oltalmi forma pedig - valós társadalmi Szt.19. § (2) c) igény (és nemzetközi kötelezettség) hiányában - megszűnt.
pontja

6.2.3. Lényegében biológiai eljárások

Szt. 6. § (4) b) Nem szabadalmazhatók a növények vagy állatok előállítására szolgáló, lényegében biológiai eljárások.

Szt. 6. § (7) A növények vagy állatok előállítására szolgáló eljárás lényegében biológiai, ha egészében keresztezésből, szelekcióból vagy más természeti folyamatból áll.
Egy növények vagy állatok előállítására vonatkozó eljárás, amely a növények vagy állatok teljes genomjának keresztezésén és az azt követő szelekción alapul, lényegében biológiai tekintendő még akkor is, ha egyéb, a növény vagy állat előállítására vagy további kezelésére vonatkozó műszaki lépések vannak az igénypontban a keresztezési és szelekciós lépések előtt vagy után (G 1/08 és G 2/07). Például, ha valamely állat keresztezési, nemesítési eljárása kizárólag abból áll, hogy a megfelelő tulajdonságú állatokat tenyésztés céljából kiválogatják és együtt tartják, az eljárás lényegében biológiai, és ezért nem szabadalmazható. Ez az eljárás akkor is lényegében biológiai tekintendő, ha további műszaki jellemzőket tartalmaz, például génmarkerek alkalmazását a szülők vagy utódok kiválogatásához. Lényegében biológiai eljárásnak tekintendő tehát minden olyan növények vagy állatok előállítására szolgáló eljárás, ahol az új tulajdonság bevitele a növénybe vagy állatba keresztezésből,

szelekcióból vagy más természeti folyamatból áll.

A lényegében biológiai eljárással létrehozott növények és állatok nem szabadalmazhatók, akkor sem, ha nem tekinthetők növényfajtnak vagy állatfajtnak.

Egy olyan eljárás viszont, ahol géntechnológia segítségével egy gént vagy egy tulajdonságot visznek be egy növénybe, így az új tulajdonság bevitele nem a teljes genomok rekombinációján és a növényi gének természetes összekeverésén alapul, szabadalmazható.

A **célzott mutációk** és a **random mutagenézis** szabadalmazható eljárások. Az általuk létrehozott növények leszármazottjai akkor szabadalmazhatók, ha a leszármazottakban jelen lévő mutáció vagy a transzgén nem lényegében biológiai eljárással került be.

Ebből következően a **transzgenikus növények és az indukált mutánsok** szabadalmazhatók, míg a hagyományos nemesítési eljárásokkal létrehozott növények és állatok ki vannak zárva az oltalmazható találmányok köréből.

Egy növény vagy állat tulajdonságainak javítását célzó eljárás, például hozamának növelésére vagy növekedésének elősegítésére vagy meggátlására, például egy fa metszése, vagy a talaj vagy növény kezelése egy növekedést módosító anyaggal, szabadalmazható, mert bár az eljárás biológiai folyamatot is magában foglal, az nem a teljes genomok keresztezéséből és a növények vagy állatok azt követő szelekcióján alapul.

Amennyiben az igényelt növény vagy állat műszaki jellemzője (pl. egyedi nukleotid-csere) létrejöhetne természetes úton is (vagy keresztezéssel), nem csak egy műszaki lépés révén, akkor be kell építeni egy **disclaimer**-t az igénypontba. A disclaimer alkalmazása akkor is kötelező, ha a leírás nem tartalmaz lényegében biológiai eljárást.

Abban az esetben, amikor egyértelmű a műszaki behatás az adott tulajdonság tekintetében, akkor nem kell disclaimer.

Az akár utólag beépített disclaimer nem számít bővítő értelmű módosításnak.

Olyan növényi termékek esetén, ahol a termék nem szaporítóanyag (pl. liszt, cukor), ott a szabadalmazhatóság az adott anyag kémiai tulajdonságain múlik, nem pedig azon, hogy lényegében biológiai eljárással hozták-e létre.

Szt. 6. § (8) Az Szt. 6. § (4) b) pontjában foglalt rendelkezés nem érinti azoknak a találmányoknak a szabadalmazhatóságát, amelyek mikrobiológiai vagy más műszaki eljárásra vagy ilyen eljárással előállított termékre vonatkoznak (ha az nem egy növény- vagy állatfajta)

Szt. 6.§ (9) Mikrobiológiai az az eljárás, amelyet mikrobiológiai anyag felhasználásával vagy ilyen anyagon hajtanak végre, vagy amely mikrobiológiai anyagot eredményez.

Mikrobiológiai eljárásként értelmezendők a mikrobiológiai és nem mikrobiológiai lépéseket tartalmazó eljárások is.

Egy mikrobiológiai eljárás terméke is szabadalmazható. A mikroorganizmusok szaporítása önmagában már mikrobiológiai eljárásnak tekinthető, következésképpen maguk a mikroorganizmusok, mint egy mikrobiológiai eljárás termékei, oltalmazhatók.

A mikrobiológiai anyag kifejezés magában foglalja a baktériumokat és más, általában egysejtes organizmusokat, melyek szabad szemmel nem láthatók, és laboratóriumban szaporíthatók és módosíthatók, ideértve a plazmidokat, vírusokat és egysejtű gombákat (élesztőket is), algákat, protozoákat, továbbá az emberi, állati és növényi sejteket.

Mivel a növényi sejtek és szövetek általában totipotensek, és regenerálható belőlük a teljes növény, ezért a mikrobiológiai eljárással létrehozott növényi sejtek, ill. szövetek abban az esetben ki vannak zárva a szabadalmi oltalomból, amikor az eredeti növényt lényegében biológiai eljárással hozták létre.

6.2.4. A gyógyászati, a sebészeti, illetve a diagnosztikai eljárások megítélése

6.2.4.1. Általános szabályok

Szt. 6. § (10) Nem részesülhetnek szabadalmi oltalomban az emberi vagy állati kezelésére szolgáló gyógyászati vagy sebészeti eljárások, valamint az emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai eljárások, ideértve az eljárásokat, melyek valamely szakasza, lépése önmagában vizsgálva a következő kategóriákba sorolható.

A kizárás alapvető célja annak biztosítása, hogy a humán egészségügyben, illetve az állatgyógyászatban dolgozó szakemberek munkájuk során szabadon felhasználhassák szakértelmüket és az alkalmazható kezelésekkel kapcsolatos ismereteiket a betegeiknél a maximális eredmény elérése érdekében anélkül, hogy attól kelljen tartaniuk, hogy valamely kezelés szabadalmi oltalom alatt állhat. Ennek megfelelően a kizárások ezen kategóriáját is szűken, a fentiek szem előtt tartásával kell értelmezni.

Amennyiben egy oltalmazni kívánt eljárás a fentiek szerinti kezelésnek, illetve diagnózisnak is tekinthető, úgy ez a kifogás akár utólag is elhárítható, ha az adott eljárás az oltalmi körből explicit módon kizárásra kerül egy úgynevezett „disclaimernek” az igénypontba építésével.

A fenti, akár utólag beépített, „fel nem tárt”, technikai jellegű disclaimer nem számít bővítő értelmű módosításnak (lásd III.9.4.2.), azonban minden esetben meg kell felelnie az egyértelműség követelményének.

A fenti rendelkezés az ilyen eljárásokban alkalmazott termékre – így különösen anyagra (vegyületre) és keverékre – azonban nem vonatkozik.

Ennek alapján szabadalmazhatók például olyan berendezések, amelyeket sebészeti, gyógyászati vagy diagnosztikai eljárások során alkalmaznak.

Műszerv vagy művégtag készítése, illetve az ahhoz szükséges, emberi testen végzett mérési eljárások szabadalmazhatók; így például egy műfogkészítési eljárás, amelyhez a páciens szájában a fogról mintát kell venni, nyilvánvalóan nem tekinthető gyógyászati vagy sebészeti beavatkozásnak, így oltalomképes.

6.2.4.2. A gyógyászati indikációs igénypontokra vonatkozó szabályok

Szt. 2. § (4)-(5) Annak ellenére, hogy a gyógyászati vagy sebészeti eljárások, valamint az emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai eljárások ki vannak zárva az oltalmazható találmányok köréből, ezen alkalmazások

oltalmazhatóak lehetnek, amennyiben az ilyen célra alkalmazott anyagot (vegyületet), vagy keveréket egy úgynevezett „indikációs” igényponti formában (lásd I. sz. melléklet) igénylik. (lásd III. 3.3.8.).

Egy ismert anyag (vegyület) vagy keverék sebészeti, gyógyászati vagy emberi/állati testen végezhető diagnosztikai célú használatra akkor szabadalmazható, ha az ismert anyag (vegyület) vagy keverék vagy készítmény gyógyászati vagy diagnosztikai használata (első gyógyászati/diagnosztikai alkalmazás) korábban nem volt feltárva.

Egy már ismert és sebészeti, gyógyászati vagy testen végzett diagnosztikai eljárásban már korábban is alkalmazott anyag (vegyület) vagy keverék további, meghatározott sebészeti, gyógyászati vagy emberi vagy állati testen végezhető diagnosztikai használatra akkor szabadalmazható, ha az ismert anyag (vegyület) vagy keverék ilyen használata (második és további gyógyászati/diagnosztikai alkalmazás) korábban nem volt feltárva.

Meghatározott második (és további) gyógyászati alkalmazás alatt nem csak egy új betegség gyógyítására történő alkalmazás értendő, mivel az ilyen gyógyászati alkalmazások vonatkozhatnak például a beadás módjára, az alkalmazott dózusra, adagolási rendre vagy a kezelendő betegek körére is.

A fentiek azonban nem jelentik azt, hogy az első és további gyógyászati alkalmazásra vonatkozó termékigénypontoknak nem kell megfelelniük a szabadalmazhatóság többi feltételének, különös tekintettel a feltalálói tevékenységre vonatkozó előírásokra.

Nem alkalmasak a gyógyászati indikációs igényponti formák az újdonság megalapozására, amennyiben azok tárgya eljárásként nincs kizárva. Mivel ilyen esetben eljárási igénypont is megfogalmazható. Amennyiben a bejelentő ilyenkor mégis célhoz kötött termékigénypontot definiál, úgy arra a „III.3.3.7 Alkalmazási terület” alfejezetben leírtak irányadóak.

6.2.4.3. Gyógyászati eljárások

Szt. 6. § (10) A gyógyászati kezelés emberek vagy állatok betegségének gyógyítására (ideértve a tünetek enyhítését célzó palliatív kezeléseket is), vagy (például védőoltással való) megelőzésére vonatkozó eljárást, illetve alkalmazást jelent.

Nincs kizárva a szabadalmi oltalomból az a közvetetten gyógyászati célokra használt eljárás, amely olyan, élő emberekkel, illetve állatokkal kapcsolatban lévő berendezés működtetésével, működőképességének fenntartásával van összefüggésben, ahol nincs

közvetlen működésbeli kapcsolat a berendezésre vonatkozó eljárási lépések és a berendezés emberre, illetve állatra gyakorolt hatása között.

A biotechnológiai tárgyú találmányok vonatkozásában megemlítendő, hogy céljukból adódóan a génterápiás eljárások általában gyógyászati kezelési eljárásnak tekintendők, és mint ilyenek, nem szabadalmazhatók.

6.2.4.4. Sebészeti eljárások

Szt. 6. § (10) A „sebészet” megjelölés inkább a kezelés természetére, mint annak orvosi értelemben vett céljára utal, ebből következően az emberi vagy állati test kezelésére szolgáló sebészeti eljárások nem korlátozódnak kizárólag a terápiás célú eljárásokra. Így egyes kozmetikai célokra vagy az embrió átültetésére használt sebészeti eljárások éppúgy nem részesülhetnek szabadalmi oltalomban, mint egy gyógyászati célú sebészeti eljárás. A korszerű sebészet nem korlátozódik a hagyományos eszközökkel (szikével) végzett műveletekre, hanem például nagyfrekvenciás áramot, sugárzást (így lézersugárzást) is használhat. A sebészeti eljárások közé soroljuk a törött csontok összeillesztését és a fogászati sebészeti beavatkozásokat is.

6.2.4.5. Diagnosztikai eljárások

Szt. 6. § (10) A nem szabadalmazható diagnosztikai eljárások nem fedik az összes körmegállapításra vonatkozó módszert. A kizárás alá eső emberi vagy állati testen végzett diagnosztikai eljárások szűken értelmezendők, mivel egy ilyen -kizárás alá eső- diagnosztikai eljárásra vonatkozó igénypontnak a következő lépések mindegyikét tartalmaznia kell (explicit vagy implicit módon):

- (i) adatok összegyűjtését magában foglaló vizsgálati fázis
- (ii) ezeknek az adatoknak az összehasonlítása a standard értékekkel, illetve értéktartományokkal
- (iii) szignifikáns eltérés (illetve az eltérés hiányának) megállapítása
- (iv) deduktív gyógyászati/állatgyógyászati fázis: amennyiben mutatkozik eltérés, annak egy adott klinikai képhez történő hozzárendelése (szoros értelemben ez tekinthető a gyógyászati célú diagnózisnak)

Egy potenciálisan kizárás alá eső diagnosztikai eljárás tekintetében elsőként tehát annak megállapítása szükséges, hogy a fenti négy lépés legalább implicit módon szerepel-e az igénypontok szerinti eljárásban.

Amennyiben minden lépés azonosítható, úgy a továbbiakban meg kell állapítani, hogy ezek közül mely lépések tekinthetők műszaki lépésnek (az (iv) lépés általában nem az). Végül annak megállapítása szükséges, hogy minden műszaki lépést a vizsgált testen hajtják-e végre, az oltalmazni kívánt eljárás ugyanis csak akkor nem szabadalmazható, ha

az összes, a fenti listába tartozó műszaki lépést az emberi vagy állati testen hajtják végre.

Így az élő emberi és állati testre vonatkozó (adatok, mennyiségek megállapítására irányuló) információszerzési eljárások szabadalmazhatók, ha a szerzett információ kizárólag olyan közbülső eredményekre vezet, amelyekből önmagukban még nem lehet döntést hozni a szükséges kezelésre vonatkozólag. Ilyen módszerek általában a röntgensugaras vizsgálatok, a CT- és mágneses rezonancia vizsgálatok és a vérnyomásmérések.

Szabadalmazhatók az olyan vizsgálati eljárások is, amelyek során nem gyógyítási, hanem egyéb okokból végeznek az élő emberi vagy állati testen vizsgálatot, például annak a megállapítása céljából, hogy melyek az egészséges emberi szervezet terhelhetőségének határai rendkívüli feltételek mellett, például a munkavégzés vagy a sport területén.

6.2.4.6. A gyógyászati, a sebészeti, illetve a diagnosztikai kizárások közös szabályai

Szt. 6. § (10) Nem szabadalmazhatóak az olyan, fentebb részletesen ismertetett kezelési és diagnosztikai eljárások, amelyeket **élő** emberi vagy állati testen végeznek (*in vivo* eljárások). Az élettelen testen kezelési, diagnosztikai és bűnügyi ismeretek nyerése céljából végzett eljárások viszont nincsenek kizárva a szabadalmazható találmányok köréből (ún. kadáver vizsgálati eljárások).

Szabadalmazhatók az emberi vagy állati testből vett szervek kikészítésére, konzerválására vonatkozó eljárások is.

A test szöveteinek vagy nedveinek kezelése az emberi vagy állati testből történő kinyerés után, illetve ezen szövetek és nedvek diagnosztikai eljárásba való bevonása szabadalmazható lehet, ha ezek a szövetek és nedvek nem kerülnek vissza ugyanabba a testbe. Így a vérnek vérbankban történő tárolásával kapcsolatos kezelése vagy a vérminták diagnosztikai tesztelése engedélyezhető, míg például a dialízis módszerével vagy besugárzással történő vérkezelés, amelynek során a vér visszakerül a testbe, nem szabadalmazható.

Az ember vagy az állat sebeinek fertőtlenítési eljárása gyógyászati eljárásnak minősül, amely nem szabadalmazható, viszont az emberi vagy az állati test külső fertőtlenítésére irányuló eljárás általában nem tekinthető gyógyászati eljárásnak.

Egyéb, élő emberen vagy állaton végzett -nem gyógyászati célú- kezelési eljárások (pl. birka húsmínőségének javítását, hús- vagy gyapjúhozamának növelését célzó kezelési eljárások), valamint az emberi vagy állati test tulajdonságainak mérésére vagy jelölésére szolgáló eljárások szabadalmazhatók.

Az emberi test olyan kizárólagosan kozmetikai célú kezelése, amelynek során például kémiai termékeket alkalmaznak, szabadalmazható, függetlenül attól, hogy a kémiai termék adott esetben a kozmetikai hatástól elhatárolható terápiás hatással is rendelkezik. Éppen ezért az igénypontokban egyértelműen meg kell határozni, hogy az igényelt kezelési eljárás kizárólag kozmetikai célt szolgál, adott esetben disclaimer beépítésével. A sebészeti beavatkozást igénylő vagy az eljárás célját jelentő gyógyászati hatással is járó kozmetikai kezelés (például fogkö eltávolítása) azonban nem szabadalmazható.

III.7 A találmány egysége

7.1. A találmány egységének fogalma

Szt. 59. § A szabadalmi bejelentésben csak egy találmányra igényelhető szabadalom, vagy pedig olyan találmányok csoportjára, amelyek úgy kapcsolódnak össze, hogy egyetlen általános találmányi gondolatot alkotnak.

A találmányok akkor kapcsolódnak úgy össze, hogy egyetlen általános találmányi gondolatot alkotnak ha

- azonos műszaki felismeréshez köthetők és
- tartalmaznak legalább egy megkülönböztető műszaki jellemzőt vagy műszaki jellemzők egyedi kombinációját, amely biztosítja a hozzájárulást a technika állásához.

Nem szükséges, hogy a megkülönböztető műszaki jellemzők azonosak legyenek, a kapcsolatot az egymásnak megfelelő műszaki jellemzők is megteremthetik, például az egyik igénypontban a rugalmasságot biztosító megkülönböztető jellemző lehet egy fémrugó, egy másik igénypontban pedig egy gumiblokk, feltéve, ha a hozzájárulást a technika állásához nem az egyes kiviteli alakok (fémrugó ill. gumiblokk), hanem maga a rugalmasság ténye biztosítja.

A megítélés független attól, hogy a találmányok külön igénypontba vannak-e foglalva, vagy egyetlen szabadalmi igénypont alternatíváiként igénylik őket, illetve azonos vagy különböző igényponti kategóriákba tartoznak.

Egységes a különböző igényponti kategóriákba sorolt, főigénypontokban igényelt találmányok sora, ha azok egyetlen általános találmányi gondolatot alkotnak. Például ilyen lehet egy termékre, annak speciális előállítási eljárására, az adott eljárás megvalósítására speciálisan tervezett berendezésre, valamint a termék alkalmazására vonatkozó bejelentés.

Az a követelmény, hogy az eljárást speciálisan alkalmazzák a termék előállítására, teljesül, ha az igényelt eljárás megdönthetetlen módon eredményezi a termékigénypontban szereplő terméket. A „speciális” kifejezés nem zárja ki azt, hogy a termék egy másik eljárással is előállítható.

Az pedig, hogy a berendezést vagy az eszközöket kifejezetten az eljárás megvalósítására tervezték, akkor teljesül, ha a berendezés vagy eszközök alkalmasak az eljárás megvalósítására és azzal azonos műszaki felismerésen alapulnak, azaz önmagában nem elegendő az egység szempontjából az, ha a berendezést vagy eszközöket a végrehajtott eljárásban is lehet alkalmazni. Ugyanakkor nem zárható ki az, hogy az adott berendezés vagy eszköz egy másik eljárás céljára is alkalmazható, vagy az, hogy az eljárás alternatív berendezések vagy

eszközök segítségével is megvalósítható.

Azonos igényponti kategóriába tartozó találmányok „vagylagos formáit” több független mellérendelt főigénypontban vagy egyetlen főigénypontban lehet igényelni. Mindkét esetben azonban azonos kritériumokat kell alkalmazni annak eldöntésére, hogy fennáll-e a találmány egysége. Az egység hiánya ugyanis egyetlen igényponton belül is fennállhat. Fontos megjegyezni, hogy az egység hiánya csak abban az esetben merülhet fel egy igényponton belül, ha az adott igénypontban több különböző megoldásra igényelnek oltalmat.

7.2. A találmány egységének vizsgálata

A bejelentés egységének eldöntéséhez meg kell vizsgálni, hogy van-e egyetlen általános találmányi gondolat a bejelentésben igényelt találmányok esetén. Ehhez meg kell határozni az egyes találmányok közös vagy egymásnak megfelelő műszaki jellemzőit. Ezt követően – összevetve a technika állásával – el kell dönten, hogy a közös vagy egymásnak megfelelő műszaki jellemzők megkülönböztető műszaki jellemzőknek tekinthetők-e.

Ha vannak a technika állásához való hozzájárulást biztosító közös vagy egymásnak megfelelő megkülönböztető műszaki jellemzők és azonos műszaki felismeréshez köthetők, akkor a bejelentés egységesnek tekinthető. Ahogyan korábban már említettük, a technika állásához való hozzájárulást több, egyenként már ismert műszaki jellemző egyedi kombinációja is biztosíthatja.

Az egység hiánya eleve (*a priori*) is nyilvánvaló lehet anélkül, hogy az igénypontok és a technika állása összehasonlításra kerülne, ha a találmányok

- nem köthetők azonos műszaki felismeréshez, vagy
- nem kapcsolhatók össze közös vagy egymásnak megfelelő műszaki jellemzők alapján vagy az említett jellemzők a szakember kötelező tudását képezik.

Más esetekben csak a releváns technika állásának figyelembevételével (*a posteriori*) válik világossá, hogy a találmányok nem alapulnak egyetlen általános találmányi gondolaton, azaz a közös vagy az egymásnak megfeleltethető műszaki jellemző(k) nem jelent(enek) hozzájárulást a technika állásához.

Egység hiánya esetén az elbíráló dönthet úgy, hogy a sorrendben elsőként definiált találmányra vonatkozóan részleges kutatási jelentést készít [Szt. 69. § (1b)].

Az érdemi vizsgálat keretében az újdonság és feltalálói tevékenység vizsgálata során változhat az egység megítélése.

Ha a bejelentés nem egységes, akkor a találmányi csoportokra való felosztást mindaddig kell végezni, amikor már egy csoporton belül megtalálható a csoportra jellemző és azonos műszaki felismeréshez köthető közös vagy egymásnak megfelelő műszaki jellemző. Amennyiben az egység hiánya nem állapítható meg egyértelműen, a bejelentő javára kell dönten. Megemlítendő, hogy az egység hiánya nem lehet megsemmisítés jogalapja.

7.3. Az egység megítélésének gyakorlati esetei

7.3.1. Kémiai vegyületek

Amennyiben például egy igénypontban kémiai vegyületek egy csoportjára igényelnek oltalmat – pl. általános, Markush képlet használatával vagy a technika állásából ismert, vegyületcsoport megnevezésével - a találmány egységét akkor kell meglévőnek tekinteni, ha:

- a vegyületek legalább egy közös tulajdonsággal rendelkeznek (pl. hatás, aktivitás), és
- mindegyik vegyület rendelkezik egy, az általános Markush képletben vagy a vegyületcsoportban megtalálható jellemző szerkezeti elemmel, feltéve, ha az alternatív műszaki megoldások hozzájárulást jelentenek a technika állásához.

A jellemző szerkezeti elemből akkor van minden vegyületben, ha a vegyületeknek van egy olyan közös szerkezeti része, amely a szerkezetük nagy részét képezi, vagy abban az esetben, ha a vegyületek csak a szerkezetük kis részében közösek, de ez a közös szerkezeti rész egy megkülönböztető részt képez a technika állása szempontjából. A szerkezeti elem lehet egyetlen alkotóelem vagy az egyes elemek kombinációja.

Amennyiben kimutatható, hogy legalább egy igényelt vegyület nem új és a technika állásából ismertté vált az adott vegyületnek a találmány tárgya szerinti, a vegyületeket összekötő közös tulajdonsága (pl. aktivitás), a bejelentés nem tekinthető egységesnek. Ebben az esetben ugyanis az alternatív megoldások közös műszaki jellemzői nem biztosítanak hozzájárulást a technika állásához.

7.3.2. Sók, polimorf módosulatok, egyéb származékok

Abban az esetben, ha a bejelentésben egy ismert vegyület sóira, polimorf módosulataira vagy egyéb származékaira (pl. szolvát, hidrát, kokristály, prodrug, metabolit stb.) igényelnek oltalmat, az egység meglétéhez szükséges, hogy műszaki kapcsolat legyen az igényelt származékok közt és ez a kapcsolat – közös műszaki jellemző – hozzájárulást jelentsen a technika állásához.

Polimorf módosulatok esetében megfelelő közös műszaki jellemzőnek tekinthető a szilárd, kristályos vagy amorf halmazállapot, abban az esetben, ha a technika állásából az elsőbbség napja előtt nem volt ismert. Ha az adott vegyület kristályos vagy amorf szilárd polimorf módosulata(i) a technika állásából már ismert(ek) volt(ak), akkor általában a közös, a technika állásához hozzájárulást biztosító műszaki jellemző híján minden újabb kristályforma vagy amorf módosulat külön találmánynak tekinthető.

Sók esetében a közös ellenion – amennyiben az új – megfelelő kapcsolatnak tekinthető az egyes igényelt megoldások közt. További közös jellemző lehet, ha az ellenionok valamilyen szempontból közös csoportba sorolhatók (pl. halogenid sók, szulfonsav típusú sók) és az adott csoport elemeihez köthető a technika állásához való műszaki hozzájárulás, felmutatott, nem nyilvánvaló előnyös tulajdonság. Ilyen esetben fontos, hogy a technika állásából ne legyen ismert az adott csoportba sorolható só.

Hasonló elven kell megítélni az egység kérdését egyéb származékok esetében is. Az egyes változatok, megvalósítási módok közt kell lennie valamilyen műszaki kapcsolatnak, amely alapján azok egy csoportba sorolhatók és amihez a technika állásához való műszaki hozzájárulás köthető. Fontos, hogy az adott csoportba tartozó elem ne legyen ismert a technika állásából. Amennyiben a csoport akár egyetlen eleme is nem új, a bejelentés - a technika állásához való hozzájárulást biztosító közös műszaki jellemző hiányában – több különálló találmányra bomlik.

7.3.3. Kémiai eljárások és intermedierjeik

Jelen összefüggésben az „intermedier” a kiindulási anyagot vagy a közti terméket jelenti.

A találmányt egységesnek kell tekinteni, ha

- az intermedier és a végtermék ugyanazon jellemző szerkezeti elemmel rendelkezik, azaz az intermedier magába foglalja a végtermék jellemző szerkezeti elemét és

- az intermedier és a végtermék műszakilag összekapcsolódik, azaz a végterméket közvetlenül az intermedierből állítják elő vagy választják el további, kis számú intermedieren keresztül.

A találmány egységes lehet nem meghatározható szerkezetű intermedier és végtermék vagy jól definiált szerkezetű intermedier és konkrét szerkezettel nem definiálható végtermék esetén is, ha megfelelő bizonyíték van arra, hogy műszakilag kapcsolatban állnak (pl. polimerek és intermedierjeik).

A végtermék különböző előállítási eljárásaiban használt különböző intermedierekre vonatkozó igénypontok egységesnek tekinthetők, ha

azok ugyanazt a jellemző szerkezeti elemet tartalmazzák, feltéve, ha az előállítási eljárások egyetlen általános találmányi gondolatot alkotnak.

Amennyiben a végtermék különböző szerkezeti részeinek különböző intermediereire vonatkozik az igénypont, általában nem lehet az egységet az intermedierek között meglévőnek tekinteni.

Tegyük fel, hogy egy D vegyületet $A \rightarrow B \rightarrow C \rightarrow D$ lépésekben állítanak elő. Ha a D termék új és feltalálói tevékenységen alapul, akkor ez annak előállítási eljárására is igaz. Ebben az esetben, ha a C köztitermék új, továbbá a C és a D közt megfelelő szerkezeti és műszaki kapcsolat van, a termék (D), az előállítási eljárás és az eljárásra jellemző C intermedier egységes lesz. Az egység abban az esetben is fennállhat, ha a végtermék (D) ugyan ismert, de az eljárás új és feltalálói tevékenységen alapul.

Azonban még ha új is a B intermedier, de a D terméktől teljesen különböző szerkezetű vegyület, mely várhatóan általánosan használható más kémiai szintézisekben is, a B köztitermék és a D termék előállítási eljárása – illetve a C intermedier - külön találmányokat alkotnak.

Abban az esetben, ha a C intermedier szerkezetileg teljesen eltér a D végterméktől, az egység hiánya a priori is megállapítható, még akkor is, ha a végtermék közvetlenül C-ből állítható elő.

7.3.4. Gyógyászati alkalmazások

Ha egy bejelentés először tárja fel egy anyag vagy készítmény sebészeti, gyógyászati vagy diagnosztikai alkalmazását, és az adott bejelentés olyan főigénypontokat tartalmaz, amelyek mindegyike az adott anyag vagy készítmény egy-egy alkalmazási területére vonatkozik, a találmány egységének hiánya miatt általában nem emelhető kifogás. Ezzel szemben, ha a találmány tárgya egy már ismert hatóanyag különböző második vagy további gyógyászati alkalmazása, akkor ezek a különböző alkalmazások csak akkor foglalhatók egy bejelentésbe, ha az alkalmazások egyetlen általános találmányi gondolaton alapulnak.

7.3.5. Biotechnológiai tárgyú találmányok

A biotechnológia területén egy célfehérjét kódoló nukleinsav (DNS/RNS) szekvenciára, vektorra (adott célszekvenciát hordozó nukleinsavmolekulára, így például plazmidra (cirkuláris DNS molekula)), gazdasejtre, a célfehérjét expresszáló organizmusra vagy szövetre, és előbbi célfehérjét tartalmazó termékére, magára a fehérjére, a célfehérje „intermedierjeire” („pre-”, „pro-” állapotok), a célfehérjét tartalmazó (pl. gyógyászati) készítményre, valamint ezek előállítására, illetve alkalmazására vonatkozó főigénypontok közül többet is tartalmazó szabadalmi bejelentés egységesnek tekintendő, ha a célfehérje új és feltalálói tevékenységen alapul. Amennyiben fehérjeszinten nem kifejeződő (nem „transzlálódó”) nukleinsav szekvenciák képezik a bejelentés tárgyát, úgy ezeknek kell rendelkezniük a közös

megkülönböztető műszaki jellemzővel ahhoz, hogy a különböző igényponttípusokat tartalmazó bejelentés egységesnek legyen tekinthető.

Több génszekvenciára és részszekvenciára vonatkozó szabadalmi bejelentés csak akkor tekinthető egységesnek, ha a közös műszaki jellemzőben (például funkcióban) kifejeződő megoldás hozzájárulást jelent a technika állásához. Általában az adott vírusfehérje különböző építőpjait kódoló szekvenciák egy bejelentésben oltalmazhatók, ha a közös műszaki jellemzőket hordozó vírusfehérje hozzájárulást jelent a technika állásához. Ha a vírusfehérje bármely építőpját kódoló szekvencia a technika állásából már ismert volt, a bejelentés nem tekinthető egységesnek.

Ugyanabból a természetes forrásból (például egy baktériumból) származó DNS szekvenciák esetében az azonos forrás nem tekinthető közös találmányi gondolatnak, mert az a szekvenciáknak nem műszaki jellemzője. Azonban, amennyiben az adott forrás azonos speciális módosítást hajt végre több termelt fehérjén, úgy ezen fehérjék egységesek lehetnek.

Fehérjék és/vagy fragmentumaik esetében is a fentiekkel analóg a helyzet. Például ugyanazon antigén ellen előállított monoklonális antitestek csoportja akkor szabadalmazható egy bejelentésben, ha maga az antigén hozzájárulást jelent a technika állásához, vagy ha az antitestek rendelkeznek egyéb, a technika állásán túlmutató közös tulajdonsággal. Azonban, amennyiben a műszaki hozzájárulás az antitestek effektor részére vonatkozó jellemzőkben testesül meg, úgy különböző antigénekre specifikus vagy antigénspecifitás nélkül definiált antitestekre vonatkozó igénypontok is egységesek lehetnek.

7.3.6. Mechanikai tárgyú találmányok

Ilyen típusú, közös műszaki felismerésen alapuló találmányok egységesek lehetnek, ha a megoldások

- egymás alternatívái vagy
- kiegészíthetik egymást a probléma megoldása során, vagy
- ezeknek az eseteknek minden kombinációja.

Egységes lehet az a bejelentés, amely egy-egy megoldást tartalmaz például a

- a berendezésre,
- a berendezés előállítására szolgáló eljárásra, - a speciális eszközre, amit a berendezés előállítására szolgáló eljárás során használnak,
- a speciális eszköz előállítására szolgáló eljárásra,
- a speciális alkatrésze, amit a berendezésbe beépítenek,
- a speciális alkatrész előállítására szolgáló eljárásra és
- a berendezés alkalmazására.

Például a műszaki probléma az, hogy egy szivattyúnak, amely magas hőmérsékletű közeget szállít, az egyik alkatrésze a felületén a hőterhelés

miatt berepedezik. A felismerés az, hogy ha hőszigeteléssel csökkentenék a hőterhelését, akkor kisebb anyagvastagsággal is elviselné a mechanikai terhelést, így a berepedezett réteg eltávolításával is megfelelne a szilárdsága, és az eltávolított réteg helyére lehetne beépíteni a hőszigetelést. Ebben az esetben közös találmányi gondolaton alapulhat a hőszigeteléssel ellátott alkatrész, a beépítésére szolgáló speciális eszköz, a hőszigetelő alkatrész szivattyúba történő beépítési eljárása és a hőszigeteléssel ellátott alkatrészt tartalmazó szivattyú.

További példa lehet egy forgófejes kefe, amely forgófejének hengeralakú sörteágyába, ennek palástjára merőlegesen sörték vannak beerősítve, továbbá a forgófej sörte takaróval van ellátva. A találmánnyal megoldandó probléma egy olyan sörte kialakítású forgófejes kefe, amely bármilyen irányú résből eltávolítja a szennyeződést. Ebben az esetben egységes lehet az olyan bejelentés, amelyben igénylik a forgófejes kefét, valamint az olyan elektromos fogkefét, padlótisztító gépet, utcatisztító gépet, amely tartalmazza ezt a forgófejes kefét.

Amennyiben az első főigénypont egy többrétegű szalag szerkezetű transzformátor egyes rétegei közötti átkötések konstrukciós kialakítására vonatkozik, a második főigénypont pedig egy szalagszerkezetű transzformátorhoz való ferromágneses anyag összetételére, a bejelentés nem tekinthető egységesnek.

A priori egységes a bejelentés, ha az egyik főigénypontja egy szalagszerkezetű transzformátorhoz való ferromágneses anyag összetételére vonatkozik, míg a másik főigénypontja egy, az előző igénypont szerinti ferromágneses anyagot tartalmazó többrétegű szalag szerkezetű transzformátorra, amelynek egyes rétegei közötti átkötések egy adott konstrukciós kialakítással rendelkeznek és egy harmadik főigénypontja az első főigénypont szerinti ferromágneses anyagot tartalmazó többrétegű szalag szerkezetű transzformátorra vonatkozik, amelynek vasmagja adott szerkezeti kialakítású.

Amennyiben a ferromágneses anyag összetétele a technika állásából már ismertté vált, úgy *a posteriori* nem tekinthető egységesnek a bejelentés.

Abban az esetben például, amikor a szabadalmi bejelentés egyik főigénypontja könnyű építőelemek előállítására vonatkozik, és az eljárás során furnérlemez csöveket használnak fel, a másik főigénypontja pedig magára a furnérlemez csőre vonatkozik, a bejelentés egységes lehet, függetlenül attól, hogy a furnérlemez csövek más szakterületen, más célra is felhasználhatók.

Az a szabadalmi bejelentés, amelynek két főigénypontjában, egy újszerűen felépített nyomásszabályozóra és egy – önmagában is szabadalmazható – szelepre igényelnek oltalmat, akkor egységes, ha a nyomásszabályozó ezt a szelepet tartalmazza. Amennyiben a szelep nem része a nyomásszabályozónak, akkor a két találmány nem egységes, a bejelentést meg kell osztani. Ha az igénypontokat átfogalmazták úgy,

hogy a szelepre vonatkozó jellemzők – mellérendelt főigénypont helyett – aligénypontban szerepeljenek, a találmányok egysége biztosítható, mert ebben az esetben a szelep a nyomásszabályozó egy lehetséges kiviteli alakjának részeként kerül oltalom alá.

7.4. Intézkedések az egység hiányának megállapítása esetén

76. § (1) A találmány egységének hiányában a bejelentőt hivatali végzésben kell felhívni a bejelentés megosztására az érdemi vizsgálat során az egyéb érdemi és / vagy alaki hiányosságokkal együtt, vagy indokolt esetben külön.

Az egység hiányával kapcsolatos megállapításokat az elbírálónak megfelelő logikai érveléssel kell alátámasztania. Ebben fel kell tüntetnie, hogy mely – önmagukban egységes – találmányok vagy találmánycsoportok különíthetők el a bejelentésben, és az egyes találmánycsoportok külön-külön milyen műszaki felismerésen alapulnak továbbá mi(k) a közös megkülönböztető műszaki jellemző(k).

Az egységessé tételt a bejelentő az egység fennállását akadályozó találmányokra vonatkozó igénypontok törlésével, a bejelentés megosztásával, vagy esetleg az igénypontok célszerű átfogalmazásával hajthatja végre.

73. § (1) Aki több találmányra igényelt szabadalmi oltalmat egy bejelentésben, a szabadalom megadásának kérdésében hozott döntés meghozatalának napjáig, azaz a megadó, elutasító, vagy az eljárást megszüntető döntés keltezésének napjáig önként is megoszthatja bejelentését, a bejelentési nap és az esetleges korábbi elsőbbség megtartásával.

III.8 A találmány feltárása

Szt. 60. § (1) A szabadalmi bejelentésben olyan módon és részletességgel kell feltárni a találmányt, hogy azt szakember a leírás és a rajz alapján meg tudja valósítani.

AR 4. §, 6. § A leírással és a rajzzal kapcsolatos alaki követelményeket a szabadalmi bejelentés részletes alaki szabályairól szóló jogszabály tartalmazza (lásd II.6.1.2. és II.6.1.3.).

A kielégítő mértékű feltárást a szakember szempontjából kell vizsgálni. A szakember, mint általános zsinórmérték tudásszintje a feltárás szempontjából azonos azzal, ami a feltalálói tevékenység körében elvárható (lásd III.4.2.), annyi nyilvánvaló különbséggel, hogy a feltárás vizsgálatakor a szakember a technika állása mellett ismeri a bejelentés kitanítását is.

Szt. 60. § (3)
Szt. 72. § (1) A feltárás alapossága egyrészt azért fontos, mert az igénypontban csak a leírásban foglalt feltárással összhangban igényelhető a szabadalmi oltalom, így biztosítva többek között, hogy a szabadalmi rendszer alapját jelentő társadalmi szerződés értelmében az oltalomból származó monopólium fejében, és azzal arányosan a köz ténylegesen hasznosítható ismeretekhez juthasson. Másrészt pedig a szabadalmi bejelentés az eljárás során nem változtatható meg úgy, hogy tárgya bővebb legyen annál, mint amit a bejelentés napján benyújtott bejelentésben feltártak.

A leírásnak és a rajznak elegendő műszaki információt kell tartalmaznia ahhoz, hogy a szakember a találmányt az oltalmi kör egészét tekintve a gyakorlatban megvalósíthassa, és a leírás alapján érthető legyen, hogy a feltaláló mennyiben járult hozzá a technika állásához.

A találmányt ehhez el kell helyezni arra a műszaki területre, amelyre vonatkozik. A leírásnak továbbá konkrétan ismertetnie kell azokat a technika állásához tartozó megoldásokat is, amelyek a találmány megértése szempontjából elengedhetetlenek.

Ha a találmány feltárása során valamely jellemző ismertetésénél a bejelentő más dokumentumra hivatkozik, úgy kell hivatkoznia, hogy az könnyen visszakereshető legyen. Egy hivatkozott dokumentum részletes ismertetése csak akkor indokolt, ha az a találmány feltárásához elengedhetetlen, tehát annak megértéséhez feltétlenül szükséges. Amennyiben tehát egy kitanítás elengedhetetlen a találmány megvalósításához, úgy nem elegendő egy azt tartalmazó dokumentum pusztá hivatkozása, mivel a bejelentésnek önállóan értelmezhetőnek kell lennie a szakember számára, így ilyen esetekben a teljes kitanítás leírásban való szerepeltetése szükséges.

Más részről a Hivatal nem követelhet meg a bejelentőtől olyan információt, ami a találmány megvalósításához szakember számára nem feltétlenül szükséges, például értekezést, kutatási jelentés természetű anyagokat, számításokat, méretezéseket, hiszen a szabadalmi leírás rendeltetése nem azonos egy tudományos publikációéval vagy műszaki számításokéval.

A leírásban részletesen ismertetni kell a találmány megvalósításának legalább egy konkrét kiviteli módját a működés, hatás ismertetésével. Amennyiben azonban az igénypontok megoldások széles körét definiálják, úgy a találmány jellegétől függően általában indokolt, illetve szükséges lehet több különböző példán, illetve konkrét kiviteli alakon keresztül bemutatni, illetőleg jobban lefedni az igényelt megoldások halmazát. Mivel a leírás a szakterületen jártas szakember részére készül, nem szükséges, sőt nem kívánatos a számára jól ismert jellemzők részletes megadása. A leírásnak azonban olyan részletességgel kell feltárnia a találmány megvalósításához szükséges minden lényeges jellemzőt, hogy a találmány megvalósítása szakember számára nyilvánvaló legyen.

A találmány feltárása csak abban az esetben kifogásolható, amennyiben azzal kapcsolatban igazolható tényeken nyugvó komoly kétségek hozhatóak fel. Amennyiben azonban a fenti feltétel teljesül, úgy a bejelentőt terheli annak bizonyítása, hogy a találmány a leírás birtokában megvalósítható a szakember számára az igényelt oltalmi kör egészét tekintve.

A feltárás hiányát okozza, ha a műszaki területen elfogadott hibahatárt meghaladó mértékben bizonytalan a találmány reprodukálhatósága, így különösen, ha ahhoz a szakembernek egy komplett kísérleti programot kell lefolytatnia. Ez a helyzet például az ún. „*Reach through*” típusú igénypontok, vagy adott esetben a céllal, hatással jellemzett igénypontok esetében (lásd III.9.5.). Szintén a feltárás hiányát okozza, ha a találmány a kitűzött célnak megfelelően nem megvalósítható, mivel valamilyen objektív (fizikai) törvénybe ütközik (pl. örökmozgó működtetésére irányul).

Amennyiben az igénypontok több lista kombinálásával határozzák meg az oltalmi kört (például a vegyészet területén előforduló ún. Markush képletek esetén), amely ily módon nem működő megoldásokra is kiterjedhetne, ez nem róható fel abban az esetben, ha a leírás kitanítása és a szakember köteles tudásának kombinációja egyértelműen lehetővé teszi a működő és nem működő alternatívák elkülönítését.

Ha bizonytalan értelmű kifejezések szerepelnek az bejelentésben, azok jelentését a leírásban részletesen ismertetni szükséges (lásd III.9.4.). Az igénypontok egyértelműségének hiánya csak akkor eredményezi a feltárás hiányát is, amennyiben ténylegesen bizonytalanná teszi a találmány megvalósíthatóságát.

Vegyészeti, bio- és élelmiszertechnológiai tárgyú bejelentések esetén a kellő mértékű feltáráshoz elengedhetetlenül szükséges a felismert hatások valószínűsítése is (például: farmakológiai vizsgálati módszerek és eredmények közzlése). A bejelentés napját követően benyújtott kiegészítő műszaki információ (lásd III.10.1) csupán az eredeti bejelentésben kellőképpen valószínűsített hatások megerősítésére szolgálhat, és nem alkalmas azok érdemi kiegészítésére, az eredeti feltárás hiányosságainak orvoslására.

Amennyiben a találmány megértéséhez az szükséges a biotechnológiai tárgyú találmányok szekvenciáit és táblázatait a rajzokhoz hasonlóan a bejelentési napon fel kell tární (lásd II.2.1.).

A találmány kellő mértékű feltárása a bejelentés napján a bejelentő felelőssége. Hiányos feltárás esetén az oltalmi kört azzal összhangban korlátozni kell, vagy a bejelentést el kell utasítani, mivel a bejelentés napja után a feltárás hiányosságai nem orvosolhatóak.

- Szt. 60. § (4) A vizsgált bejelentés kivonata kizárólag a műszaki tájékoztatás céljára szolgál, azt a találmány feltárása szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

8.1. A biotechnológiai tárgyú találmányok feltárása

8.1.1. Génszekvenciák és részszekvenciák

- Szt.60.§ (1) A génszekvenciák és részszekvenciák feltárásával kapcsolatban a törvény egy speciális rendelkezésként nevesítetten előírja, hogy:
a gén szekvenciájának vagy részszekvenciájának ipari alkalmazhatóságát fel kell tární a szabadalmi bejelentésben.

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a bejelentésben ismertetni kell az oltalmazni kívánt génszekvenciák és részszekvenciák funkcióját, amely funkció meghatározza, hogy a génszekvencia vagy az abból előállított fehérje, polipeptid mire alkalmazható. (lásd III.5.3.).

8.1.2. A biológiai anyag hozzáférhetősége

A biotechnológiai tárgyú találmányoknál, amikor a találmány biológiai anyag alkalmazásán alapul vagy biológiai anyagra vonatkozik, az sok esetben (jellemzően amikor egy élő szervezetről van szó) nem írható le olyan módon, hogy az kizárólag a leírás kitanítása alapján reprodukálható legyen. Ezekben az esetekben a találmány akkor tekinthető kielégítő mértékben feltártnak, ha a bejelentés megvalósíthatóságához szükséges biológiai anyag a köz számára hozzáférhető.

Amennyiben a biológiai anyagról szakemberek számára ismert, hogy könnyen hozzáférhető, például egy kereskedelmi forgalomban beszerezhető mikroorganizmus, vagy egy olyan ismert törzs vagy más

biológiai anyag, amelyről köztudott, hogy egy elismert letéteményes szervnél fenntartják, és korlátozás nélkül hozzáférhető, a bejelentés a kellő mértékű feltárás követelményének eleget tesz.

Azonban a fenti körbe nem tartozó biológiai anyag mintájának a bejelentőnél (vagy más személynél) való esetleges hozzáférhetősége vagy a biológiai anyag, például egy mikroorganizmus törzs morfológiai leírása önmagában a kellő mértékű feltárás követelményét nem elégíti ki.

Szt.60.§ (2) Ilyen esetekben, vagyis, ha a találmány tárgya a köz számára hozzá nem férhető biológiai anyag vagy annak alkalmazása, és a találmány a szabadalmi bejelentésben kellő mértékben nem tárható fel, a találmányt akkor is előírt módon és részletességgel feltártnak kell tekinteni, feltéve, hogy

- a) a biológiai anyagot az alábbiak szerint letétbe helyezték;
- b) a bejelentés napján benyújtott bejelentés tartalmazza mindazt a lényeges információt, amely a letétbe helyezett biológiai anyag jellemzőiről a bejelentő rendelkezésére áll; és
- c) a bejelentésben feltüntették a letéteményes szerv nevét és a letétbe helyezési számot.

Szt.63.§ (1) Ha a köz számára hozzá nem férhető biológiai anyagon vagy annak alkalmazásán alapuló találmány a szabadalmi bejelentésben nem tárható fel a 60. § (1) bekezdése szerint, akkor igazolni kell, hogy a biológiai anyagot legkésőbb a szabadalmi bejelentés napján letétbe helyezték a mikroorganizmusok szabadalmi eljárás céljából történő letétbe helyezése nemzetközi elismeréséről szóló Budapesti Szerződésnek megfelelően.

Szt.63.§ (3) A 63.§ (1) bekezdésben említett igazolást a legkorábbi elsőbbség napjától számított tizenhat hónap elteltéig kell benyújtani.

Míg az Szt. a letétbehelyezés tényét és a biológiai anyag jellemzőinek ismertetését a bejelentés napjához köti, a letéteményes szerv neve és a letétbehelyezés dátuma később, az elsőbbség napjától számított 16 hónapos határidőn belül is megadható.

A Hivatal az érdemi vizsgálat során megvizsgálja, hogy a bejelentés feltárásához szükséges-e a biológiai anyag letétbe helyezésének hivatkozása. Amennyiben a találmány feltárása csak így biztosítható, ellenőrizni kell, hogy a letétbe helyezés a bejelentés napjáig a Budapesti Szerződésnek megfelelően megtörtént-e, és a bejelentésben feltüntetett-e a letéteményes szerv nevét és a letétbe helyezési számot. Amennyiben a letétbe helyezési számot és a letéteményes szerv nevét később adták meg, ellenőrizni kell, hogy a fenti adatokat tartalmazó igazolás benyújtása időben megtörtént-e, és a bejelentés napján megadott deponálással kapcsolatos hivatkozás megfeleltethető-e a később pótoltt letétbe helyezési számnak. Általában a bejelentésben a letétbe helyező által megadott azonosítóval hivatkoznak a deponált biológiai anyagra, így a később benyújtott igazolásnak a letéteményesi szerv neve és a letétbe helyezési szám mellett a fent említett azonosítót kell tartalmaznia, vagy igazolásként elfogadható a mindezen adatokat tartalmazó letétbehelyezési irat.

Szt.60.§ (2) b) A Hivatal megvizsgálja, hogy a bejelentés a letétbe helyezett biológiai anyag jellemzőiről tartalmazza-e a bejelentő rendelkezésére álló lényeges információkat. Ilyen lényeges információnak tekintendő a biológiai anyag rendszertani besorolása és annak lényeges morfológiai és biokémiai jellemzői, különösen azok a jellemzők, amelyek egyéb ismert biológiai anyagoktól megkülönböztetik. A kérdéses biológiai anyagról a bejelentő számára általánosan ismert információk mellett meg kell adni minden olyan további sajátos morfológiai és fiziológiai jellemzőt, amely a biológiai anyag azonosításához és szaporításához fontos lehet, például a fenntartásához szükséges tápközeg összetételét. Amennyiben a biológiai anyag önmagában nem képes a szaporodásra, csak egy biológiai rendszerben (például vírusok, plazmidok, vektorok, DNS, RNS, prionok), a fenntartásához szükséges biológiai rendszert, például a gazdasejteket, helper vírusokat is ismertetni kell, és ha azok megfelelően nem írhatók le vagy nem férhetők hozzá, ezeket is letétbe kell helyezni. A biológiai anyag biológiai rendszerben történő szaporítási eljárását is le kell írni.

Szt. 63. § (8) Ha a törvény rendelkezései szerint letétbe helyezett biológiai anyag már nem férhető hozzá az elismert letéteményes szervnél, engedélyezni kell a biológiai anyag újbóli letétbe helyezését a Budapesti Szerződésben meghatározott feltételekkel.

Ilyen esetnek tekintendő, ha a biológiai anyag már nem életképes,

vagy a letéteményes szerv más okból kifolyólag nincs abban a helyzetben, hogy a mintát kiadja.

Szt. 63. § (9) Az érdemi vizsgálat során meg kell vizsgálni, hogy amennyiben újbóli letétbehelyezésre volt szükség, a letétbe helyező megfelelően nyilatkozott-e arról, hogy az újból letétbe helyezett biológiai anyag azonos az eredetileg letétbe helyezettel.

Szt. 63. § (10) A biológiai anyagot a bejelentő személyétől eltérő személy is letétbe helyezheti, feltéve, hogy a letétbe helyező nevét és címét a szabadalmi bejelentésben feltüntetik, és a bejelentő csatolja a letétbe helyező nyilatkozatát, amelyben hozzájárul ahhoz, hogy a bejelentő a szabadalmi leírásban a biológiai anyagra hivatkozzon, és amelyben a letétbe helyező a bejelentőnek feltétlen hozzájárulását adja - a hozzájárulás visszavonásáról való explicit lemondás mellett - ahhoz is, hogy a biológiai anyagot a szabadalomszerzési eljárás során az Szt. rendelkezéseinek megfelelően hozzáférhetővé tegyék.

A bejelentőnek ezen nyilatkozatot a szabadalmi bejelentés mellékleteként kell benyújtania. A Hivatal a letétbehelyező személyét hivatalból nem vizsgálja.

8.2. Számítógéppel megvalósított találmányok feltárása

A számítógéppel megvalósított találmányokra nem vonatkoznak eltérő feltételek a más témájú bejelentésekhez képest. Be kell mutatni a megoldást olyan mélységben, hogy az alapján egy szakember azt reprodukálhassa.

A szakember definíciója a megvalósíthatóság tekintetében azonos a feltalálói tevékenység esetén feltételezettel. Ez azt jelenti, hogy azon gyakori esetekben, amikor a találmány tárgya nem maga a számítógéppel megvalósított eljárás, hanem egy eljárás, amelyben számítógépet is használnak, azonban az eljárás során például gépi tanulást használnak, a szakember alatt egy csoportot kell érteni, amelynek többek között tagja egy az informatikában is jártas személy. Erre példa lehet egy orvosi képelemző eljárás, ahol a szakember ismerete alatt érthetjük egy informatikus, egy radiológus és egy egészségügyi mérnök közös tudását. Ennek megfelelően az ilyen jellegű megoldások ismertetésénél is elfogadott a szakterületen általánosan elterjedt eszközök hivatkozása, részletes bemutatás és indoklás nélkül.

Azokban az esetekben, amikor a találmány lényege kifejezetten maga a számítógéppel megvalósított eljárás, úgy természetesen a technika állása szerinti más számítógéppel megvalósított találmányokhoz viszonyított eltéréseket kell a megvalósíthatóság szempontjából bemutatni.

A számítógéppel kapcsolatos találmányok esetén nem elegendő a leírásban a találmányt csupán annak szerkezeti jellemzőivel ismertetni, feltétlenül szükség van azok funkciójának közlésére is.

Ha például a találmány egy ismert hardvert vezérlő számítógépi programot tartalmaz, be kell mutatni, hogy a találmány a kívánt műszaki hatás hogyan éri el, azaz a program hogyan vezérli az ismert hardvert ahhoz, hogy az adott probléma megoldódjon.

A program komplett listázására nincs szükség, és ennek megadása nem is lenne elegendő a találmány mibenlétének egyedüli ismertetésére. Ez összhangban van azzal a követelménnyel, hogy a találmány feltárásának lehetővé kell tennie a feladat és a megoldás megértését. Általánosan használt programnyelven írt, rövid szemelvények elfogadhatóak, ha azok a találmány egy megvalósítási módjának a szemléltetésére szolgálnak, továbbá a folyamatábrák vagy a pszeudo-kódleírások is kifejezetten hasznosak lehetnek.

A bejelentés tartalmazhat olyan ábrákkal, amelyek az adatfeldolgozás menetére vonatkoznak és olyan folyamatábrát is, amelyben megadható az adatokra és az adathordozókra vonatkozó összetartozó események időbeli sorrendje, mint ahogy tartalmazhat „programlefutási tervet” is, amelyben a programfuttatás során az összes lehetséges szóba jöhető verzió szerepelhet.

A mesterséges intelligencia (MI) és neurális hálók segítségével létrehozott megoldások megvalósíthatóságának kérdése azért kritikus, mert sok esetben a működés vagy döntéshozatal nem követhető végig lépésenként (úgynevezett „*black box*”), ez azonban önmagában nem akadály a megismételhetőségnek.

Ezutóbbi teljesüléséhez be kell mutatni minden olyan lépést, ami szükséges a műszaki probléma feloldásához vezető rendszer és eljárás létrehozásához. Ide tartozhat például a rendszer felépítése, a neurális háló típusa, vagy a betanításhoz használt folyamatok és adatok vagy adatbázis bemutatása is, ha annak bemutatása nélkül a találmány szerinti cél nem érhető el. Az ismertetésnek ilyen esetekben tartalmaznia kell legalább egy olyan kiviteli példát, amely a főigénypont szerinti oltalmi körbe esik és elegendően részletes ahhoz, hogy műszaki hibahatáron belül biztosan feloldja a felvetett műszaki problémát, azonban nem szükséges a legjobb ismert kiviteli példa bemutatása.

A megvalósíthatóság vizsgálata kiterjed a felvetett műszaki probléma megoldhatóságának vizsgálatára is. Azon esetekben, amikor egy algoritmus bemeneti és kimeneti adatai között nem fedezhető fel könnyen kikövetkeztethető összefüggés, ezeket az összefüggéseket megalapozottan be kell mutatni a leírásban. Ennek az elvárásnak a célja, hogy feltételezett összefüggésekre azok tudományos megalapozottságának hiányában ne lehessen oltalmat szerezni. Egy

példa lehet nem oltalmazható megoldásra, ha egy zárt helyiség belső hőmérsékletéből következtetünk az adott földrajzi terület időjárására. Természetesen ellentétes irányban ez a probléma nem merül fel.

III.9 Az igénypont

- AR 1. § (1) b) A szabadalmi bejelentésnek tartalmaznia kell egy vagy több igénypontot.
- AR 5. § a) A szabadalmi igénypontokat a találmány műszaki jellemzőinek megadásával és a találmány tárgyának (például termék, berendezés, eljárás, alkalmazás) jellegéhez igazodóan kell megfogalmazni.
- Szt. 24. § (1) A szabadalmi oltalom terjedelmét az igénypontok határozzák meg. Az igénypontokat a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni.
- Szt. 60. § (3) Az igénypontban egyértelműen, a leírással összhangban kell meghatározni az igényelt szabadalmi oltalom terjedelmét.

9.1. Az igénypont rendeltetése

A szabadalmi igénypont rendeltetése, hogy meghatározza a találmány oltalmi körét, a szabadalmi oltalom terjedelmét, így megjelölje azon megoldások halmazát, amelybe tartozó műszaki megoldásokat más nem hasznosíthat az oltalmi idő alatt.

Az igénypontnak szabadalmi jogunkban hármas szerepe van. Egyrészt eszközül szolgál az adott találmánynak más találmányoktól és egyéb műszaki megoldásoktól való elhatárolására, másrészt meghatározza az oltalmi kört, azaz kritériumokat nyújt annak megállapításához, hogy valamely gyakorlatban alkalmazott megoldásban (termékben, berendezésben vagy eljárásban) megvalósították-e a találmányt. Harmadszor meghatározza azt a kört, amelybe eső találmányokra további oltalom nem adható.

Csak az áll szabadalmi oltalom alatt, amit az igénypontok meghatároznak. A leírásnak, rajz(ok)nak az oltalmi kör meghatározásában csak annyiban van szerepük, hogy tisztázzák, magyarázzák az igénypontokat anélkül, hogy bővítenék vagy korlátoznák az oltalmi kört.

A pontatlanul, nem egyértelműen megfogalmazott igénypont jogbizonytalanságot eredményez. Ha az igénypont oltalmi köre szűkebb a leírás által megalapozott oltalmi körnél, akkor a találmányi gondolat egy részére nem terjed ki a kizárólagos jog. Ha az igénypont oltalmi köre nagyobb a jogosan igényelhetőnél, akkor a társadalmat éri sérelem, mivel a már ismert, vagy még fel nem talált megoldások hasznosítását tiltja meg.

9.2. Az igénypont felépítése és tartalma

Szt. 24. § (2) A szabadalmi oltalom az olyan termékre vagy eljárásra terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul.

Az igénypontban fel kell sorolni a találmány mindazon műszaki jellemzőit, amelyek az elérni kívánt új hatás, többféle hatás bekövetkeztének, azaz a találmány megvalósításának szükséges és elégséges feltételét képezik. Ha a szükséges jellemzők közül valamelyik nem szerepel az igénypontban, akkor a felsorolt jellemzők megvalósulása nem biztosítja a találmány szerinti hatást, így az igénypont nem a szabadalmazható találmányt jellemzi. Ha az elégséges jellemzőkön túlmenően további jellemzőt is tartalmaz az igénypont, akkor indokolatlanul leszűkül az oltalmi kör, és így a találmánynak lehet olyan megoldási formája, amelyre az elégséges jellemzőkön túlmenő további jellemzők miatt az oltalmi kör nem terjed ki. Ebben az esetben a szabadalom könnyen megkerülhető.

Szt. 24. § (3) Az igénypontok tartalmát nem lehet kizárólag szó szerinti értelmükre korlátozni; az igénypontoknak azonban olyan jelentést sem lehet tulajdonítani, mintha azok csupán iránymutatást adnának szakember számára az oltalmazni kívánt találmány meghatározásához.

AR 5. § g) Az igénypontokban a találmány műszaki jellemzőit alapértelmezésben nem lehet helyettesíteni a leírásra, a rajzokra vagy egyéb forrásokra való hivatkozással. Kivételt képeznek ez alól például a bioszekvenciák, melyek az igénypontokban csupán azonosító számukkal szerepelnek, míg maga a szekvencia a bejelentés egyéb részeiben kerül feltárássra.

9.3. Az igénypont típusai

Az oltalmi igényt egy vagy több főigénypontban és aligénypontokban lehet megfogalmazni (lásd II.6.3.2.5.).

Szt. 59. § Egy szabadalmi bejelentésbe több találmány is foglalható akkor, ha egyetlen általános találmányi gondolat kapcsolja össze őket (lásd III.7.2.). Ebben az esetben a találmányokat általában külön-külön főigénypontokba, úgynevezett mellérendelt főigénypontokba kell foglalni.

Egy főigénypont egyetlen típusú találmány legáltalánosabb megfogalmazását tartalmazhatja. Több, különböző típusú találmány (úgy mint termék, berendezés, eljárás vagy alkalmazás) nem foglalható egy igénypontba.

Találmány típusok lehetnek: termék - mely lehet berendezés is - vagy eljárás, amelynek speciális válfaja az alkalmazás. Az azonos találmány típusoknál a megoldások ugyanannak a műszaki feladatnak azonos

jellegű – például csak berendezések, csak eljárások – teljesítésére irányulnak. Ilyen lehet például az azonos alapgondolattal kialakított több termék vagy több berendezés. A mellérendelt főigénypontok egy bejelentésben eltérő oltalmi típusokra is vonatkozhatnak, azaz például egy termék és az előállítására szolgáló eljárás és berendezés is egy bejelentésbe foglalható. A mellérendelt főigénypontok egymástól függetlenek, egymásra nem kell hivatkozniuk. Célszerű lehet mégis mellérendelt igénypontok egymásra hivatkozása abban az esetben, ha ezzel ismétlődő igénypontrészek leírása takarítható meg vagy a főigénypontok kapcsolatát egyértelművé teszi.

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a mellérendelt főigénypontban szerepeltetni kell a találmány egységét biztosító jellemzőket, vagy hivatkozni a megelőző főigénypontra vagy főigénypontok egyikére.

Főbb igényponttípusokat lásd még az I. sz. mellékletben.

A főigénypontba foglalt megoldás előnyös kiviteli alakjait aligénypontokba lehet foglalni.

Az aligénypontok pontosítják a főigénypontban legáltalánosabban meghatározott megoldást reprezentáló kiviteli módokat.

Az aligényponti jellemzők önmagukban ismert intézkedésekre is irányulhatnak. A jól megszerkesztett aligénypontnak fontos szerepe lehet bitorlás vagy megsemmisítés esetén, ugyanis egy-egy külön alkalmazott aligényponti megoldás alkalmas lehet a visszavonulásra, szűkebb oltalmi kör biztosítására. A korlátozás lehetőségének szempontjából célszerű az aligénypontokat vagy azok egy részét úgy fogalmazni, hogy a főigénypont oltalmi körén belül önmagukban is újnak vélt megoldást tartalmazzanak.

Az aligénypontban szereplő jellemzőket mindig a hivatkozott igényponttal összeolvasva kell értelmezni.

9.3.1. Termékre vonatkozó igénypont (lásd I. sz. melléklet)

Ide sorolhatók az ember által alkotott, létrehozott dolgok, amelyek tárgyak, vegyületek, kompozíciók vagy élőlények (kivéve a kizárt eseteket) lehetnek. A vegyi termékek (például vegyületek, gyógyszerek, növényvédő szerek, kozmetikumok) oltalmát képletük, összetevőik, vagy kivételes esetekben előállításuk ismertetése alapján lehet kérni.

AR 5. § d) Az olyan igénypontban, amelynél a tárgyi körre és jellemző részre tagolás célszerűtlen lenne, különösen az új vegyületekre vagy az új keverékekre vonatkozó igénypontokban, a jellemzők a találmány

tárgyának megnevezése után egybefüggően is felsorolhatók.

Az előállítási eljárásával meghatározott termékigénypont („*product by process*”) csak akkor fogadható el, ha a termék önmagában eleget tesz a szabadalmazhatóság követelményeinek, azaz többek között új és feltalálói tevékenységen alapul. Egy termék nem minősül újnak pusztán azért, mert egy új eljárással hozták létre.

9.3.2. Berendezésre vonatkozó igénypont (lásd I. sz. melléklet)

Berendezésre vonatkozó igénypont fogalmazható gépre, készülékre, eszközre, kapcsolási elrendezésre és rendszerre. Az igénypontban a berendezés szerkezeti elemeivel, azok elrendezésével, kialakításával, mértani jellemzőivel, anyagi minőségével, továbbá a berendezést alkotó részegységek egymás közötti kapcsolatának megadásával jellemezhető. A berendezés leírása nem helyettesíthető a működésre vagy az elérni kívánt hatásra utaló jellemzéssel. A valamilyen célra „alkalmasan” kialakított berendezés jellemzése kerülendő, ugyanis az adott célt számos úton, sokféle elrendezéssel meg lehet valósítani.

9.3.3. Eljárásra vonatkozó igénypont (lásd I. sz. melléklet)

Eljárást az időben egymás után következő vagy egyidejű lépéseknek a helyes sorrendben történő leírásával, és szükség esetén a felhasznált eszközök megnevezésével, a felhasznált alap-, nyers-, segédanyagok ismertetésével és a létesítendő vagy fennálló környezeti feltételek meghatározásával kell jellemezni. Ahhoz, hogy a találmányi gondolatot az igénypont kifejezze, meg kell adni az egyes lépések közötti kapcsolatot, összefüggést és az eljárás megvalósításához szükséges feltételeket.

Valamely eljárás automatizált, gépi úton történő végrehajtása még nem zárja ki az eljárásra vonatkozó igénypont elfogadható megfogalmazását, de pusztán valamely gép, berendezés működése eljárásként nem tüntethető fel.

9.3.4. Alkalmazásra vonatkozó igénypont (lásd I. sz. melléklet)

Az alkalmazási igénypont az eljárási igénypont egy speciális fajtája. Vonatkozhat egy új termék már ismert szakterületen való felhasználására vagy egy ismert termék új eljárásban való felhasználására is.

Előbbire példa egy új műanyag ismert módon való felhasználása hő- és/vagy hangszigetelésként; utóbbi esetre példa egy repülőgéphajtómű felhasználása olajkutak tüzének eloltására.

A gyógyszeripar területén azonban új alkalmazás esetén – például egy fejfájás elleni szert emésztőrendszeri problémák megoldására javasolnak – a találmány lényegét leginkább kifejező igénypont (X

vegyület alkalmazása Y betegség gyógyítására) nem oltalomképes, mivel az emberi vagy állati test kezelésére szolgáló gyógyászati kezelési eljárására vonatkozik (lásd III.6.2.3).

9.3.5. Alkalmazással jellemzett termékigénypont (lásd I. sz. melléklet)

Az alkalmazással jellemzett (célhoz kötött) termékigénypont elsősorban a gyógyszeripar területén használatos.

Az újdonság kritériumait meghatározó Szt. 2. § (4) bekezdése speciális, a gyógyszerek újdonságának vizsgálata során alkalmazandó szabályt állít fel, amely lehetővé teszi, hogy nemcsak új, hanem ismert vegyületek is szabadalmazhatóak termékként, de csak a termék első gyógyászati alkalmazása által korlátozva.

Az Szt. 2. § (5) bekezdése lehetőséget ad alkalmazással jellemzett (célhoz kötött) termékoltalom engedélyezésére második és további gyógyászati indikációs találmányok esetében is, ha „az adott alkalmazás” nem tartozik a technika állásához.

Az alkalmazással jellemzett termékigénypontok – melyek megfogalmazása jellemzően a következő: „X vegyület Y betegség kezelésében történő alkalmazásra” – korlátozottabb oltalmat biztosítanak, mint az „abszolút” termékigénypontok (lásd III.3.3.7.).

9.4. Az igénypont egyértelműsége

Szt. 60. § (3) A találmányt a főigénypontban olyan érthetően, világosan, egyértelműen kell jellemezni, hogy az igényelt oltalmi kör terjedelmét pontosan meg lehessen határozni.

Ennek érdekében az igényponti jellemzésnél különösen figyelembe kell venni az alábbiakat.

Az igénypontokban lehetőleg a szakterületen közismert fogalmakat, elnevezéseket kell használni. Abban az esetben, ha a megfelelő oltalmi igény biztosítása céljából olyan kifejezést is alkalmazni kell az igénypontban, amely nem egyértelmű vagy nem közismert, ezt a leírásban részletesen és pontosan meg kell magyarázni. Minőségjelzők, dicsérő jelzők az igénypontokban nem szerepeltethetők.

Ha az igénypontban azonos fogalmak összefoglaló kifejezéssel, ún. „gyűjtőfogalom”-mal kerülnek ismertetésre, akkor a kifejezéshez tartozó fogalmakat a leírásban célszerű meghatározni. Például – a találmány tárgyától függően – a rögzítés, mint gyűjtőfogalom, azon belül szegecs, csavar, ragasztás stb. lehet. Másik példa lehet az adatkapcsolat, amely lehet vezetékes vagy vezeték nélküli kapcsolat. (Általában a „gyűjtőfogalom” az egyszerű felsorolásnál többet takar,

ezért szükségesnek látszik annak részletes feltárása, definiálása a leírásban.)

9.4.1. Negatív jellemzők

Igénypontban általában csak meglévő és valóságos jellemzők lehetnek. Ami nincs, az rendszerint nem lehet valaminek a jellemző sajátossága, elhatároló tulajdonsága. Ezek figyelembevételével negatív jellemzőnek igénypontban való alkalmazása nem engedhető meg. Ha valamely megoldásnál a negatív jellemző – például valaminek az elhagyása – tűnik a találmány lényegének, azt kell meghatározni, hogy milyen intézkedések teszik lehetővé az említett jellemző elhagyását, és ezeket a pozitív intézkedéseket kell az igénypontba foglalni.

A negatív jellemzőket nem szabad összetéveszteni a pozitív állítást magukba foglaló, a szakterületen elfogadott, általánosan alkalmazott elnevezésekkel, például „nemvezető”, „nemfém”, „nemlineáris”, „nem mágneses” vagy „oldódásmentes”. Ezeknek a jellemzőknek a használata az igénypontban nem kifogásolható.

9.4.2. Kizárások („disclaimer”-ek)

Kivételes esetekben előfordulhat, hogy az igénypontban megfogalmazott oltalmi kört csak egy ún. kizárás, „disclaimer” segítségével történő szűkítéssel lehet elhatárolni

- nem működő;
- a technika állásához tartozó, az oltalmi körbe eső; illetve
- [az Szt. 6. §-a által] a szabadalmazható találmányok köréből kizárt megoldásoktól.

Az eredeti bejelentés kitanításához viszonyítva a kizárások két típusa különböztethető meg:

I/A A kizárt megoldás ilyen minőségében szerepelt már az eredeti bejelentésben. („leírásban feltárt kizárás”) VAGY

I/B A későbbi kizárást alátámasztó, nevesített pozitív jellemző szerepelt az eredeti bejelentésben. („leírásban feltárt kizárás”)

II A későbbi kizárásnak nem volt előzménye az eredeti bejelentésben („leírásban fel nem tárt kizárás”).

A fenti három típusra eltérő szabályok vonatkoznak, melyek alább kerülnek ismertetésre.

Az első típus első alesetébe tartozó kizárások ugyanúgy bírálандók el, mint a pozitív igényponti jellemzők, vagyis nem emelhető ellenük kifogás, amennyiben megfelelnek a szabadalmazhatóság összes követelményének (így különösen az egyértelműség, összhang, és

feltárás követelményeinek), azzal a kikötéssel, hogy ilyen esetben is csak akkor alkalmazható a kizárás, ha a pozitív jellemzés nem határozná meg egyértelműbben az oltalom terjedelmét, vagy indokolatlanul korlátozná azt. Amennyiben a kizárás célja a találmány újdonságának biztosítása, úgy a leírásban fel kell tüntetni a kizárt technika állását, és meg kell mutatni a technika állása és a kizárás közötti kapcsolatot. Hasonlóan, ha nem működő megoldás kerül kizárásra, annak magyarázata szükséges a leírásban.

Az első típus második alesetébe tartozó, pozitív kitanítás formájában létező közvetett előzménnyel bíró kizárások vonatkozásában a fentiekén túl elmondható, hogy azok révén a bejelentés nem változtatható meg úgy, hogy tárgya bővebb legyen annál, amit a bejelentés napján feltártak. E tekintetben kiemelendő, hogy önmagában egy pozitív jellemző megléte az eredeti bejelentésben nem feltétlenül biztosítja, hogy az megfordítva, kizárásként ne bővítse a bejelentés tárgyát. Ugyanis (az általános definíciónak megfelelően) csak akkor nem tekinthető egy ilyen kizárás bővítő értelműnek, amennyiben az közvetlenül és egyértelműen levezethető a szakember számára az eredeti bejelentés kitanításából.

A második típusba tartozó, fel nem tárt kizárások alkalmazása kizárólag az alábbi három esetben engedhető meg (az alább részletezett további feltételek teljesülése esetén):

- A. az oltalmi körnek a teljes kiterjesztésű technika állásától [Szt. 2. § (3)] való elhatárolása érdekében
- B. „véletlen újdonságrontásnak” minősülő technika állásától való elhatárolás céljából, tehát ha a korábbi megoldás olyan távolinak számít, hogy azt a szakember semmiképp nem vette volna figyelembe (például vegyületek igényponti körének meghatározásakor). Az újdonságrontás nem tekinthető véletlennek, ha a disclaimer nélkül a találmány nem alapulna feltalálói tevékenységen.
- C. a szabadalmazható találmányok köréből kizárt találmányoktól való elhatárolás céljából – például a „nem humán” kifejezés beiktatásával - hogy kizárják a közrendbe vagy közérkölsbe ütköző megoldásokat.

A fel nem tárt kizárások alapvetően különböznek a feltárt kizárásoktól, mivel ezek esetében olyan negatív jellemző kerül a bejelentésbe, amelynek nem volt (sem közvetlen, sem közvetett) előzménye. Helyes alkalmazásuk esetén mégsem emelhető kifogás ellenük ilyen alapon, mivel ezen technikai jellegű kizárások vagy a bejelentő által nem ismert (távoli területre eső vagy a kiterjesztett technika állásához tartozó), vagy a szabadalomképes találmányok köréből kizárt megoldásoktól való elhatárolás jogos igényét biztosítják.

Az ilyen fel nem tárt kizárások azonban nem jelenthetnek műszaki hozzájárulást a bejelentés tárgyához, nem okozhatnak minőségi

változást a kitanításban, és nem lehetnek kihatással az oltalomképeség további feltételeinek megítélésére, így különösen a feltalálói tevékenység elbírálására, vagyis nem korrigálhatják a bejelentés egyéb hiányosságait. Ennek okán a feltalálói tevékenység ilyen esetekben úgy vizsgálendő, mintha a kizárás nem került volna beépítésre az igénypontba.

További speciális követelményt jelent, hogy a fel nem tárt kizárások a bejelentés áttekinthetőségének biztosítása érdekében nem helyettesíthetők fel nem tárt pozitív jellemzőkkel, valamint, hogy a kizárások terjedelme nem haladhatja meg a ténylegesen szükséges mértéket.

Végül fontos kiemelni, hogy a többi kizáráshoz hasonlóan maguknak a fel nem tárt kizárásoknak szintén meg kell felelniük az oltalomképeség feltételeinek, így különösen az egyértelműség kritériumának. Amennyiben egy ügyben nem fogalmazható meg a szakember számára egyértelmű kizárás (például gyógyászati és kozmetikai célú kezelések elkülönítésére), úgy az adott igénypont törlése válhat szükségessé.

9.4.3. Relatív kifejezések

A relatív kifejezések, például „kis”, „nagy”, „alacsony”, „magas”, „körülbelül”, viszonyítási alap nélkül nem adnak határozott, egyértelmű jellemzést az igénypontban, ezért ott nem szerepeltethetők. Adott szakterületen állandósult, konkrét jelentéstartalommal bíró relatív kifejezések, például „erősáramú”, „nagyfrekvenciás” vagy „nagy pontosságú”, „nagyviszkozitású” használata nem tiltható meg. Nem szabad összetéveszteni a relatív kifejezéseket a műszakilag értelmezhető fogalmakkal, például vékony- és vastagréteg integrált áramkör vagy keményfém, amelyek használata az igénypontban nem kifogásolható.

Például, amikor egy berendezés „alkatrésze egyik végének közelében rögzített elem” esetében nem tudható az elem pontos helye. Az ilyen meghatározás egyetlen ismérve az, hogy az elemnek közelebb kell lennie az alkatrész egyik végéhez, mint a másikhoz, vagyis az elem az alkatrész középvonala és az egyik vége között bárhová rögzíthető.

Egy másik példa szerint egy anyag „rugalmas”-ként történő meghatározása sem korlátozza az anyag típusát, mivel a rugalmasság minden szilárd anyag belső tulajdonsága, amelyet a Young-modulussal lehet meghatározni. Ezért a rugalmas anyag önmagában bármi lehet a gumitól a gyémántig.

9.4.4. *Vagylagosság, „adott esetben”, „önmagában ismert” stb. kifejezések*

Ezek a kifejezések az oltalmi kör egyértelmű meghatározását nem akadályozzák, ezért használatuk az igénypontokban bizonyos korlátozásokkal megengedett.

A vagylagosságot tükröző kifejezéseknél esetenként kell elbírálni, hogy nem válik-e érthetatlenné, áttekinthetatlenné az igénypont a túl sok variáció miatt.

Az „és/vagy” szavakkal összekötött jellemzők egyidejű vagy vagylagos teljesülést írnak elő, azaz három variációt tartalmaznak, amelyek közül bármelyik változatnak meg kell felelnie az igényponttal szembeni követelményeknek.

Az „adott esetben”, „lehetséges esetben”, „előnyösen” lehetőséget fejez ki, az utánuk álló jellemző olyan lehetőséget ismertet, amelynek a végrehajtása lehetséges, de nem kötelező.

A „kívánt esetben”, „szükséges esetben” kifejezések után a leírt műveletet kötelezően végre kell hajtani, ha annak műszaki feltételei fennállnak, ellenkező esetben a műveletet úgy kell tekinteni, mintha az nem lenne leírva.

Az „önmagában ismert” szavak az adott jellemző műszaki közismertségét hangsúlyozzák. Az igénypont jellemző részében ezzel a jelzővel lehet egy önmagában nem új jellemzőt szerepeltetni.

Kémiai vegyületek vagy készítmények esetében a „lényegében” vagy „lényegében áll valamiből” kifejezés azt jelenti, hogy további komponensek lehetnek jelen, emiatt bizonytalanná válik az oltalmi kör. A fentiek miatt a „lényegében” kifejezés kerülendő az igénypontokban.

9.4.5. *„Tartalmaz” [comprising], „áll valamiből” [consisting of]*

Egy bizonyos jellemzőket „tartalmazó” berendezésre / eljárásra / termékre vonatkozó jellemzés úgy értelmezhető, hogy a találmányban szerepelnek ezek a jellemzők, de nem zárja ki más jellemzők jelenlétét, amennyiben azok nem teszik a találmányt működésképtelenné.

Ugyanakkor, ha az „áll valamiből” kifejezést használjuk, akkor a berendezésben / eljárásban / termékben nincsenek további jellemzők. Ha egy kémiai vegyületet százalékban kifejezett arányukkal úgy jellemzünk, hogy „A, B és C komponensekből áll”, akkor minden további összetevő jelenléte kizárt, ebből következően a felsorolt összetevők arányainak 100%-ot kell elérniük.

9.4.6. Működés, hatás, célkitűzés az igénypontban

Az oltalmi igényt az igénypontokban egyértelműen kell meghatározni. Az egyértelműség követelményének a működés, hatás, célkitűzés önmagában rendszerint nem felel meg. Ezek a kifejezések általában annyira általánosítják az oltalmi kört, hogy az bővebb lesz, mint amire a találmány vonatkozik. Az ilyen jellemzőkkel szerkesztett igénypont az esetek nagy részében csak a találmány elvét és nem magát a találmányt helyezné oltalom alá. Egy működésmódhoz különböző megoldások, szerkezetek, berendezések, eszközök rendelkeznek.

A műszaki megoldásoknak széles köre eredményezhet ugyanolyan hatást. A hatásra utaló jellemzés kizárja ugyan a hatás elérésére nyilvánvalóan alkalmatlan megoldásokat, de nem jelöli meg egyértelműen az alkalmas megoldást.

A célkitűzést, feladatmegjelölést kifejező meghatározások önmagukban – mivel magát a megoldást nem tartalmazzák – nem használhatók műszaki megoldásnak más műszaki megoldástól való megkülönböztetésére. Egy műszaki feladat ugyanis sokféleképpen oldható meg. Elképzelhető az is – pusztán a feladatkitűzést tartalmazó oltalmi igény esetén –, hogy a kitűzött feladat nincs is megoldva.

A működésre, hatásra utaló meghatározásoknak, működést, hatást tartalmazó jelzős kifejezéseknek teljes mértékben való kiküszöbölése azonban nem lenne célszerű. Ez ugyanis sok esetben megakadályozná a célratoró, tömör, a találmányi gondolatot tartalmazó fogalmazást, és az önmagukban ismert részegységeknek a pusztá feltüntetésével olyan tág oltalmi kört határozná meg, amely a bejelentőt nem illeti meg, illetve az igénypontban megfogalmazott találmány újdonságát nagyon támadhatóvá tenné. Ugyanakkor a bonyolult mechanikai szerkezeteknél, a villamos kapcsolásoknál pusztán a részelemek megnevezése, felsorolása alapján az újdonság sok esetben megkérdőjelezhető, ha az igénypontban a működésre, hatásra utaló jelzős szerkezetek nem szerepelnek. Éppen ezért az önmagában ismert részmegoldások új rendeltetésének, hatásának jelzős szerkezetben való feltüntetése pontosítja, korlátozza, a már ismert megoldásoktól elhatárolja az oltalmi kört. A jelzős szerkezettel megfogalmazott működés, hatás, célkitűzés azonban a konkrét szerkezeti kialakítás megadását nem helyettesítheti.

Önmagában ismert részintézkedések jellemzésére a hatás, működés minden olyan esetben megengedhető (funkcionális jellemzés), amikor az nem megy az egyértelműség rovására, és a szakember a hatásjellemzőt vagy működési jellemzőt ismeretei alapján berendezéselemekkel vagy eljárási lépésekkel egyértelműen helyettesíteni tudja.

Kivételes esetekben előfordulhat, hogy a találmány egyes jellemzőit csak az elérendő eredménnyel lehet megadni. Ezekben az esetekben

az eredménynek olyannak kell lennie, amely a leírásban feltárt kísérletek és intézkedések által közvetlenül, egyszerű kipróbálással igazolható.

Nem tekinthetők működési jellemzőnek az olyan kifejezések, mint „felfekszik”, „érintkezik”, „terhel”, „forgórész” stb., mivel ezek a jellemzők statikus állapotban is megállapíthatók.

9.4.7. „*Product by process*” igénypontok (lásd I. sz. melléklet)

Egy eljárással (mely lehet előállítási, illetve izolálási eljárás) jellemzett termékigénypont csak akkor fogadható el, ha a termék nem jellemezhető mással, mint az előállítási, illetve az izolálási eljárásával. A „*product by process*” igénypontok csak akkor fogadhatók el, ha a termékek maguk megfelelnek a szabadalmazhatóság feltételeinek, tehát többek között új és feltalálói tevékenységen alapulnak. Egy termék nem új pusztán azért, mert új eljárással állították elő, hanem egyéb új jellemzővel kell, hogy megkülönböztethető legyen a technika állásából ismert termékektől. Az izolálási eljárásukkal jellemzett termékek esetén nincs más olyan információ a szabadalmi leírásban, amely alapján a bejelentő megfelelően meg tudja határozni a terméket annak szerkezetével, összetételével vagy más mérhető tulajdonságával. Hagyományosan a természetben található, természetes, növényi vagy állati eredetű termékek izolálásával kapott, nem egységes vagy ismeretlen szerkezetű hatóanyagok szabadalmi oltalommal történő védelmére alkalmazhatók az ilyen igénypontok. Ezen esetekben gyakran a termék nehezen jellemezhető a szerkezetével, viszont az izolálási eljárás termékeként vagy szükség esetén az izolálási eljárás paramétereivel is jól és egyértelműen jellemezhető.

Az előállítási, illetve izolálási eljárásnak a „*product by process*” igénypontok esetén azonos eredménnyel ismételten megvalósíthatónak kell lennie. Ha a szabadalmi leírás megfelelően feltárta a vegyületek előállítására, illetve izolálására vonatkozó eljárást és a termék másképp nem jellemezhető, akkor elfogadható a szerkezeti képlet helyett a terméknek előállítási, illetve izolálási eljárással való jellemzése az igénypontban.

A „*product by process*” igénypontok az eljárással közvetlenül előállított termékre vonatkoznak és abszolút termékoltalmat biztosítanak.

9.4.8. *Reach-through* igénypontok (lásd I. sz. melléklet)

Jellemzően a gyógyszeripar és biotechnológia területén fordulnak elő, amikor egy polipeptidet, fehérjét, receptort, enzimet stb. és valamely azonosítási eljárásban történő alkalmazását vagy egy ilyen molekula új hatásmechanizmusát ismerik fel, és ez alapján próbálnak oltalmat

igényelni egy kémiai vegyületre vagy annak alkalmazására, ahol a vegyületet kizárólag a fent említett molekulákra gyakorolt hatására vonatkozó funkcionális jellemzőkkel határozzák meg. Például: „X polipeptid modulátorai/agonistái/antagonistái [melyet a ... igénypont szerinti eljárással azonosítottunk] gyógyszerként történő alkalmazásra”. Egy kizárólag funkcióval meghatározott vegyület az összes olyan vegyületet felöleli, amely az igénypontban meghatározott hatást vagy aktivitást mutatja. Így az igénypont kiterjedhet már ismert, valamint még nem azonosított jövőbeni vegyületekre. A bejelentő olyan dolgokat akar oltalmaztatni, amit még fel sem talált, és az a tény, hogy a vegyület meghatározására felhasznált hatást képes azonosítani, nem szükségszerűen biztosítja a találmány feltárását. Ezen találmányok szabadalmazhatósága a feltárás és összhang hiánya, valamint a határozatlan oltalmi kör miatt kifogásolható, és oltalom csak a ténylegesen megvalósított találmányra korlátozva adható.

9.4.9. Számítógéppel megvalósított találmányokra vonatkozó igénypontok (lásd I. sz. melléklet)

A számítógéppel megvalósított, szabadalmazható találmányok tárgya eljárás, berendezés, valamint számítógépi programtermék és a számítógépi programot tároló adathordozó is lehet, amennyiben a számítógépi program által végrehajtott, a szabadalmazhatóság feltételeinek megfelelő eljárást vagy a számítógépi programot futtató berendezést is ismertették a bejelentésben (lásd III.2.3.2.).

9.5. Az igénypont és a leírás összhangja

Szt. 24. § (1) Az oltalmi kört az igénypontok határozzák meg, amelyeket a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni.

Szt. 60. § (1), (3) A leírásnak és az igénypontoknak egymással összhangban kell állnia. A leírásban meg kell fogalmazni a kitűzött feladat legáltalánosabb megoldását és az előnyös megoldásokat is. A főigénypontba vagy a mellérendelt főigénypontokba a találmány egészét, azaz a megvalósításhoz elengedhetetlenül szükséges összes jellemzőt kell belefoglalni. Az összhang előírása megköveteli, hogy mindaz, ami az igénypontokban szerepel, megtalálható legyen a leírásban is. Az igénypontokba foglalt találmányt ugyanis csak akkor lehet a leírás és a rajzok alapján értelmezni, ha ott ugyanazt a műszaki megoldást részletesen leírták.

Nem lehet igénypontokba foglalni olyan jellemzőket, amelyeket a leírásban nem ismertettek vagy – ha vannak rajzok – a rajzokon nem mutattak be, azaz az igénypontokban meghatározott oltalmi kör nem lehet bővebb, mint amit a leírásban és az ábrákon feltártak.

AR. 4.§ (1) g) Az igényelt oltalmi kört, az igénypontokba foglalt találmányt a leírásban részletesen ismertetni kell. A találmány legáltalánosabb

megoldását követően a leírásban a szükséghez képest konkrét kiviteli példákon keresztül be kell mutatni a találmányt olyan részletességgel, hogy abból a találmány különösebb nehézség, feltalálói tevékenység nélkül is megvalósítható legyen. A találmány legáltalánosabb megfogalmazásának, a példáknak és az igénypontoknak összhangban kell lenniük, azaz a példáknak az általános megoldást alá kell támasztaniuk.

III.10 A szabadalmi bejelentés módosítása

Szt. 72. § (1), (2) A szabadalmi bejelentés nem változtatható meg úgy, hogy tárgya bővebb legyen annál, mint amit a bejelentés napján benyújtott bejelentésben feltártak (ld. a származtatással kapcsolatban leírtakat is!), azaz a módosítás közvetlenül és egyértelműen levezethető az eredeti bejelentésből a szakember bejelentés napja szerinti köteles tudásának a segítségével.

Ezen keretek között a bejelentő a bejelentés napjától a megadás alapjául szolgáló változat kiküldéséig módosíthatja a szabadalmi leírást, az igénypontot és a rajzot.

Ha a bejelentő az újdonságvizsgálati jelentés közzétételét (A1 vagy A3, lásd II.5.3. és II.5.5.) vagy az írásos véleménnyel kiegészített újdonságvizsgálat megküldését követően nyújt be átdolgozott leírást, igénypontokat és rajzot, azt a Hivatal az újdonságvizsgálati jelentésre való válasznak, és nem saját kezdeményezéséből benyújtott módosításnak tekinti, ezért a módosítási kérelem díját ezekben az esetekben nem kell leróni.

Saját kezdeményezéséből történt módosításnak tekinti viszont a Hivatal, ha a bejelentő felhívásra úgy dolgozza át a bejelentését, hogy az eredetinel több igénypontot fogalmaz meg. A saját kezdeményezéséből történt módosítás díjköteles. Ha a benyújtott módosított igénypontosorozat több igénypontot tartalmaz és az meghaladja a 10 igénypontot, akkor a többlet igénypontok után díjat kell fizetni a DR 3.§ (1) bekezdésében meghatározottak szerint.

Hasonlóan a saját kezdeményezéséből történt módosításban leírtak szerint jár el a Hivatal a 77. § (3) szerinti változtatás kezdeményezése esetén is, tehát a szabadalom megadására kiküldött leírással kapcsolatosan kezdeményezett bejelentői változtatás esetén is (lásd III.12.3.1.)

Egyebekben a Hivatal az alaki vizsgálatnál leírtak szerint jár el (lásd II.7.).

10.1. Módosítás vizsgálata

Szt.72.§ (1) Ha a bejelentő az eljárás során az elismert bejelentési napon benyújtott változathoz képest új leírást, igénypontokat és rajzot bocsátott a Hivatal rendelkezésére – felhívásra vagy saját kezdeményezésre –, az érdemi vizsgálat során minden esetben meg kell vizsgálni, hogy az abban végrehajtott módosítás megengedhető volt-e, mivel a találmány tárgya

nem lehet bővebb annál, mint amit a bejelentés napján benyújtott bejelentésben feltártak.

Ha a bejelentés napján benyújtott leírás, igénypont, illetve rajz megváltoztatása, kihagyása vagy új szöveg hozzáadása a találmány tárgyának bővítésével jár, a módosítás nem engedélyezhető. Figyelembe kell venni, hogy nem csak az a módosítás jelentheti a találmány tárgyának bővítését, amely az oltalmi kör kiterjesztésére vonatkozik. Ezért korlátozás és az igénypontokat nem érintő módosítások esetén is mindig meg kell vizsgálni, hogy az nem jelent-e bővítő értelmű módosítást.

Például nem engedhető meg a vegyületek egy általános képlettel meghatározott csoportjának (pl. "helyettesített fenilcsoport") módosítása egy konkrét jelentésre ("2,6-difluor-fenil-csoport"-ra), ha ezt a csoportot a vegyületek egy szerkezeti eleméből önkényesen származtattuk le, anélkül, hogy a leírás általános része alátámasztaná a korlátozást. (Lásd még a kiválasztási találmánnyal kapcsolatban leírtakat is a III.3.3.6. fejezetben)

Az igénypont módosítása történhet új jellemző hozzáadása, de meglévő jellemző cseréje (általánosítás, specifikáció vagy helyettesítés más jellemzővel) vagy törlése útján is. Egy igényponti jellemző cseréje vagy elhagyása általában nem ütközik a bővítő értelmű módosítás tilalmába, ha:

- (i) a leírás a jellemzőt nem mint szükséges jellemzőt ismerteti;
- (ii) a jellemző nem elengedhetetlen a találmány működése szempontjából a megoldandó műszaki probléma fényében;
- (iii) valamint csere esetén a helyettesíthető jellemző a bejelentésben említésre kerül az adott összefüggésben.

Például bővítő értelmű módosításról beszélünk, ha az elhagyott jellemző az eredeti bejelentés alapján a találmány szempontjából elengedhetetlen; ezzel szemben a módosítás általában megengedhető, ha az eredeti bejelentésből egyértelmű, hogy a szóban forgó jellemző opcionális. Új példák benyújtása viszont nem megengedett.

Szt. 66. § (6) Bármilyen hiba kijavítása csak akkor lehetséges, ha a bejelentés napján benyújtott, illetve a bejelentési nap elismerése céljából hivatkozott korábbi bejelentés alapján szakember számára egyértelmű és világos, hogy a leírás vagy a rajzok hibát, illetve hiányosságokat tartalmaznak, és az is, hogy a hibát, illetve a hiányosságokat hogyan kell kijavítani. A javítás, illetve általában a módosítás az elsőbbségi iratra való hivatkozással csak akkor engedhető meg, ha az a bejelentési nap elismeréséhez hivatkozott korábbi bejelentés irata. További kivételt képez az az eset, amikor a bejelentő a bejelentés benyújtását követően hivatali felhívásra a leírás hiányzó részeit vagy a hiányzó rajzokat az igényelt elsőbbséget megalapozó elsőbbségi irat(ok) alapján pótolja, megőrizve az eredeti bejelentési napját (lásd II.2.2.1.).

Szt.72.§ (1), (2) A leírásban előforduló nyilvánvaló nyelvi, helyesírási, számolási hibák bármikor javíthatók. Az ellentmondásos megfogalmazások egyértelművé tétele szintén nem kifogásolható, ha a bejelentés napján benyújtott iratokból egyértelműen megállapítható, hogy mi volt a bejelentő szándéka a megfogalmazással, és ha a módosítás után a bejelentés nem bővül újabb információval.

A technika állásával kapcsolatos további dokumentumoknak a leírásba történő beépítése ellen nem emelhető kifogás. Viszont a technika állásához képest behozott új műszaki hatások, előnyök ismertetése új anyagnak számít, ezért nem megengedhető.

Nem engedhető meg, hogy a bejelentést olyan tárggyal bővítsék, amely csupán az adott bejelentést megalapozó elsőbbségi okirat(ok)ban szerepel, mivel a törvény szerint a bejelentés napján benyújtott bejelentésben feltárt anyag nem bővíthető a későbbiekben.

Annak eldöntésére, hogy a módosítás mikor lépi túl az eredeti bejelentésben feltárt találmány tárgyát, azt kell megfontolni, hogy a hozzáadás, vagy akár a törlés útján az adott területen jártas szakember jutott-e olyan információhoz, amely nem volt megismerhető közvetlenül és egyértelműen az eredetileg benyújtott bejelentésből. Így például, ha a bejelentő egy többkomponensű növényvédőszer-készítményre vonatkozó bejelentésnél még egy további komponensnek a készítményhez való adagolását is bele szeretné foglalni a bejelentésbe, akkor ez a módosítás nem fogadható el.

Viszont, ha a bejelentő igazolni tudja, hogy a további komponens hozzáadása az adott területen jártas szakember számára közvetlenül és egyértelműen levezethető (például szokásosan alkalmazott adalékanyag), megengedett az anyag megnevezése, miután az csupán a leírást teszi egyértelműbbé.

Nem engedhető meg az olyan módosítás, amikor a „rugalmas alapra állított berendezés” esetében utólag közli a bejelentő, hogy a rugalmas alap például spirálrugó lehet. Ha azonban a rajzok az adott területen jártas szakember számára nyilvánvalóan spirálrugókat ábrázolnak, akkor megengedhető a módosítás.

Ha a vizsgálat során a Hivatal olyan, a technika állásához tartozó megoldást tár fel, amely a találmánytól távol álló szakterülethez tartozik, így nem volt elvárható a bejelentőtől annak ismerete az igénypont megfogalmazásakor, és amely érinti az igényelt oltalmi kört, előfordulhat, hogy a találmány csak az igénypontnak egy ún. kizárással, „disclaimer”-rel való kiegészítésével határolható el megfelelően (ugyanaz vonatkozik még III.9.4.3. fejezetben található esetekre is).

A feltalálói tevékenység igazolására később benyújtott példákat és a találmány további előnyeinek felsorolását ugyan nem lehet belevenni a bejelentésbe, de az elbíráló kiegészítő műszaki információként

figyelembe veheti őket a bejelentésben szereplő igénypontok engedélyezése során. A bejelentési napot követően benyújtott – a leírásba be nem építhető – kiegészítő műszaki információt az akta azon részéhez kell csatolni, amely nyilvános, így a továbbiakban a továbbiakban a technika állásához fog tartozni. A közvélemény tájékoztatására a szabadalmi leírás fedőlapján megjegyzés formájában jelölni kell, ha létezik ilyen információ. Ennek érdekében megadás előtt az adatlapon fel kell tüntetni, hogy az aktában kiegészítő műszaki információ található.

Megengedhető a nyilvánvaló hatás magyarázata is a módosításban, amennyiben a szakember teljesen egyértelműen ki tudja következtetni a műszaki jellemző hatását az eredeti bejelentésből.

A megoldandó műszaki probléma módosítása csak akkor engedhető meg, ha az eredetileg benyújtott bejelentésből az a szakember számára egyértelműen levezethető.

Azokban az esetekben, amikor nem nyilvánvaló, hogy a módosítás az eredeti dokumentum mely részein alapul, például, ha a leírásba új oldalakat fűznek be vagy átdolgozott igénypont-sorozatot nyújtanak be, a módosítás vizsgálatának megkönnyítése céljából kérhető, hogy a bejelentő a végrehajtott módosítások mindegyikénél világosan jelezze, hogy a módosítás az eredeti bejelentés mely részein alapul.

III.11 Észrevétel

Szt. 71. §

A szabadalom megadására irányuló eljárásban a közzétételt követően a bejelentés megadás alapjául szolgáló változatának megküldésére vonatkozó intézkedés megküldéséig bárki észrevételt nyújthat be, az érdemi vizsgálat során, arra vonatkozóan, hogy a találmány, illetve annak bejelentése nem felel meg a Szt.-ben meghatározott valamely szabadalmazhatósági feltételnek. Az észrevételt meg kell vizsgálni, ha abban a találmány szabadalmazhatóságát megkérdőjelező, releváns dokumentumot nyújtanak be és erről egyértelműen bizonyítható, hogy a bejelentés, illetve elsőbbség napját megelőzően publikálták vagy szabadalmazást gátló ténytet mutatnak be, akkor kell az észrevételt figyelembe venni.

A szabadalom megadására irányuló eljárás – az érdemi vizsgálat – során az Szt. 74-76. §-ok szerint a Hivatal minden olyan körülményt figyelembe vesz, köztük az észrevételt is, ami arra vonatkozik, hogy a találmány, illetve annak bejelentése megfelel-e az Szt.-ben meghatározott valamennyi szabadalmazhatósági feltételnek.

Az észrevételt tevőt értesíteni kell az észrevétel Hivatalhoz történő beérkezéséről, valamint a bejelentést lezáró intézkedésről (engedélyezés, elutasítás, megszűnés) is.

III.12 Döntések a szabadalom megadására irányuló eljárásban

Az érdemi vizsgálat eredményeképpen a Hivatal a szabadalmat megadja; a szabadalmi bejelentést elutasítja, illetve lemondottnak tekinti az ideiglenes oltalomról.

Elutasítás és lemondottnak tekintés esetén az oltalom a bejelentés napjára visszaható hatállyal megszűnik.

12.1. Elutasítás

Szt. 76. § (2), (3) A szabadalmi bejelentést el kell utasítani, ha a hiánypótlás, illetve a nyilatkozat ellenére sem elégíti ki a vizsgált követelményeket. A bejelentést csak a felhívásban pontosan, határozottan megjelölt és kellően kifejtett okok alapján lehet elutasítani. Szükség esetén – általában akkor, ha az első felhívásban foglaltakhoz képest új tény vagy körülmény merül fel – újabb felhívást kell kiadni.

12.2. Lemondás, lemondottnak tekintés

Szt. 76.§ (4) Ha a bejelentő a felhívásra nem válaszol azt úgy kell tekinteni, hogy lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.

A Hivatal úgy tekinti, hogy bejelentő lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról azon esetekben is, ha az érdemi vizsgálatot nem kérték, vagy nem fizették meg a megadási díjat.
Bejelentő az ideiglenes oltalomról lemondhat.

12.3. A szabadalom megadása

Szt. 77. § (1) Ha a találmány és a szabadalmi bejelentés megfelel a vizsgálat körébe tartozó valamennyi követelménynek, a Hivatal a bejelentés tárgyára szabadalmat ad.

12.3.1. A Hivatal megadással kapcsolatos intézkedései

Szt. 77.§ (2) A szabadalom megadása előtt a szabadalmi leírásnak, az igénypontnak és a rajznak a megadás alapjául szolgáló változatát meg kell küldeni a bejelentőnek, aki három hónapon belül nyilatkozhat arról, hogy e változattal egyetért-e, valamint meg kell fizetni a megadási díjat.

A Hivatal a szabadalom megadása előtt a szabadalmi leírás, az igénypont és a rajz végső változatát oly módon egyezteteti a bejelentővel, hogy az engedélyezhetőnek ítélt változat másolatát küldi meg jóváhagyás céljából.

Ha a bejelentő egyetért vagy nem nyilatkozik, a szabadalom megadására a megküldött leírás, igénypont és rajz alapján kerül sor, amennyiben a bejelentő megfizette a megadási díjat.

Szt. 77. § (3), Ha a bejelentő változtatást kezdeményez, vagy újabb leírást, igénypontot és rajzot nyújt be, annak a végleges változat megállapítása során történő figyelembevételéről a Hivatal dönt.

Ez annyit jelent, hogy a bejelentő esetleges változtatásai alapján nem indul meg újabb egyeztetési szakasz, hanem a változtatások figyelembevételéről a Hivatal a bejelentő újabb megkérdezése nélkül dönt. A bejelentő változtatását ezen esetben is saját kezdeményezésű módosításnak tekinti a Hivatal (lásd III.10.)

A bejelentőnek a megküldött anyaggal kapcsolatban az alábbi lehetőségei vannak.

- a) Az anyagot változatlanul, egyértelmű jóváhagyásával küldi vissza;
- b) A bejelentő nem reagál a megküldött változatra. A szabadalom megadására a megküldött leírás, igénypont és rajz alapján kerül sor.

Ha a bejelentő megfizette a megadási díjat, akkor is meg kell várni a nyilatkozatra megszabott három hónap leteltét, és csak ezt követően lehet a megfizetést egyetértő nyilatkozatként kezelni.

- c) Módosításokat végez az anyagban.

Megengedhető módosítás:

Az alaki, stilisztikai módosítások, a technika állásának kiegészítése nem befolyásolják hátrányosan a megoldás érthetőségét, nincsenek ellentmondásban az előírásokkal, azok jóváhagyhatók, a visszaküldött anyag a végleges nyomdapéldány szövegeként kezelhető.

Ha a bejelentés a bejelentő által végzett módosításokkal együtt is kielégíti a vizsgált követelményeket, a megadásra a visszaküldött változat alapján kerül sor. Ellenkező esetben a bejelentő találmányára a leírás, illetve az igénypontok eredetileg megküldött változata alapján kap szabadalmat. A szöveget gépirással vagy nyomtatással kell elkészíteni.

Szt. 77. § (4), A szabadalom megadása előtt külön jogszabályban meghatározott megadási és kinyomtatási díjat kell fizetni a megszabott három hónapos határidőn belül. Ennek elmaradását úgy kell tekinteni, hogy a bejelentő lemondott az ideiglenes szabadalmi oltalomról.

12.3.2. A megadó határozat

A Hivatal a szabadalom megadását határozatban közli a bejelentővel. A szabadalmat megadó határozatnak tartalmaznia kell:

- az ügyszámot,
- a lajstromszámot,
- a szabadalom címét,
- a bejelentés napját,
- az elsőbbségi adatokat,
- az NSZO-jelzetet,
- a szabadalmas nevét és címét (székhelyét),

- a képviselő nevét, valamint
- a szabadalom alapjául szolgáló leírás és rajz iktatószámát.

Ha a bejelentő a megadás alapjául szolgáló változatot nem küldte vissza, vagy azt változtatás nélkül, egyértelműen jóváhagyta, továbbá, ha a megadás alapjául szolgáló változatban változtatásokat eszközölt, de azokat a Hivatal figyelmen kívül hagyta, a leírás és a rajzok iktatószámai az eredetiek maradnak.

A megadó határozat a kézbesítéssel emelkedik jogerőre, ha a kézhezvételtől számított 30 napon belül nem kéri annak megváltoztatását. Az ideiglenes szabadalmi oltalom a szabadalmat megadó határozat jogerőre emelkedésével - de a bejelentés időpontjára visszaható hatállyal - végleges szabadalmi oltalommá alakul át.

Szt.78.§ (2) A szabadalom megadását be kell jegyezni a szabadalmi lajstromba, és arról hatósági tájékoztatást kell közölni a Hivatal hivatalos lapjában.

12.3.3. A szabadalmi okirat

Szt. 78. § (1) A Hivatal a szabadalom megadását követően szabadalmi okiratot ad ki. Ehhez hozzáfűzi a bejelentő által benyújtott és a Hivatal által jóváhagyott szabadalmi leírást az igényponttal és a rajzot. A szabadalmi okiratnak nincs a szabadalom megadásával kapcsolatban jogi jelentősége, a szabadalom megadására vonatkozó döntést a jogerős megadó határozat tartalmazza.

I. sz. melléklet

Szabadalmazható igénypont-típusok

Termék

Termék, azzal jellemezve, hogy A, B, C komponenseket tartalmaz.

Számítógépi program ... célra, azzal jellemezve, hogy számítógéppel olvasható tárolóközegén eltároltan az *<felsorolás, az eljárási lépéseknek megfelelően>* eljárási lépéseket megvalósító programot tartalmaz.

Számítógépi program, azzal jellemezve, hogy a program egy vagy több számítógépen történő futtatása során a ... igénypontok bármelyike szerinti eljárást végrehajtó utasításokat tartalmazza.

Számítógépi program a igénypontok bármelyike szerinti eljárás megvalósítására, azzal jellemezve, hogy a program egy vagy több számítógépen történő futtatása során a következő lépéseket hajtja végre: *<eljárási lépések szerint, pl. valami kimutatása, kiolvasása, meghatározása stb.>* /végrehajtja a ... igénypontok bármelyike szerinti eljárást / utasítja az adatfeldolgozó berendezést a ... igénypont eljárási lépéseinek végrehajtására.

Adathordozó/tárolóeszköz, amelyen olyan számítógépes program van tárolva, amelyet számításra alkalmas berendezésen futtatva megvalósítja az igénypont szerinti eljárás lépéseit, azzal jellemezve, hogy a tárolt adatok és utasítások a programnak számítógépen való futtatásakor az ... igénypontok szerinti eljárást hajtják végre.

I általános képlet szerinti vegyületek...

SEQ ID NO: 1 azonosítószámú szekvenciával rendelkező, enzimgátló funkciójú biomolekula.

X vegyületet (anyagot) tartalmazó gyógyszerkészítmény.

Berendezés

Berendezés a igénypont szerinti eljárás megvalósítására.

Berendezés ...célra, amely *<a berendezés ismert jellemzői>*, azzal jellemezve, hogy *<a berendezés új jellemzői>*

Berendezés (számítógép)/rendszer ... célra / különösen a ...igénypont szerinti eljárás végrehajtására, amely berendezés/rendszer *<ismert jellemzők felsorolása>*, azzal jellemezve,

hogy az eljárási lépéseket megvalósító eszközei vannak (felsorolás az eljárási lépéseknek megfelelően).

Berendezés (számítógép)/rendszer ... célra, azzal jellemezve, hogy a ... igénypont szerinti eljárást megvalósító eszközöket tartalmaz.

Eljárás

Eljárás (A) előállítására azzal jellemezve, hogy a (B) vegyületet (b) lépésben (C) vegyületté alakítjuk, majd a keletkezett (C) vegyületet (D) vegyülettel reagáltatjuk, végül a reakcióban keletkezett (A) végterméket desztillálással/kristályosítással/stb. izoláljuk.

Eljárás ... célra, ahol *<az eljárás körülményei>*, amelynek során *<ismert eljárási lépések>*, azzal jellemezve, hogy *<új eljárási lépések és körülmények>*

Eljárás a ... igénypont szerinti berendezés működtetésére, azzal jellemezve, hogy *<eljárási lépések és körülmények>*.

In vitro eljárás Y enzim gátlására, azzal jellemezve, hogy az enzimet X vegyülettel hozzuk érintkezésbe.

Alkalmazás

X vegyület (anyag) alkalmazása Y-ként (ahol Y nem gyógyászati alkalmazás).

Az 1. igénypont szerinti berendezés alkalmazása *<valamely más>* berendezésben.

Az 1. igénypont szerinti berendezés alkalmazása *<valamely>* céllal/eljárásban.

Gyógyászati alkalmazásra vonatkozó termék-/alkalmazási igénypontok.

X vegyület (anyag, készítmény) antibakteriális szerként történő alkalmazásra.

X vegyület (anyag, készítmény) Y betegség gyógyítására (való alkalmazásra).

X vegyületet (anyagot, keverék, készítmény) tartalmazó A anyagkeverék Y betegség gyógyítására (való alkalmazásra).

X vegyület (anyag, készítmény) gyógyszerként való alkalmazásra.

X vegyület (anyag) alkalmazása Y gyógyszer előállítására.

X vegyület (anyag) alkalmazása Y betegség gyógyítására való gyógyszer előállítására.

Az 1. igénypont szerinti X anyag az 1. igénypont szerinti alkalmazásra, azzal jellemezve / ahol...,

Az 1. igénypont szerinti X anyag az ott meghatározott alkalmazásra, azzal jellemezve / ahol...

„Product by process”

X termék, azzal jellemezve, hogy Y eljárással állítjuk elő

Y eljárással előállított (kapott, kapható, ...) X termék

Nem szabadalmazható igénypont típusok

Kezelési/diagnosztikai eljárásokra vonatkozó igénypontok

Eljárás X betegség gyógyítására / megelőzésére / kezelésére Y vegyület (keverék, anyag) / készítmény beadásával.

Eljárás X anyag vagy készítmény alkalmazására/használatára Y betegség kezelésére/megelőzésére/gyógyítására.

X vegyület alkalmazása gyógyszerként Y betegség gyógyítására/ megelőzésére/kezelésére.

X vegyület vagy készítmény alkalmazása Y betegség gyógyítására/megelőzésére/kezelésére.

X anyag vagy készítmény alkalmazása Y betegség kezelésére/megelőzésére.

X vegyület alkalmazása Z készítményben Y betegség gyógyítására/megelőzésére/kezelésére.

X vegyület/készítmény alkalmazása Y betegségnek emberben vagy állatban történő kezelésében, gyógyításában vagy megelőzésében.

In vivo eljárás Y enzim gátlására, azzal jellemezve, hogy az enzimet X vegyülettel hozzuk érintkezésbe.

B berendezés **alkalmazása** emberi/állati test/betegség kezelésére/megelőzésére.

Eljárás X betegség diagnosztikájára, azzal jellemezve, hogy a betegen A, B, C adatokat mérünk, az adatokat kiértékeljük és a kapott eredményekből megállapítjuk a betegség hiányát vagy meglétét.

„Reachthrough” típusú igénypontok

X receptor modulátora, amelyet a ... igénypont szerinti (szkrínelési) eljárással azonosítottak.

A ...igénypont szerinti eljárással azonosított vegyületek X betegség kezelésére.